

קלקראת שבת מלאכתא

Dirshu

דרשן ד' ועוזן

קרן עולמית לחיזוק
ועידוד לימוד התורה

אוגדן עלוני השבת

פרשת בשלח

פ"ת	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	אשדוד	חיפה	מודיעין	בני ברק	ירושלים	עיר
16:42	16:53	17:04	16:52	16:46	17:01	16:53	17:04	17:02	16:46	כניסת שבת
18:00	17:57	18:01	18:00	17:59	18:01	17:59	17:59	18:00	17:59	יציאת שבת
18:35	18:36	18:39	18:34	18:38	18:36	18:36	18:37	18:36	18:38	ר"ת

לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנכחני דרשו

ט"ז בשבט - כ"ב בשבט | הדף היומי: בבא בתרא כא - כז | משנ"ב: מסימן קצ"ז אמצע סעיף ד' ו"א' עד סעיף ב' מוסר: אהבת חסד חלק ג' פרק א' אמרו חז"ל' עד 'ואמרו חז"ל על הפסוק'

יום המישי י"ג שבט תשע"ז | פניני פרשת בשלה | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

Dirshu

דרשו ד' ועוז

קרן עולמית לחינוך ועידוד לימוד התורה

מר בעל 'שבט הלוי' ז"ע

כשמרן בעל 'שבט הלוי' ז"ע ורעייתו קפצו לים הגועש...

'מי שישרוד את הנחשולים ויחצה אותם בשחייה - היו יהיו לו לשלל, מי שלא יוכל למערבולות - יהיה גופו לשלל עבור שוכני הים'

מעקרונותיו כמלוא הנימה.

מסיבות של חסידות וצניעות, אבי ואמי חתרו תחילה לעבר נקודה ימית מרוחקת, על מנת להתרחק מארבעה עשר פליטי הספינה האחרים, גם אם מדובר במלחמה על החיים, בתוך גלים שוצפים ומערבולות איומות.

נורא נוראות. אברך שנמלט מאירופה ונאלץ להותיר בה את בנו יחידו. אברך שנאלץ לעשות עם רעייתו חודשים ארוכים של חוסר ודאות בין גלי הים, וכעת, כאשר הוא מנסה לחצות את רצועת החוף בשחייה - הדבר הראשון שמעסיק אותו, הוא הצורך לשמור על חסידותו ופרישותו. כי זה היה מרן, יראתו, חסידותו וגדלותו כרוכות זו בזו וניזונות זו מזו.

מערבולות איומות פגשו את מרן והרבנית. לפרקים חשו שהנה הסוף מתקרב, ובראשו של רבינו חלף הפסוק (תהילים סח, כג): "אמר השם מבשן אשיב, אשיב ממצולות ים". לאורך המסע שארך שעות ארוכות, נשרו מרבית פליטי הספינה האחרים. מקרב שישה עשר נוסעים שרדו רק שישה - רבינו והרבנית וארבעה נוספים. כל השאר טבעו במצולות.

"פעם נסעתי עם אבא לנתניה", סיפר בנו רבי יוסף צבי, "כאשר עמדנו בסמוך למלון גלי צאנז, הצביע אבי על נקודה רחוקה בלב ים ואמר לי: 'כאן, במרחק שני קילומטרים מכאן, חצינו, אני ואמך, את הים בשחייה, עד אשר הגענו חסרי כל, אך בריאים ושלמים אל חופי ארץ הקודש'."

"במקלי עברתי את הירדן הזה"

מדי שנה בשנה, בפרוס ימי החנוכה, אסף רבינו את צאצאיו וגדולי תלמידיו, ויגש מנחת תודה לאלוקיו על אשר הצילהו מן המים הזדונים. לימים, התבטא רבינו בלשונו של יעקב אבינו (בראשית לב, יא): "כי במקלי עברתי את הירדן הזה, ועתה הייתי לפני מחנות - תלמידים בארץ ותלמידים בחוצה לארץ."

בנר שני של חנוכה הגיע רבינו בעל 'שבט הלוי' ארצה. רגיל היה רבינו לומר, כי את הנר הראשון הדליק באוניה, ואילו את הנר השני כבר הדליק בירושלים. רבינו הגיע לארץ ישראל בעירום ובחוסר המשך בעמוד הבא >>>

"נְעַרְמוּ מִיָּם נָצְבוּ כְמוֹ נֵד נִזְלִים" (שמות ט"ו, ח')

בחודש כסלו שנת תרצ"ט, בחופי הים התיכון, עגנה אוניה כשני ק"מ מנתניה, ובתוכה נשמעה ההכרזה: "נוסעים יקרים, אני מצטער להודיע כי מלאי הדלק באוניה אזל. משמעות הדבר היא כי בתוך שעה הספינה עוצרת בלב ים. מי שיוזע לשחות - שיקפוץ בזריזות למים, וינסה להתקרב לחוף מבטחים בשחייה. אין לי עצה עבור מי שאינו יודע לשחות."

ההכרזה הנואשת הזו נשמעה באישון ליל, בלב ים, בין דפנותיה הרעועים של ספינה חורקת, שיצאה בסתיו תרצ"ט מבירת אוסטריה לכיוון חופי ארץ ישראל. הקריאה שנשמעה מפי הקפטן, היתה שריקת הסיום של ניסיון אומלל וחסר מזל, של כמאה וחמישים נוסעים מאירופה, שביקשו להגיע לארץ ישראל. סירובם של השלטונות הבריטים לאשר לאוניה לעגון, גזר את גורלם של מרבית נוסעי הספינה. לאחר מכן כינס הקפטן את צוות המלחים והודיע להם: "מלאי הדלק הגיע לקו האדום התחתון, ולכן גם האופציה להפליג חזרה לאירופה אינה רלוונטית עוד. המשמעות היא, שעל מאה וחמישים הנוסעים יהיה להסתדר בכוחות עצמם. מי שישרוד את הנחשולים ויחצה אותם בשחייה - חיו יהיו לו לשלל, מי שלא יוכל למערבולות - יהיה גופו לשלל עבור שוכני הים."

מול העיר נתניה, במרחק שני קילומטרים מרצועת החוף, הגיעה הספינה לסוף דרכה. זעקות שבר נשמעו מבין מפרשיה - ולאחריהן קול דממה דקה. מנועיה דממו. תא הניווט ננטש. בין התאים התהלכו שלדי אדם, שעניהם יצאו מחוריהם וגופם רועד מקור ומסיוט כאחד, היצלחו את המסע המסוכן?

בין הנוסעים היה מרן בעל שבט הלוי ז"ע, רבי שמואל הלוי וואזנר ורעייתו, לאחר חודשים של מסע טראגי, עומדים בני הזוג מווינה לקפוץ אל המים שאין להם סוף.

מתוך מאה וחמישים נוסעים, רק שישה עשר אזרו אומץ להסתכן ולקפוץ אל המים. כיון שמרן והרבנית ידעו לשחות - הם פתחו במסע ימי מסוכן ונועז, לכיוון חופי ארץ ישראל. לימים, סיפרה הרבנית לילדיה, כי גם אז, במצב של סכנת טביעה מוחשית, סירב מרן לזוז

"לבכות גם אני יכול... להשיג את התורה בבכי" זו אינה חכמה גדולה, אני רוצה לעמוד על התורה...

התשובה הגאונית שנגלתה לרב מן השמים

הרב ישראל ליוש

שמע רבם את הצדדים, וחשכו עיניו, הלא שאלה לא פשוטה היא, ואם לא יענה להם - יתגלה קלונו בפני שני עשירי הקהילה. בצר לו פנה לחדר צדדי וזעק אל ה' שיושיעו בעת צרתו וישלח לו תשובה מן השמים. לאחר מכן ניגש לארון הספרים, והנה פלא, שמע ה' את תפילתו, ובמקום שפתח - מצא מיד תשובה מדויקת וגאונית למשא ומתן של הסוחרים.

שמחו המתדיינים עם תשובת רבם, וביותר שמחו על כי מצא תשובה במהירות ובנקל. לימים, כאשר נזדמנו שוב לטיסמניץ, החליטו כי למרות שכבר יש תשובה בידם, יפנו לרבי משולם איגרא כדי לשמוע אף את חוות דעתו. שמח רבי משולם בשולם והרצה בפניהם את תשובתו. כאשר שמעו את תשובת רבי משולם, חייכו הסוחרים במבוכה, כי היתה זו בדיוק תשובת רבם.

שם לב רבי משולם לחיובם, ושאלם: "על מה ולמה תחייכו? וכי תשובתי איננה מוצאת חן בעיניכם?" "חלילה", ענו הסוחרים, "תשובה מצוינת היא זו, אך חייכנו כי רבה של עירנו ענה לנו בדיוק את אותה תשובה". התפעל רבי משולם מחכמתו של רב העיר, ואמר להם כי מן הראוי שילך להקביל את פניו, לבטח גאון גדול הוא. "אשמח בודאי להשתעשע עמו בדברי תורה", הפטיר בהתעניינות. כאשר הגיע רבי משולם לרבה של אותה עיר, נבוכ הרב מהופעתו המכובדת של רבי משולם איגרא, "מה לגאון הדור לבוא לבקרני?" תמה רב העיר.

"שמעתי את תשובתו הגאונית של כבוד הרב", הסביר רבי משולם, "והשתוממתי, הרי לי ארך זמן רב עד שהגעתי לאותה התשובה, ואילו כבוד הרב בגאונותו, מצא מיד".

"אומר לך את האמת", ענה לו רב העיר במבוכה, "אינני גאון כלל ועיקר, פשוט בצרתי קראתי אל ה', והוא ענני ושלח לי תשובה מן השמים". "אם כך", השיב רבי משולם, "לבכות גם אני יכול... להשיג את התורה בבכי זו אינה חכמה גדולה, אני רוצה לעמוד על התורה, להתייגע בהשגתה ולשוש בעמלה, ולא רק ע"י תפילות ובכיות".

"וַיִּצְעַק אֶל ה' וַיִּזְרְהוּ ה' עֵץ וַיִּשְׁלַח אֶל הַמַּיִם וַיִּמְתְּקוּ הַמַּיִם" (שמות ט"ז, כ"ג) הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל הביא בשם אחד האדמו"רים פירוש על פסוק זה, "אמנם אין זה פשט הפסוק", העיר רבי יחזקאל על דברי האדמו"ר, "אך המסר שבו נכון הוא עד מאוד".

האדמו"ר ביאר שפסוק זה משול הוא לדברי תורה, שהרי אין מים אלא תורה, "ולא יכלו לשתות מים ממרה כי מרים הם" - פעמים קורה שהתורה היא מרה, קשה ללימוד, הדברים אינם מובנים. עמל רב נדרש, ולא קלה היא המלאכה. "ויצעק אל ה'" - דבר ראשון, עלינו להתפלל להשי"ת שיאיר עינינו בתורתו, אך תפילה לבדה איננה מספיקה, אלא "ויורה ה' עץ" - ה' נותן לנו עצה, מה עלינו לעשות בעת הזאת:

"וישלך אל המים" - זרוק עצמך אל התורה, אל תיפול ברוחך, המשך לעמוד למרות הקשיים, "וימתקו המים" - או אז תאיר לך ההצלחה פנים, והתורה תהיה מתוקה בפוך.

דין ודברים נקרה לפתחם של שני סוחרים, בדבר עסקה שעשו ביניהם. זה אומר בכה וזה אומר בכה, והויכוח נמשך ללא מוצא של פתרון. בדרכם נתגלגלו לטיסמניץ, עירו של הגאון רבי משולם איגרא זצ"ל. החליטו הסוחרים כי יסורו למעונו וישאלו את פיו, וכל אשר יאמר להם יעשו, כדי שישולם השלום לשכון ביניהם. שמע רבי משולם את שאלתם, וכיון שהדבר היה נראה לו סבוך, ונדרש לכך עיון רב, ביקשם כי ישבו למחרת, ובעזרת ה' עד למחר ימצא תשובה לשאלתם. זמנם של הסוחרים דחק בעדם. לא היתה להם שהות לחכות בעיר טיסמניץ עד למחר והם שבו לביתם. בהגיעם לעירם החליטו, כי יציעו את הדין ודברים שביניהם לפני רב העיר, אולי בידו ימצא הפתרון לבעיה.

המשך מעמוד קודם >>>

לפריטי לבוש הולמים. המשכנו לחפש, עד שבחסידי שמים מצאנו משפחה שתעניק לנו לחם לאכול ובגד ללבוש, וכך התחלנו את דרכנו בארץ ישראל..."

רבינו לא נשבר ולא התמוטט, למרות שהגיע לארץ בחוסר כל. אמונתו החזקה בהשי"ת, שאיפותיו ותחושת היעוד שפיעמה בו הם שהחזיקו אותו לאורך כל הדרך. הקו המנחה אותו היה, שגם אם המצב קשה ונואש, גם כשאין כלום, חייבים להמשיך במימוש החלום, לכבוש את היעד ששאף מאז ומעולם, להרביץ תורה בארץ ישראל. למרות אותם רגעים קשים ומייאשים, לא אמר לעצמו רבינו 'נחזור חזרה לפרשבורג', אלא המשיך הלאה עם החזון והשאיפה. עד כדי כך, שלמחרת הגיעו לארץ, כשעלה לירושלים עיר הקודש, בעודו עייף וממוטט מתלאות הדרך וחסר כל, עמל לקבץ כמה יהודים כדי למסור להם שיעור בהלכה...

וכל זאת כדי לעמוד בקבלה שקיבל על עצמו בצעירותו, שלא יעבור עליו יום, בלא הרבצת תורה. בכך זה הצליח להגשים את שאיפותיו העצומות, לגדול בתורה וביראת שמים, ולהרבות תורה בארץ ישראל ובכל העולם כולו.

(מתוך 'ולא שבת הלוי בלבד')

כל, ופעם התבטא ואמר: "יעקב אבינו - היה לו לפחות מקל, אני גם את זה לא היה לי, את הכל הייתי חייב להשליך למים כדי שלא יכביד עלי שום דבר בשחייתי בים, לעבר הארץ המובטחת".

הוסיף רבינו וסיפר ברגש רב, על אותו לילה מרטיט בו זכו הוא וזוגתו בחסדי שמים להגיע לחוף לאחר שעות שחייה ארוכות. רטוב עד לשד עצמותיו, לבושו דל, הגיע רבינו אל החוף בשעת לילה מאוחרת. חיפש רבינו בית עם מזוזה שיוכל לדפוק שם כדי להחליף את לבושו, ושיש בו מעט אוה, כדי שיוכל לדפוק שם ולא להעיר את בני הבית.

לאחר זמן רב מצא בית עם אוה, ובפתח מזוזה, והחליט לדפוק שם מחוסר ברירה. לאחר כמה דפיקות נפתחה הדלת. האיש שעמד בפתח נבהל למראה רבינו, ומיהר לסגור את הדלת עוד בטרם שמע את בקשתו.

ברבות הימים סיפר רבינו ברעד, שעד היום מצלצלת באוזניו הטריקה הזו עם הכאב הנורא הנלווה אליה... "אל תשכחו", הוסיף רבינו, "היה זה אחרי שאיבדתי בים את כל הרכוש שהיה עימי, אחרי שעות רבות של שחייה בים, הייתי עייף וסחוט, הרגשתי שאני מתמוטט מאפיסת כוחות, אבל הצניעות בערה בי, הייתי חייב לדאוג

חלפו השעות, והפרסומת המיוחלת לא הוכיחה את עצמה עבר במקום ידו של הצייר, והחל לפטפט עמו בידידות מופגנת. הצייר המאוכזב התפרץ בכאב: "האם באמת אינך רואה??"

בשבת שירה רואים אנו בים הגדול, בריאה מדהימה בעולמו של הבורא.
חובה עלינו להיעצר ולשאול את עצמנו: מי ברא את הים? מי שם לו גבול?

הרב ישראל מאיר שושן

"אָ יִשְׂרָאֵל מִשֵּׁי מִשְׁפַּחַת יִשְׂרָאֵל" (שמות ט"ז, א')

מדי יום אומרים אנו בתפילת שחרית את פרשת השירה. במשנה ברורה כתוב, שיש להגיד אותה בשמחה, והאומר אותה בשמחה - נמחלים לו כל עוונותיו. עם ישראל נכנס לתוך הים בניסים עצומים. שניים עשר שבילים נבקעו להם בתוך הים, כל שבט פסע בשביל מיוחד, כשקירות שקופים מבדילים בין שבט לשבט. מסופר במדרש, שבעת שעברו בים, היו מצויים להם שם כל המעדנים והמגדנות שבעולם. ראו בחוש את יד ה'. ראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי? את ההתגלות העצומה הזו, עלינו להחיות בתוכנו יום יום. "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חיך". מסקנת השירה היא: "ה' ימלוך לעולם ועד". קבלת עול מלכותו יתברך. אדם ישן - חושיו רדומים, אך אדם ערני וחי, כשיתבונן על הבריאה - יצא מגדרו מרב התפעלות. מספרים על צייר מקצועי אחד, שהיה מומחה לצייר ציורים, שנדמו כאמיתיים ממש. יום אחד החליט הצייר לפרסם את עצמו ע"י יצירת פאר שתוצג בחוצות. הוא צייר סוס בגודלו המקורי, לפי מידותיו המקוריות. קנה חומרים יקרים והשקיע שעות רבות בהכנת יצירת הפאר שלו. כשסיים את יצירתו המיוחדת, לקח את התמונה והתיישב בפרשת דרכים, כשהוא מציג אותה בפני העוברים ושבים, ומצפה לתגובות. אך מאומה. אף אחד לא שם ליבו לתמונה המדהימה שניצבת לידו, אחדים אף נעצרו לידו והחליפו עמו מילה, אך שום התייחסות לתמונה.

"שמה תיגע בסוסי?" הציע הצייר

נגע הידיד בתמונה ונרתע: "האין זה סוס אמיתי? זוהי רק תמונה? אתה בטוח?"

הבין הצייר שהתעלמותם של העוברים ושבים נבעה דווקא מהצלחתו, הכל היו בטוחים כי יצירתו המופלאה הינה סוס אמיתי ורגיל, ומה יש להחמיא על סוס רגיל?... הצטער הצייר המוכשה, אילו רק היה משקיע פחות בהכנת הציור, היו מבינים את ערכה של היצירה... במפח נפש פנה לאדם חכם שיעץ לו, מה כדאי לעשות עם התמונה.

אמר לו החכם: "הקשב לי, אם תרצה לפרסם את תמונתך, גזור אותה במרכזה!"

"מה???" נדהם הצייר, "לאחר שעמלתי עליה שעות כה רבות, אכלה אותה כמו ידי?"

"רוצה אתה להתפרסם כאומן, אם כן, לא נותרה בידיך ברירה,

עליך להוכיח לכולם כי מדובר בתמונה ולא בבעל חיים אמיתי, עשה כאשר אמרתי וצפה לתוצאות!" הורה לו החכם. בלב כבד גזר הצייר את התמונה, והעמיד את שני חלקיה קרובים אחד לשני. העמיד את התמונה הגזורה על פרשת דרכים, והתגובות לא אחרו לבוא, העוברים ושבים הקיפו אותו בתדהמה גלויה מהולה בהערכה לא מוסתרת. הפרסומת אכן היתה מצוינת, ועשתה את שלה, והוא הוצף בהזמנות עבודה שונות.

אף אנו נוהגים כך. רואים אנו את הים הגדול, בריאה מדהימה בעולמו של הבורא. היה עלינו להיעצר ולשאול: מי ברא את הים? מי שם לו גבול?

פעם אחת בבריאה קרע לנו הקב"ה את הים, "והמים להם חומה מימינם", מיד ראו הכל את פלאי הבריאה, והגיבו בהתרגשות אדירה: "זה קלי ואנווהו!"

יש בורא לעולם!!!!

זאת עלינו לזכור מידי יום ביומו, כי אין עוד מלבדו.

"ד' ימלוך לעולם ועד!"

חלפו השעות, והפרסומת המיוחלת לא הוכיחה את עצמה. עבר במקום ידו של הצייר, והחל לפטפט עמו בידידות מופגנת, הצייר המאוכזב התפרץ בכאב: "האם באמת אינך רואה???" שאל ודמעות תסכול בעיניו.

"מה קרה? מדוע אתה צועק עלי?" תמה הידיד.

"אמור לי ידיד, מה אתה רואה פה?" שאל את ידידו.

"אני רואה אותך יושב ואומר תהילים על יד הסוס שלך..."

עדכונים

מידע

שיעורים

077-2613337

נכשיו בקו השיעורים של דרשו

האב דמע יחד עם הבן ונסעו האב עם בנו ל'דין תורה' מרתק מאין כמוהו. שבעים ושבע שנה אח"כ ישחזר מרן הגאב"ד את קורות אותה שאלה ותשובה, שעסקו בו ובעתידו, ויספר על חסדי ה' ונפלאותיו

גאב"ד העדה החרדית הגאון רבי יצחק טוביה וייס שליט"א, על ניסי הצלתו
ועל מושב בי"ד מיוחד שהקים הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל להצילו מגיוס לצבא

"אני זוכר, שבלייל הסדר בשנה אחת, התעלף אבא באמצע אמירת
"רחם נא" מרוב התרגשות, והיו צריכים להוציא אותו ישוב על
כיסאו מהחדר.
כמו שנפסק בהלכה, שאסור שיהיה סכין על השולחן בשעת ברכת
המזון, כיוון שחסידי אחד דקר עצמו מרוב צער, כשאמר "רחם נא"...
כשראיתי את אבא מתעלף, הבנתי את ההלכה הזו, אבל גם כשלא
התעלף, הוא בער בשעת ברכת המזון. כל ברכת המזון, בכל יום
רגיל, היתה תורה שלמה".

שלהי שנת תרצ"ז. קול בכי מרטיט נשמע בבית משפחת וייס
שבפעזינג, הסמוכה לפרשבורג.

והנה קול נער בוכה... היה זה הילד יצחק טוביה
בן האחת עשרה, בנה הצעיר של אחת המשפחות
המפוארות בקהילה, משפחת וייס. לא היה זה בכי
על משחק שנשבר או ממתק שנעלם. היה זה בכי
טהור, רצוף אהבה וגעגועים לתורה הקדושה.

"אבא רחימאני", בכה הנער, שעתידי להאיר את
שמי עם ישראל ברבות השנים, ולשבת על כס
הרבנות בעיה"ק ירושלים, "אינני רוצה ללכת יותר
לבית הספר הגויי, אנא, שילחו אותי ללמוד בישיבה
קדושה, למען אוכל למלא את כל שעותיי בש"ס
ובפוסקים..." דמעות נקשרו בעיני ההורים האוהבים,
והתערבו דמעות הצער והכאב, כהזדהות עם הילד,
בדמעות של התרגשות וגיל על ה'נחת' שזכו בה...
כי זאת יש לדעת: חוק חינוך חובה חל במדינת

גאב"ד העדה, סרן רבי יצחק טוביה וייס שליט"א

סלובקיה, ולפיו כל ילד וילדה חייבים ללמוד בבית הספר המקומי.
בשל כך נאלץ הילד יצחק טוביה ללכת יום יום עם חבריו לבית
הספר הנוכרי, ורק אחר הצהריים היו מתאספים בתלמוד תורה,
ולומדים לימודי קודש עד השעה שבע בערב.

בתקופת החופשה, כאשר היו המורים והתלמידים מתענגים על
מנעמי החופשה הארוכה, התענגו נפשותיהם של התלמידים היהודים
מזיו השכינה. באותם ימים, ששון ושמחה שלטו בקהילה היהודית.
הילדים למדו בתלמוד התורה כל היום, מהבוקר עד הערב...

אך את יצחק טוביה זה לא סיפק. דרוש דרש מהוריו לעזוב את
העיירה ולגלות למקום תורה, שם יוכל לתת פורקן לנפשו הכמהה
והמתגעגעת לתורה, ויוכל להרוות את צימאונו מים חיים, הנחצבים
מבארה של תורה.

האב דמע יחד עם הבן ואמה: "שאלה כזו צריך לשאול אדם גדול".
נסעו האב עם בנו ל'דין תורה' מרתק מאין כמוהו, בבית דינו של
הגאון הקדוש רבי יהושע בוקסבוים זי"ע הי"ד, גאב"ד וראש ישיבת
גאלאנטא, מאור גולת הונגריה באותה תקופה.

שבעים ושבע שנה לאחר מכן ישחזר מרן הגאב"ד שליט"א, את

המשך בעמוד הבא <<<

"אז ישיר מלשה" (שמות ט"ז, א')

מרן גאב"ד ירושלים, הגרי"ט וייס שליט"א, תולה את כל מה
שזכה אליו באביו וברבותיו, שחינכוהו והביאוהו לחיי העולם הבא,
והקרן קיימת בעולם הזה: "כשזכה לעלות ולשבת על הכיסא הרם
של גאוני תקיפי מרי דארעא קדישא אבא (הרה"צ ר' שלמה הי"ד),
השקיע בי כוחות רבים. אני זוכר עד היום, כאשר למד עמי גמרא,
היה מנתר לפתע בהתלהבות ואומה: "מה היינו עושים בלי רש"?
איך היינו מבינים את הסוגיה הזו ללא הפירוש המתוק של רש"י?!"
בילדותי התגוררתי בעיירה פעזינג הסמוכה לפרשבורג. אבא
היה יהודי צדיק, שכל כולו מקשה אחת של עבודת ה'. אני זוכר
שהייתי ילד בן שש, אבא לקח אותי אל
גינה סמוכה, ישבנו על ספסל, והוא לימד
אותי את הפירוש על המשניות של "איזהו
מקומן" שאומרים בכל בוקר. הוא אמר לי:
"אי אפשר לומר את המשניות הללו בלי
להבין את הפירוש".

כשהייתי ילד קטן, היה מביא לי פתקאות
שבהן שמות של הזקוקים לישועה, כתובות
בשפת הדייטש (-גרמנית), וביקש ממני
להתפלל על פלוני הזקוק לרפואה, ופלוני
הצריך פרנסה. הוא האמין באמת ובתמים
שתפילתי, תפילת ילד קטן, מועילה".

אבא ותפילותיו הבלתי נשכחות

עיניו של מרן הגאב"ד נעצמות, קולו
נרגש: "התפילה של אבא? הא, עוד חקוקה

בעצמותיי. היתה זו עבודת ה' מיוחדת במינה. מחזה מופלא עוד
עומד לנגד עיני, ולא מש ממני עד היום הזה. אבא היה צריך לצאת
לעסקיו בשעת בוקר מוקדמת, על כן הקדים להתפלל בבית.
התעוררתי משנתי, ואני שומע מתיקות כזו, ערגה כזו... שמעתי
אותו אומר את "אז ישיר" בניגון שובה לב, מילה במילה, בהטעמה...
גם אמי הי"ד היתה יראה את ה' ובמצוותיו חפצה מאד. בכל בוקר,
בעת לכתי אל הלימודים, היתה עוסקת בתפילתה, שאותה החלה
בשש בבוקר, והיתה רק מנענעת לי בראשה לשלום".

מה זוכר עוד הגאב"ד מעבודת ה' של אביו?

"את ברכת המזון שלו, שנאמרה תמיד במתינות, בנוסח מרטיט
ומיוחד. אבא היה יוצא לעסקיו בכל בוקר, אבל תחילה אכל פת
שחרית. וברכת המזון שלו? הלוואי שתפילת נעילה שלי, לקראת
מוצאי היום הקדוש, תדמה במשהו לברכת המזון שלו ביום רגיל".
"עיניו היו עצומות, וקולו מלא טעם והתלהבות". הגאב"ד משחזר
מילה במילה, בניגון מיוחד, מלא ערגה, כפי ששמע כילד, את
ברכת המזון יוצאת מפי אביו: "שלא... נבוש... ולא... ניכלם... ולא...
ניכשל... לעולם... ועד".

שבתוכו כתוב בנוסח יידישאי: "האלט זיך אין אייבישטער אימעטום אין איבעראל" (-תחזיק בהקב"ה תמיד ובכל מקום). הסידור הזה נעלם לי ברבות השנים.

מִרְן הַגַּאב"ד קָם מִמְקוֹמוֹ, וּמוֹצִיא מִבֵּית גַּנְזִיו סֵפֶר עֵתִיק שֶׁל 'אורחות צדיקים'. שקיבל במתנה מאביו. הוא מראה לנו מה שכתב בשער הספר לפני שנים רבות: "הספר הקדוש הזה ניתן לי בעת נסיעתי מבית אבי מורי זצוקלה"ה הי"ד כדי ללמוד בו ולקיים מה שנאמר בו, בחודש סיון תרצ"ט. ובספר הזה למד א"א זצ"ל בעצמו, ועשה בו סימנים והגהות בכמה מקומות".

לונדון - סיפור של הצלה

"בימי הסליחות של שנת ת"ש, משגברו ההפצות, ולאחר שהתברר כי הנאצים מכוונים את הפצות במטוסיהם דווקא אל השכונות היהודיות, הגעתי אל ישיבתו של מו"ר, הגאון הצדיק, רבי משה שניידר זצ"ל, מצויד במכתבו של הרב מפעזינג הי"ד: "הגאון רבי משה שניידר זצ"ל פרס את חסותו על הנער הצעיר, היתום מאב ואם, ונפשו דבקה בנפשו.

צו גיוס לצבא האנגלי

לונדון הפכה באחת לחזית. המסוקים הגרמניים השחירו את שמי העיר בהפגזות כבדות, והמונים ברחו מבירת המדינה. גם הנער יצחק טוביה נמלט לגייטסהד, אולם לא ארכו הימים, והבחור היתום קיבל זימון לצבא האנגלי כדי להשתתף במאמץ המלחמתי. החשש גבר, כאשר בתוך זמן קצר הגיע זימון שני. בעל החזון יחזקאל, הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל היה נרעש. על אתר קם ונסע יחד עם הבחור הצעיר, כל הלילה ללונדון, שם כינס מושב בית דין מיוחד ותהה: וכי זהו 'זעלנער' (חייל)? הוא יעמוד בחזית ומוחו יגה באותם רגעים בסוגיית התוס' במסכת בבא קמא, העוסקת בזורק חץ - אי בתר מעיקרא, אי בתר תבר מנא...

הרב אברמסקי ציווה להוציא מכתב מיוחד מבית הדין, הממוען לצבא האנגלי, שבו 'הסביר' בית הדין את 'עמדתו', כי מדובר בבחור ישיבה שלומד תורה, ואין לו מה לחפש בצבא. מִרְן הַגַּאב"ד מחייה: "כנראה אותם גויים פחדו משליח בית הדין, כי עד אז קראו לי פעמיים, ומאז לא שמעתי מהם והם לא שמעו ממני... אני זוכר בחור אחד ויחיד, שנאלץ ללכת לצבא, והשאלתי לו את ה'קיצור שולחן ערוך' שקבלתי כמתנה מהאדמו"ר מסאסוב - לונדון זצ"ל. לאחר המלחמה הוא החזיר לי את הספר, והוא עצמו לא נחמץ, אלא התעלה לכהן פאר ברבנות בבורו פארק שבארה"ב...". עשר שנים למד מִרְן הַגַּאב"ד בכולל לבני עלייה בגייטסהד. בכולל למדו את כל סדר קדשים ומועד, ש"ס ופוסקים. (נלקט מתוך ראיונות ומאמרים ב'מרוה לצמא' ראש השנה תשע"ז)

קורות אותה שאלה ותשובה, שעסקו בו עצמו ובעתידו, ויספר על חסדי ה' ונפלאותיו.

הכרעה מפתיעה

"אני זוכר עד היום", נוצצות עיניו הטהורות של מִרְן שליט"א, "המחזה הזה לא מש מנגד עיניי. זוכר אני את ההפתעה שהיתה לי, כאשר הרב מגאלאנטא לא היסס אפילו לרגע, לפני שפסק בנידון, לאחר שאבא תיאר בפניו את בכיית".

וכך אמר אותו גאון וקדוש: "טוב יותר ללמוד בבית ספר של הגויים, ולהיות סמוך אצל שולחן אביך, מאשר ללמוד אצל היהודים רחוק מאבא---".

הייתי מופתע מאוד. יותר מזה הופתעתי מהנחרצות שבתשובה, שנאמרה ברגע, ללא כל היסוס. אחרי זה כבר הבנתי..."

מִן הַסֵּתֶם לֹא הִיְתָה זֶה הוֹרָאָה לְרַבִּים;

תְּלוּ מִי הַבֵּן, תְּלוּ מִי הָאֵב...

מִרְן הַגַּאב"ד מִסְכִּים, וּמוֹסִיף: "כן, אבא כזה... הא... הוא נאנת, ונראה כי דמותו של אבא חופפת עליו מעודו עד היום הזה...

והוא ממשיך: "הרב מגאלאנטא פסק את פסוקו, ושכנו הביתה. שנתיים אחר כך פרצה המלחמה האיומה, שהפרידה ביני לבין אבא לנצח--- היום מבין אני ומכיר טובה לאותו צדיק וקדוש, שגם הוא נעקד על קידוש ה'. בזכות הוראתו, ובזכות שלא נטה לשמוע קול בכיי, זכיתי לשאוב מעיינות של חיי תורה ויראת שמים מאבא עוד שנתיים תמימות...". מגלה לנו מִרְן הַגַּאב"ד: "עד היום

נמצא באמתחתי מכתב, שכתב לי אבא לפני שהוגלה לאושוויץ, כאשר כבר הייתי בלונדון. במכתב כתב לי אבא יסודות חצובים של אמונה. הוא כתב לי שם, שעלי לדעת, כי מה שהקדוש ברוך הוא יעשה ויקבע - זה הטוב ביותר שיכול להיות. רק כך יכול להיות טוב, ולא אחרת. 'תדעו קינדערלעך', הוא חזר וקבע במכתב, 'רק כמו שהקב"ה ינהיג - יהיה טוב, לא בשום צורה אחרת'.

במכתב נוסף הורה לי אבא, שאשיר את זמירות השבת בדיוק כפי שהוא עצמו שר, ואכן עד היום הזה אני נשמע להוראה זו ועושה את רצונו. אני שר זמירות בדיוק כפי ששרנו בבית אבא. "מה היו דבריו האחרונים של אבא, לפני שנפרדתם?"

"היה זה בעת הפרידה בתחנת הרכבת (לנסיעה ללונדון). הייתי ילד בן שתים עשרה, ורגע לפני שנסעתי אבא העניק לי סידור,

**בעל החזון יחזקאל;
הגאון רבי יחזקאל
אברמסקי זצ"ל היה
נרעש. על אתר קם
ונסע יחד עם הבחור
הצעיר, כל הלילה
ללונדון, שם כינס
מושב בית דין מיוחד**

אנחנו לעזרתך בכל ענין ונושא בדרכך לעלות מעלה מעלה.
צוות מורחב של 'מוקד הישיבה' לעזרתך בכל יום בשעות הערב

1-800-20-18-18

בין השעות 7:30 ל- 10:30 בערב ★ שיחת חינם

האדמו"ר לבית מודז'יץ הינו חניך אסכולת פוניבז' שמוסר בכל יום שיעורי תורה עמוקים בעיונה של תורה, אינו אומר את אותו השיעור פעמיים, ועמל ויגע להכין שיעורים רבים גדושים בהבנה ובבקיאות. עמל תורתו ושקידתו אינם מפריעים לו להלחין מנגינות חדשות, חדשים לבקרים

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א על מקומה הגבוה של השירה

שירת יהושע, שירת דבורה, שירת דוד, שירת שלמה של שיר השירים והשירה לעולם הבא.

"כל הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה" - מזהירה הגמרא במסכת מגילה, "עליו הכתוב אומר: וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים". וזאת מדוע? מסבירים בעלי התוספות, שהלומדים "היו רגילים לשנות המשניות בזמרה, לפי שהיו שונין אותם בעל פה וכך היו נזכרים יותר".

השירה הקיפה, ומקיפה עדיין, את כל חיי היהודי. החל משירת הלויים, דרך "פרק שירה", שירת המלאכים ושירת שבת ומועד. אדונינו הגר"א מוילנא זי"ע אמר ש"חכמת המוזיקה שבחה הרבה, ורוב טעמי שירת הלויים וסודותיה, יסודות תיקוני הזוהר, אי אפשר בלעדיה".

נשים לב גם לדברי ה"הושענות", הנאמרות בחג הסוכות: "הושע נא למען חיק מכרכר בשיה, המלמד תורה בכל כלי השיר". השירים נועדו להבנת התורה, כדברי הגר"א ז"ל, ולכן "המלמד תורה בכל כלי השיר".

החסידות החשיבה ביותר את השירה והזמרה. הרה"ק רבי פנחס מקוריץ זצ"ל העיד שהמהרי"ל, אביהם של מנהגי אשכנז, זכה למדרגות עליונות, מפני שעבר לפני התיבה כשליח ציבור בכוונת הלב ובמנגינות יפות ומיוחדות, שהעלו את תפילות הקהל לפני הקב"ה. רבי פנחס מקוריץ זצ"ל אמר שאילו הוא עצמו היה "בעל מנגן", היה מקבל על עצמו לנסוע מעיר לעיר ולעבור לפני התיבה בבתי כנסיות, לכבוד ה' יתברך. מן החתם סופר אמה, שמוכן הוא להעניק שלישי מתורתו למי שילמדו את עולם הנגינה.

בחסידות מודז'יץ משמש הנגון והשיה, כמוטיב מרכזי בדרכה של החסידות. כל אדמו"רי בית מודז'יץ הלחינו אלפי ניגונים, מורכבים וקלים, שמחים ועצובים, רציניים וקופצניים, הכל לפי הצורך והשעה. חסידי מודז'יץ, וכמובן כל שושלת האדמו"רים ובניהם, בקיאים היטב בתווים ובחכמת הנגינה והם מלחינים שירים כיד ה' הטובה עליהם. לחסידות מודז'יץ ישנו מכון מיוחד להוצאת מנגינות האדמו"רים וחבר אברכים ומבינים במוזיקה יושבים, כותבים תווים, מקליטים ומשמרים את אלפי אלפי סלילי הטייפים העתיקים, הקלטות והתקליטים, עליהם נשמרו ניגוני בית מודז'יץ. על המלאכה מנצח ה' חנוך וינדרבוים, שלקח על עצמו, כמשימה אמיתית שיש בה ממש, לשמר את ניגוני החסידות הזאת.

האדמו"ר ממודז'יץ בעל ה"דברי ישראל" מפליג בספרו, בשבח שבעת האוקטבות המרכיבות את התווים, ומסביר שלא רק בחכמת הנגינה ישנם רק שבעה קולות באוקטבה, אלא אין בעולם בכלל יותר משבעה סוגי קולות, אלא שיש בהן אוקטבות חלוקות, גבוה << המשך בעמוד הבא >>

הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

"אָז יִשִּׁיר מֹשֶׁה" (שמות ט"ו, א')

לימוד התורה הינו חיוב הלכתי, וצו אלוקי נשגב, אך איננו יכולים לקיימו רק מתוך הכרח ואילוץ, חובה עלינו לזכור כי תורה היא שירה! -- "את השירה הזאת!" - את השיר אנו שרים לא מתוך כורח. שירה שרים מתוך אהבה, מתוך הנאה ו"גישמאק". את שירת התורה הקדושה עלינו לשיר מתוככי הלבבות, מתוך שמחה ועונג צרוף.

האם כשעייפים לא שרים? שרים!! כשעייפים לא לומדים תורה? לומדים!!!

בשונה מקריאת טקסטים, בשונה מלימוד ושינון, מחשבה וחזרה, הרי ששירה שייכת למקום שונה, גבוה ונעלה יותר. שיר מגיע ממחוזות אחרים במוח ובלב. שיר אינו מגדיר, אין לו גדרות וסייגים, הוא פורץ, עולה ומתרומם, בדרכים שונות, אחרות, מיוחדות וקסומות. הרה"ג רבי א. ט., מחשובי הלומדים והמעיינים בעיונה של תורה בעירנו, סיפר לי באלול אחד בהתפעמות, שהנה חלפו עברו כמעט שבועיים מתחילת החודש, וה"אלול" שלו אינו "אלול". רבי א. הינו גם בעל תפילה נודע וטוב, וממילא מי שהאלול שלו אינו "אלול", כיצד ייגש הוא לפני העמוד?!

"שום דבר לא עזר לי. לא שיחות ולא ספרי מוסר, לא "קבלות" ולא רצונות. הלב נאטם משום מה" - סיפר לי ר' א. ברגש - "עד שלפתע שמעתי שיה, ניגון מצוין של הימים הנוראים. שמעתי את השיר, פעם ועוד פעם, והנה נפתח לו לפתע הלב. הערלה שכיסתה אותו נעלמה, התנדפה, ובמקומה הגיעה לה רוח של טהרה, רוח של "אלול" אמיתי..."

כשסיפר לי ידידי את סיפורו של השיר, הזדהיתי עימו, ובטוח אני שכולנו מבינים במה המדובר. לשירים וניגונים דרכים ומסילות משלהם, כאלו שפורצים, שמבקיעים, שעולים וסוחפים. היכל השיר והניגון קרוב הוא לעולם התשובה.

לחני האדמו"רים

האדם הראשון ששר שירה לריבון העולם היה... האדם הראשון בעולם. ב"פרקי דרבי אליעזר" מובא, שלאחר שהפציע השחר בשבת קודש, השחר הראשון שעלה לאחר החטא של אכילת עץ הדעת, התפעם אדם הראשון ושר את "מזמור שיר ליום השבת, טוב להודות לה".

בן הדור שמיני לאחר אדם הראשון, יובל, היה "אבי כל תופש כינור ועוגב", וכפירושו של ה"אבן עזרא", שכינור ועוגב הן "מיני כלי נגינות, והיא חכמה גדולה".

המדרש מצביע על עשר שירות מפורסמות בהיסטוריה היהודית: שירת אדם, שירת אברהם, שירת הים, שירת הבאר, שירת משה,

לומר דברי תשבחות או שיר של הודאות לא-ל וכיוצא בזה על היין". הטור מעתיק את דברי הרמב"ם בצורה בה נראה שאסור לשיר סתם כך, אפילו בפה ובלא כלי נגינה, ואף בלא סעודה ומשתה. רבים מהאחרונים והפוסקים פלפלו בדברי הרמב"ם אלו (וראו בספרי שלהי דקייטא סימן י' בארוכה בעניין).

השולחן ערוך מחמיר ביותר בעניין ופוסק, להלכה ולמעשה (בסימן תק"ס, ג), שעד שיבנה בית המקדש נאסר עלינו לנגן בכלי שיר ובכל מיני זמר ומשמיעי קול של שיר לשמח בהם, ואסור לשמעם - מפני החורבן. לדבריו, אסור לנגן בכלי נגינה ולשמוע את כלי הנגינה גם ללא משתאות יין, אך שירה בפה אסורה רק בשעת משתה היין. והב"ח כתב, כמובא במשנה ברורה, שלשורר בפה סתם כך אסור גם בלי שתיית יין צמודה, ורק לאלו שהשירים מסייעים להם לזרז את עבודתם, כמו מושכי הספינות, מותר להן לשיר. כך לכאורה, לפי ההלכה הפסוקה בשולחן ערוך, צריכים לנהוג בני עדות

המזרח הפוסקים כמרון השולחן ערוך.

ואולם לאשכנזים ישנו מעט היתר, היתרו של הרמ"א, שכתב: "ויש אומרים שדווקא מי שרגיל בהם, כמו המלכים שעומדים ושוכבים בכלי שיר או בבית המשתה". לפי הרמ"א נאסר להאזין למוזיקה ולשיר סתם כך רק בקביעות וברגילות. וכמה הוא רגילות? הגר"ש וואזנר הורה בסוד (שפרסמתי אותו בסודי סודות בספרי "שלהי דקייטא...") שאדם ששומע מוזיקה אחת ל- 3 ימים בלבד, זה אינו נחשב כ"רגיל", ולכן ניתן לשמוע מוזיקה, לאשכנזים, אחת ל- 3 ימים.

מורי ורבי מרון הגר"ח קנייבסקי שליט"א כתב לי בזה, על שאלתי מהי הגדרת דברי הרמ"א, כך: "כל קביעות תמיד נקרא רגיל". לפי דברי מרון הגר"ח שליט"א, מותר לנו לשמוע מוזיקה, כל עוד לא קבע עצמו לשמוע מוזיקה בקביעות.

לדעת מרון הגר"ש וואזנר זצ"ל אסור לשמוע קלטות ודיסקים שמוקלט עליהם מנגינות שהוקלטו מכלי זמר. וזאת ועוד, לדבריו אסור לשמוע בקביעות גם שירה ווקאלית, שהוקלטה על קלטות ודיסקים, כדיון "כלי זמר" (וראו בהרחבה בעניין בספרי "ויאמר שמואל").

זכורני שבישיבת קול תורה שאלו בחורים את ראש הישיבה, מרון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, האם מותר להאזין למוזיקה בימי ספירת העומר. הגיב מרון זצ"ל בתמיהה ושאל: "וכי בימות החול הרגילים מותר לשמוע מוזיקה?!" נשאלת השאלה, מדוע אם כן, ישנה תחושה שמותר לשיר ולשמוע מוזיקה בימינו אנו?

אכן, רבים מפוסקי זמננו, כמו המהרש"ג, החלקת יעקב, מרון הגר"ש וואזנר זצ"ל והגר"נ גשטטנר זצ"ל ועוד, לימדו זכות על כך, שעקב חולשת הדורות והעצבים הרופפים, המאפיינים את דורנו החלש בדעת, ישנם כאלה שהמוזיקה והשירה מחזקים את נפשם, ובפרט אלו שהמוזיקה והשירה מוציאה אותם מידי עצבות ומרה שחורה. וכן מותר לשיר ולשורר שירי דבקות בה' יתברך, שירים המקרבים את האדם לבוראו. (וראו בארוכה בספרי 'שלהי דקייטא' סימן ז').

ואולם, כל היתר הוא רק היתר של "לימוד זכות", אך בוודאי ובוודאי שראוי לתלמידי חכמים ויראי ה' להימנע משמיעת מוזיקה סתם כך, ולהסתפק רק בניגון לימוד הגמרא הקדושה, ניגוני המוסר וניגוני ה"זיצים" של ה"אסיפת מרעים" הרוחניות. אם רוצים לשמוע מוזיקה לכתחילה, ניתן לעשות זאת - בחול המועד ובימים טובים אחרים, או, כאמור, שלא בקביעות יומיומית.

ושנזכה לשורה, בקרוב, שיר מפואר ומחודש, בבוא משיח צדקנו!!

ב"ק אדמו"ר סמוז'ץ שליט"א

מעל גבוה, אין מספר, והסימן לכל הם דברי חז"ל (פסחים קיב, א) "שבעה קולות שאמר דוד על המים"...

האדמו"ר הנוכחי לבית מודז'ץ הינו חניך אסכולת פוניבז'. הרבי מוסר בכל יום שיעורי תורה עמוקים בעיונה של תורה בהרבה בתי מדרשות, ליטאיים וחסידיים כאחד. האדמו"ר, שכבר מזמן פרץ את גבולות חסידות מודז'ץ האותנטיים, וזכה להערצה גדולה בשדרות נרחבות בציבור החרדי, אינו אומר את אותו השיעור פעמיים, ולכן הוא עמל ויגע להכין שיעורים רבים, גדושים בהבנה ובבקיאות. עמל תורתו ושקידתו אינו מפריע לו להלחין מנגינות חדשות, חדשים לבקרים, לתועלת מבקשי מנגינות החסידות המשוררת שבראשה הוא עומד.

כ"ק האדמו"ר מפרימשלאן שליט"א מלחין שירי קודש רבים. הלחן הידוע על "י-ה ריבון" הולחן ע"י כ"ק האדמו"ר מפייסבורג שליט"א, שהלחין יצירות מופת רבות וחשובות. השיר "מאי שבת" הולחן ע"י כ"ק האדמו"ר מבעלזא שליט"א, שהלחין לחנים רבים.

כ"ק מרון ה"אמרי חיים" מויז'ניץ זצוק"ל הלחין מנגינות רבות ו"חבירו" מנגינות רבות לשירי קודש. בחסידות סלונים ישנה הנחיה, שנמסרה בשנים האחרונות מכ"ק אדמו"ר מסלונים שליט"א, שתיעשה השתדלות גדולה להלחין שירים מאנ"ש, מתוככי החסידות, ולא להסתפק בשירים שעברו מדורי דורות. לסלונים ישנם שני מלחיני חצר המתגוררים באלעד, ואחד מהם הלחין את הלחן הנועד "כי הרבית טובות אלי", המושר בהשתוקקות בכל מקומות התורה. לחני חסידות נדבורנא מושרים בכל מקום בעולם היהודי, כמו לחני "ותן בנו", "זרעא חיא וקיימא" בלחן הנודע, "כה זכות אבות" ועוד. אומרים ש"היכל הנגינה קרוב להיכל התשובה", אך במודז'ץ אמרו שהיכל הנגינה - הוא הוא עצמו היכל התשובה...

שירת המלאכים

קשה לכתוב על דברים כה גבוהים. קשה, כמובן, גם להבין במה מדובר. אך מלאכי מעלה, שרפים ואופנים וחיות הקודש, משוררים שירה בקביעות בפני הקב"ה יתברך.

ישעיהו הנביא תיאר בהתפעמות ובפרוטרוט את עמידת המלאכים והתייצבותם לפני אמירת השירה שלהם. המלאכים מבקשים רשות זה מזה ומסדרים ביניהם שכולם יפצחו יחד בשירה מתואמת, מבלי שהאחד יקדים את חברו בשירתו, כפי שהסביר זאת רש"י. המלאכים שרים את שירת הקדושה, ואומרים "קדוש קדוש קדוש". שלושת הקדושות שבשירת המלאכים ניתקנו, כפי שמוסבר בספרי הנסתר, כנגד העולם העליון, שהוא עולם המלאכים והנשמות, כנגד העולם האמצעי ("העולם התיכון" - שהוא עולם הגלגלים והכוכבים) והעולם השפל, הוא עולמנו, בו חיים בני האדם, וכל זה בכדי לשורר ולומר שכל העולמות כולם משוררים להקב"ה.

הזוהר הקדוש כותב שישנם מלאכי מעלה הנקראים בשם "עלמות שיר". מלאכים אלו שרים בקביעות לפני הקב"ה ללא הפסקה.

שמיעת מוזיקה בקביעות

חזון נפוץ הוא בימינו, גם בקרב בני תורה ומדקדקים בהלכה, שמאזינים למוזיקה בלי הגבלה. הבה ונברר את הנושא בקצרה: הגמרא (גיטין ז, א) אומרת, שלאחר חורבן בית המקדש נאסר לשורר בבתי המשתאות. הראשונים דנו האם האיסור הוא לשורר ולנגן דווקא בבתי משתה היין כדרך הגויים (תעניות ה, יד): "גזרו שלא לנגן בכלי שיר וכל מיני זמר, וכל משמיעי קול של שיר, אסור לשמוח בהם ואסור לשמעם מפני החורבן, ואפילו שירה בפה על היין אסורה, שנאמר "בשיר לא ישתו יין", וכבר נהגו כל ישראל

כאשר הגיע המידע על המאורע המסעיר של טביעת ה'טיטאניק', עורר הסיפור התעניינות רבתי. הכל שחו בידיעה בהתרגשות, וזוכרני עד היום את שיגם ושיחם של הבריות, אשר התבוננו לראות בכך את יד ה'

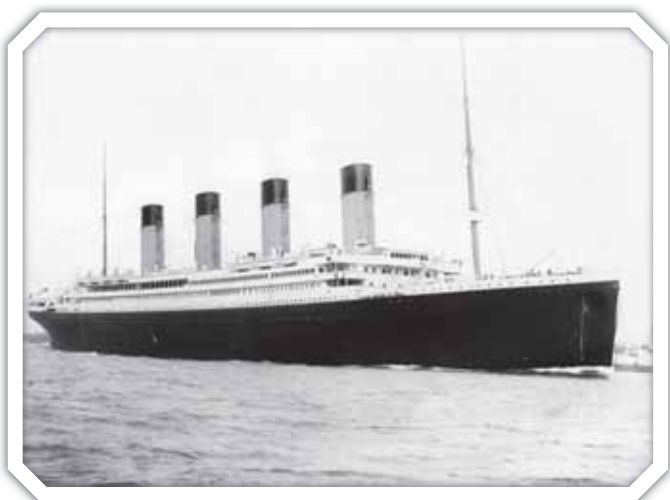
מרן הגרא"מ שך זיע"א על טביעת הטיטאניק וההתעוררות מהמתרחש בעולם

"הנה לכאורה, אם נשאל את עצמנו, מה חמור יותר: עבירה על 'לאו', או עבירה על 'עשה', ברור לכאורה שעבירה על 'עשה' חמורה פחות, שהרי אין עוברים עליה ב'קום ועשה' - אלא ב'שב ואל תעשה': מעתה, יקשה לכאורה מדוע באשר למצות 'לא תעשה' - מוצאים אנו כי נקבע עונש של שלושים ותשע מלקות לעובר עליה, בעוד לגבי מי שמבטל מצות 'עשה' - מוצאים אנו (כתובות פ"א, ע"א) כי מלקים אותו עד שתצא נפשו?"

אכן לאמיתו של דבר, אין זו קושיה. שהרי כאשר אנו מבקשים להעניש את זה שעבר על מצות 'לא תעשה' - מעשה העבירה כבר נעשה, ואת המעוות לא ניתן לתקן, אין לנו אלא להענישו על חטאו, ולשם כך - קצבה התורה עונש של שלושים ותשע מלקות.

לעומת זאת, כאשר אנו עוסקים במי שמבטל מצות 'עשה' - הרי עדיין בידו לקיים את המצוה, ומעתה, שורת הדין אומרת כן: "אנו נלקה אותו אמנם מכה אחת ויחידה, על כך שנמנע ברגע זה מלקיים את המצוה... מעתה, אם ישמע - מוטב, "אולם אם לא ישנה את דרכו - הרי שממשיך הוא שלא לקיים את המצוה, ועל כך מגיעה לו מכה נוספת, אחת..."

ושוב, אם יקבל - מוטב, אולם אם לאו - ילקה שוב ושוב, עד שתצא נפשו!"

כך הסביר רבינו, והמשיך: "כלפי מה אמורים הדברים? פשוט מאד, כאשר עלה הצורך לשלטון בגרמניה - היתה זו המכה הראשונה. היא נועדה לעורר אותנו, ולהשיב אותנו לדרך הישר. אכן, משלא התעוררנו - לא נותרה ברירה כי אם להכות אותנו במכה נוספת, וכך כבשו הרוסים את ליטא.

אולם אנו, עדיין עמדנו במרינו... מעתה, לא נותרה כל ברירה כי אם להכות אותנו במכה נוספת - קשה מקודמותיה, ונלקח מאתנו

"סוס וְלִכְבוֹ רָמָה בַּיָּם" (שמות ט"ו, א')

כאשר היה מרן הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך זצוק"ל כבן חמש עשרה שנים, טבעה האוניה המפוארת והחזקה בעולם, הלא היא ה'טיטאניק' המפורסמת. היתה זו אונית פאה, מצויידת במיטב הנוחות וההנאות שניתן היה להציע באותם ימים, כאשר נבנתה באופן אשר הביא את היוצר להכריז כי אינה יכולה לטבוע בשום פנים ואופן... מחירו של כרטיס בהפלגת הבכורה של אוניה זו, היה גבוה ביותר, כך שרק גבירים ועשירים גדולים, יכולים היו להרשות לעצמם את התענוג הזה. באוניה התכנסו אפוא אלף וחמש מאות משועי ארץ ובעלי האמצעים, אשר היו משוכנעים כי כל סכנה לא נשקפת להם... אך הנה, יושב בשמים ישחק... כבר בהפלגת הבכורה של האוניה - היא התנגשה בקרחון ענק, אשר פגע פגיעה אנושה בדפנותיה, וגרם לטביעתה בתוך זמן לא רב. לרוב בטחונו של בונה האוניה בחוסנה - הוא אף לא טרח לצייד אותה בסירות הצלה די הצורך, כך שהנציולים - היו מעטים יחסית, ואילו רוב רובם של הנוסעים מצאו את מותם במצלולות ים!

"באותם ימים" - סיפר רבינו - "ה'חדשות' היו מגיעות אל העיירה לאחר זמן רב ביותר. למכתבים ארכו שבועות וחודשים, עד שהגיעו לתעודתם, ועיתונים, היו מגיעים מידי תקופה אל בית המרקחת, כאשר בני העיירה מתקבצים סביבו בכדי ללקט אי-אלו פירווי מידע על המתרחש בעולם..."

"ובכן, כאשר הגיע המידע על המאורע המסעיר של טביעת ה'טיטאניק', ברור כי הדבר עורר התעניינות רבתי. הכל שחו בידיעה בהתרגשות, וזוכרני עד היום את שיגם ושיחם של הבריות, אשר התבוננו לראות בכך את יד ה', והתעוררו להבין, כי כאשר האדם חש בטוח בכוחו, בכספו ובזהבו - דואג הקדוש ברוך הוא להבהיר לו כי כל אלו לא ישיעוהו, וכי נתון הוא בכל מכל כל בידי של בורא העולם ומנהיגו!" "הוא הדבר לענייננו, כאשר אנו שומעים על מאורעות המתרחשים בעולם - אל לנו להתעלם מהם ולומר כי אינם נוגעים אלינו. לא ולא! כל מאורע שהוא - נוגע גם נוגע אלינו במישרין, שכן הוא נועד ללמד אותנו דבר מה, ולעורר אותנו להתבונן ביד ה' בכדי להתחזק באמונה ובבטחון."

למהר ולתקן, לפני המכה הבאה!

דברים מפורשים בנושא זה, נשמעו מפיו של רבינו בהזדמנות נוספת. היה זה לאחר פטירתו של רשכבה"ג, הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל, כאשר נתבקש רבינו, אשר כיהן באותם ימים כר"מ בשיבת קלעצק שהופקדה באותם ימים בידי על ידי ראש הישיבה הגאון רבי אהרן קוטלה, לשאת שיחה בישיבה.

באותה שיחה מרגשת, אמר רבינו דברים שמן הראוי להציבם לנגד עינינו תמיד. וכך אמר:

רבי אליהו לופיאן זצ"ל, סיפר לאבי סיפור מופלא מהחפץ חיים על בחור שלמד בישיבה, שכבר הגיע לגיל 25, ולא חשב כלל על נישואין. ניגש אליו החפץ חיים ושאלו לפשר ההמתנה, אמר לו הבחור: "אני מחפש שידוך שהחותן יתן לי חמש שנים קעסט"

רב שכונת עזרת תורה בירושלים הגאון ר' יחיאל מיכל שטרן שליט"א על בטחון בהקב"ה

"אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה'" (שמות י"ד, י"ג)
קשים מזונותיו של האדם כקריעת ים סוף

מה יהיה למחר הוא מקטני אמנה, ולמה נקרא "קטני אמנה" הרי הוא "לא מאמין", אלא משלושים ועד שמונים יש לו אמונה, ורק עכשיו אין לו אמונה, וזהו "מקטני אמנה" יש לו רק אמונה חלקית. (וכן הובא ברש"י פרשת נח שנח היה מקטני אמנה).

עזב את הלימוד כדי להתפרנס

שני בחורים למדו ביחד בישיבה, לאחד לא היה חשק כלל ללימוד התורה, וכאשר למדו את הסוגיה "לימא מתניתין דלא כסומכוס", אמר: "מה אכפת לי אם המשנה היא כן כסומכוס או לא..." ורצה לצאת לעבודה.

הבחור השני, ניסה להסבירו שלא כן היא דרך התורה, ושכנע אותו להמשיך בסוגיה. כשהגיע לגמר הסוגיה, ולמדו את התוס' ששואלים אם כן יוצא שהרישא הוא רק כסומכוס ולא הסיפא... התכעס הבחור ואמר: "עזוב אותי, שהרישא יהיה כסומכוס או לא, מה אכפת לי אם לא יהיה כסומכוס?", הוא יצא מיד מכותלי הישיבה, והלך לחפש פרנסה...
בהמשך גויס הבחור לצבא, והיה נע ונד שנים מספר עד שכעבור כעשר שנים הצליח להקים בית.

הבחור שהמשיך בלימודו נעשה עילוי גדול, וכשבא הגביר המפורסם ויסוצקי (בעל תה ויסוצקי), לחפש בחור מצוין עבור בתו, הציע לו ראש הישיבה את הבחור הזה והשידוך יצא לפועל. הוא נעשה לאברך, המשיך בלימודו, וישב על כסא מלכים, חמיו פירנסו ככל אשר יושת עליו.

לימים, הגיע הבחור השני למפעל של ויסוצקי, כדי להתקבל לעבודה. גלגולים רבים עברו עליו, והוא הגיע לפת לחם ממש. כשראה את חברו יושב בכסא מלכים, פרץ בבכי ואמר: "כנראה שאכן יש נפקא מינא אם המשנה הולכת כסומכוס או לא, ולא כמו שחשבתי שאין נפקא מינא בכלל".

"לא ניתנה תורה אלא לאוכלי המן", מי שעוסק בתורה הקב"ה שולח לו את צרכיו באופן ניסי ממש כמו בדור המדבר שירד להם המן. (מתוך 'מידות והנהגות טובות')

רבי אליהו לופיאן זצ"ל

רבי בונם מפשיסחא היה אומר, שאף שחוב מוטל על האדם, לרדוף אחר פרנסתו, עליו לשים בטחונו בה'. הוא הביא על כך את דברי חז"ל: "קשים מזונותיו של האדם כקריעת ים סוף", ולכאורה תמוה מהו הקשר בין פרנסה לקריעת ים סוף? אלא שבשעה שעמדו בני"י על הים, היו נתונים בצרה מכל צד: המצרים מצד אחד, המדבר מצד שני והים הגדול ממולם, ומהיכן תצמח הישועה? אף אחד לא העלה בדעתו שהים יקרע, ולמעשה אכן ניצלו ע"י זה.
כך הוא עניין הפרנסה, אדם מסדר לעצמו המון תכניות בעסקיו, ולרוב, הדבר עולה בידו בסייעתא דשמיא ממקום שלא תכנן ולא חשב עליו כלל מראש, וזהו הקשר בין מזונותיו של האדם לבין קריעת ים סוף.

דואג למחר

רבי אליהו לופיאן זצ"ל סיפר לאבי סיפור מופלא מהחפץ חיים. הוא סיפר על בחור שלמד בישיבה, הוא כבר הגיע לגיל עשרים וחמש, ולא חשב כלל על נישואין. ניגש אליו החפץ חיים ושאלו לפשר ההמתנה. אמר לו הבחור: "אני מחפש שידוך, שהחותן יתן לי חמש שנים קעסט, כדי שאוכל ללמוד ללא הפרעות". תמה החפץ חיים וענה: "כמה זמן, לדעתך, תחיה הרי נאמר: 'ימי שנותינו בהם שבעים שנה ואם בגבורות שמונים שנה', נו... עד שלושים שנה יהיה לך פרנסה מהחותן... ומי יפרנסך משלושים עד שמונים...?"

ענה לו הבחור: "הרי אני יהודי מאמין שהקב"ה הוא המפרנס". אמר לו החפץ חיים: "ישמעו אזניך מה שפיק מדבר - משלושים ועד שמונים אתה סומך על הקב"ה, אבל לחמש שנים הבאות אתה לא סומך...?"

הוסיף אבי זצ"ל, שזוהי כוונת הגמ' בסוטה (לו, א'), אדם שדואג

<< המשך מעמוד קודם

כי אם לא נתעורר - תבוא מכה נוספת בעקבות זו הראשונה, ואם גם המכה השניה לא תצליח לעורר אותנו מתרדמתנו - השלישית לא תאחר לבוא!

על כן, למה אנו מתמהמהים? נזדרז נא להבין את אשר דורשים מאיתנו מן השמים, נתקן את הדרוש תיקון, ובכך נחסוך מעצמנו מכות כואבות נוספות!

(מתוך 'אורחות חיים')

רבן של כל ישראל, הגאון רבי חיים עוזר זצ"ל, ולמה אנו עדיין מתמהמהים?"

הדברים נוקבים ויורדים עד תהום. גם אנו, כאשר פוגעת בנו מכה חלילה - נוטים לייחס אותה ל'מקרה', להתאונן על שפגעה בנו מידת הדין, או להקדיש את מלא תשומת הלב לחיפוש אחר דרכים שתוכלנה לפטור אותנו מעולה של הצרה, אולם לאמיתו של דבר, עלינו להבין כי המכה נועדה לעורר אותנו! עלינו להבין

ר' נחום התעורר משנתו, הוא הכיר היטב את הרב נשוא הפנים עליו הצביע אביו בחלום, דמות ידועה בכל העולם החסידי, הלא הוא הגאון החסיד רבי אליעזר דוד פרידמן שליט"א

רבי נחום שיינין שליט"א בחלום מדהים, שפתר את תעלומת הברכה המיוחדת של הסבא מסלבודקה

"תבאמו ותשמעו בפה נחלתך" (שמות ט"ו, י"ז)

לאחר פטירתו של ר' מנדל בשנת תשל"ו, החל בנו הגאון רבי נחום שיינין שליט"א, אב"ד תל אביב, ללמוד משניות לע"נ אביו בכל ליל שבת בביהמ"ד 'חניכי הישיבות' בו כיהן אביו.

שבת אחת הגיעו למשנה במסכת ברכות (ג, א), בנידון חיוב נשים בברכת המזון, האם חיובן הוא מדאוריתא או מדרבנן, והעמיקו בדברי רבי עקיבא איגר המדבר על העניין "שאינן לא בברית ולא בתורה". כיון שהזכיר את המילים "ברית ותורה", סיפר ללומדי בית המדרש, אגב אורחא, על מנהג אביו להזכיר "ברית ותורה" בברכה אחרונה של ברכת 'מעין שלוש', כפי ששמע מן הסבא מסלבודקה, שנהג כך על פי מחזור ויטרי.

הוא סיפר את המעשה ששמע מאביו לפי תומו, ולא תיאר לעצמו אלו ניצים יתעופפו בעקבות סיפור זה.

במוצאי שבת לאחר תפילת ערבית ניגשו אל ר' נחום כמה מחשובי המתפללים, תלמידי חכמים מופלגים מצד עצמם, ומחזור ויטרי בידם. "ילמדנו רבינו" פתח אחד מהם, "היכן מובאת במחזור ויטרי גירסה זו?" חיפשנו רבות בהלכות סעודה וברכות הנהנין, ולא מצאנו את הגירסה של ברכה אחרונה עם המילים "ברית ותורה".

ר' נחום נבון: "שמעתי זאת מאבי לא פעם אחת, אבל אודה על האמת שלא בדקתי במחזור ויטרי מבפנים, אתם מכירים את הכלל "אין בודקין מן המזבח ולמעלה"... אם הסבא מסלבודקה אמר לאבי שראה את הגירסה הזו במחזור ויטרי, אין לי ספק שכך היה. הסבא לא אמר דברים מליבו. גירסה זו מלווה אותי מאז ינקוטי ומעולם לא פקפקתי בדבר. אלא מאי, נעלם הדבר? עלינו לברר מקחו של צדיק, ולהצדיק את גרסתו של הסבא מסלבודקה".

עמדו הוא והלומדים בבית מדרשו ועיינו עמו שוב במחזור ויטרי, בכמה מקומות הקשורים לעניין, אך לא מצאו בשום מקום היכן מוזכרת גירסה זו.

ר' נחום שב לביתו כשהוא תוהה ומשתומם. איך באמת קורה דבר כזה? הרי הסבא מסלבודקה אמר שראה גירסה זו במחזור ויטרי. אם הוא זצ"ל אמר כך, אין ספק שהדבר כתוב שם. אם כך, מדוע היא נעלמת מעינינו ואין מוצאים אותה?

כמה ימים התהלך ר' נחום וראשו בל עמו, על שאינו יודע להסביר את פשר המעשה המלווה אותו מאז ילדותו. הוא חיפש שוב ושוב במחזור ויטרי, אך חיפושיו היו לשווא. הוא לא מצא כלום. לאחר שעבר על הספר בכל מקום רלוונטי ולא מצא דבר, נואש ממצאת הגירסה. עוגמת נפש מילאה את ליבו מהעניין, וחלישות הדעת על כבוד הסבא מסלבודקה, שנראה כאילו טעה, חלילה, בדבר משנה.

באחד מלילות אותו שבוע, רואה ר' נחום בחלום את אביו המנוח,

המשך בעמוד הבא >>>

רבי מנדל שיינין זצ"ל, היה מגדולי השקדנים בישיבה ומטובי תלמידיו של "הסבא מסלבודקה", הגאון הצדיק רבי נתן צבי פינקל זצוק"ל. לימים כיהן הרב שיינין כרב ביהמ"ד "חניכי הישיבות" בבני ברק עד לפטירתו בשנת תשל"ו.

היה זה בעת לימודיו בישיבה שבעיר חברון. יום אחד ישב התלמיד ר' מנדל בסמיכות ל"סבא", בעת שזה בירך ברכה אחרונה, "ברכת מעין שלוש". ה"סבא" ישב ובירך במתינות כמונה מעות את מילות הברכה, והבחור מנדל עשה אוזנו כאפרכסת ועקב אחר הברכה הנאמרת בכונה עמוקה.

כל מילה שיצאה מפי הסבא היתה ספוגה ומלאה ביראת שמים, ותודה עמוקה ממעמקי הלב לבורא שנתן לנו מיפי פרות הארץ לשבוע ממנה. בעוד הסבא אומר את המילים המוכרות כל כך "ועל תנובת השדה ועל ארץ חמדה טובה ורחבה..." שמע התלמיד שהוא מוסיף נוסח לא מוכר: "ועל ברית ותורה שנתת לנו". התלמיד הביט ברבו הגדול בפליאה. זו אינה הפעם הראשונה שהוא שומע את

הסבא מברך את ברכת "על המחיה", פעמים רבות שמע אותו, עוד בישיבה בסלבודקה שבליטא מברך את הברכה. למיטב זכרונו תמיד אמר את הנוסח המקובל.

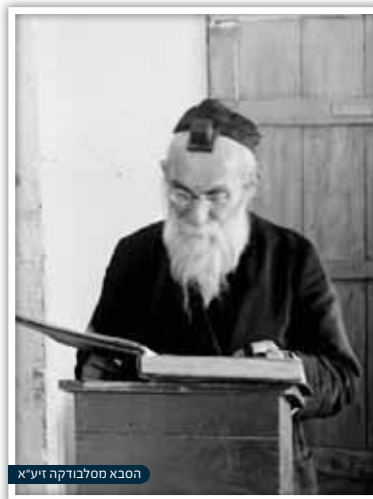
אמון על הכלל של 'לא הביישן למד' ותורה היא וללמוד אני צריך, החליט לגשת ולשאול, הרי חייב להיות הסבר לכך. מי שהכיר את הסבא ידע שהליכותיו מדוקדקות בתכלית הדיוק, אומר ועושה. ניגש אל ה"אלטער" והתבונן בו.

ה"אלטער" הביט בו מבעד למשקפיו העגולות ושאל: "וואס ווילט איהר? אתם רוצים משהו?"

"כן", עונה מנדל, "שמעתי את הברכה שהרב בירך בתוספת המילים 'ועל ברית ותורה', ורציתי להבין מדוע הוסיף ראש הישיבה מילים אלו בנוסח הברכה, מה המקור לכך?"

"ראיתי את הגירסה הזו במחזור ויטרי", השיב לו הסבא בחביבות, "און איהר קענט זיך אויך פיהרן אזוי" (וגם אתה יכול לנהוג כך). תלמיד השומע מילים כאלו מפי רבו - אינו יכול לשנות מהם זיז כלשהו. זאת הוראה מפורשת מפי הסבא! מאותו יום ואילך קיבל על עצמו להוסיף "ברית ותורה" בנוסח ברכה אחרונה. כל חייו נהג ר' מנדל בהנהגה זו, ולא עוד אלא אף לימד את בניו, כולם גאונים מובהקים בתורה, על גרסה זו, בהוראה ברורה שיצאה מפי רבו, הסבא הצדיק מסלבודקה.

במרוצת השנים עבר ר' מנדל להתגורר בבני ברק, שם פתח את בית המדרש 'חניכי הישיבות'.

סבא מסלבודקה זיע"א

האם חובת 'הידור מצוה' היא מדאורייתא?

באילו מצוות יש עניין מיוחד להדר? והאם הידור מצוה הוא סיבה לעיכוב קיום המצוה?

הרב יהודה יעקבזון

שכתבו שבמצוה שמברכים עליה, יש עניין מיוחד בהידור, משום שמזכירים עליה שם שמים.

מלבד ההידור בחפץ שמקיימים בו את המצוה, יש דין של הידור במעשה קיום המצוה, כגון ההמנעות מאכילת סעודה בערב שבת אחר הצהריים, כדי שסעודת ליל שבת תאכל לתאבון, או, לדוגמה, שאדם יברך בעצמו ברכה שמחויב בה, במקום שיצא ידי חובה בשמיעה מפי אחר, מלבד במקום שיש הידור בשמיעה מפי אחר, והיינו כאשר "בְּרַב עַם הִדַּרְתָּ מִלְּךָ".

במקרה שהידור המצוה מבטל את קיום המצוה - אין להמתין לקיום המצוה; ולכן, למשל, אדם שאין לו טלית כלל, ירכוש כל טלית שתתאפשר לו, ולא ימתין עד שיתאפשר לו לרכוש טלית נאה. אולם, אם ההידור אינו מבטל את קיום המצוה, אלא רק משהה אותה - כגון המתנה למוצאי שבת בשביל

לקיים מצות 'קידוש לבנה' בהידור, דהיינו בבגדי השבת הנאים - נחלקו הפוסקים אם יש לקיים את המצוה לאלתה, או להמתין עד לאפשרות קיומה בהידור, ויש שחילקו בין עיכוב למשך זמן מועט, לבין עיכוב למשך זמן רב.

[אנצ"ת ע' הידור מצוה; חיי אדם סח, א, ונשמ"א שם; ועוד]

בפרשת השבוע, בשירת הים, נאמו: "זָה קְלִי וְאֶנְהוּ", ופירשו חכמינו ז"ל: "הַתְּנַאָּה לַפְּנִי בַּמְצוּת, עֲשֵׂה לַפְּנִי סוּכָה נָא, וְלוּלָב נָא, וְשׁוֹפָר נָא, צִיצִית נָא, סֵפֶר תּוֹרָה נָא, וְכוּרְכּוּ בְּשִׂירָאִים נְאֻמִּים". יש אומרים שהדרשה כפשוטה, וחובת ההידור היא מדאורייתא, ויש אומרים שחובת ההידור היא מדרבנן, והפסוק הוא 'אסמכתא' בלבד. לעיתים נאמר ההידור על כמות המצוה, כגון גודל האתרוג, או כמות נרות החנוכה; ולעיתים על היופי החיצוני, כגון נוי סוכה, או המעיל של ספר התורה. ונחלקו ראשונים אם יש עניין בהידור של יופי חיצוני ביחס לחפץ של מצוה שהוא מכוסה בתמידות, כגון פרשיות התפילין. יש כמה מצוות שחובה להדר אותן בהידור מוגדר, כגון המצוה לאגוד את הלולב עם ההדס והערבה באגודה אחת, או שירטוט השורות בספר תורה.

בשתי מצוות מצאנו, שהתורה הוסיפה הדגשה על ההידור: בקדשים - שצריך להקריב דווקא בהמה, שמן ויין, מובחרים; ובאתרוג - "פרי עץ הדר". והרמב"ם, בהביאו את דין ההידור בקרבנות, מסיים את דבריו במילים אלו: "והוא הדין בכל דבר שהוא לשם הקל הטוב, שיהיה מן הנאה והטוב. אם בנה בית תפילה - יהיה נאה מבית ישיבתו; המאכיל רעב - יאכיל מן הטוב והמתוק שבשולחנו; כיסה ערום - יכסה מן היפה שבכסותו". ויש

<< המשך מעמוד קודם

פרידמן שליט"א שהתגורר לא הרחק מביתו... ר' נחום הכיר את הגרא"ד פרידמן היטב, הוא החליט להכות על הברזל בעודו חם, יצר עמו קשר עוד באותו יום וקבע עימו פגישה. בהגיעו אליו, סיפר להגה"ח רבי אליעזר דוד את המעשה, כשהוא מתאר את הנהגת אביו כפי ששמע מהסבא מסלבודקה, המשך וסיפר על שיעורו בליל שבת, שאלת האברכים, והחלום שחלם אמש. הגרא"ד התפעל מאד מהחלום. "אין ספק, זהו חלום אמת! דבר פלא אומר לך, גם אני לא ידעתי עד לפני זמן קצר על נוסח זה המופיע במחזור ויטרי, ואם היית בא לשאול אותי עד לא מכבר, לא הייתי יודע מה לענות לך, אלא שממש בתקופה האחרונה עיינתי בספר 'ליקוטי מהרי"ח" של הגה"צ רבי ישראל חיים פרידמן זצ"ל אב"ד ראחוב, ובהלכות 'ברכות הנהיגין' הוא מביא גירסה זו בשם מחזור ויטרי (חלק ב' סימן נ"ט) בהלכות ליל הסדר. ר' נחום נפעם. הלכות ליל הסדר? דבר כזה כלל לא עלה בדעתו. הוא מיהר לעיין במחזור ויטרי, ואכן מצא כי בהלכות ליל הסדר מובא נוסח ברכת 'מעין שלוש' על ארבע כוסות ששותים בליל הסדר, וכותב כך:

... לאכול מפריה ולשבוע מטובה ולהודות לך עליה ועל ברית ותורה שנתת לנו. רחם ה' אלוקינו על ישראל עמך וכו'. ולבסוף כותב שם: "ברית ותורה צריך להזכיר בה בברכת הארץ" (ברכת המזון, ואגב, גם בספר 'בירור הלכה' להג"ר ר' יחיאל אברהם זילבר זצ"ל בן הגאון ר' בנימין זילבר זצ"ל, מובא כי כך נהג הסבא מסלבודקה כפי שהעיד תלמידו רבי מנדל שיינין זצ"ל). (יישר כח לסופר הרה"ח יאיר וינטוק הי"ו, ששייתף אותנו בסיפור נפלא זה מאוצר גנזיו).

(מתוך 'תבונות' מקץ ע"ז)

הגאון הצדיק ר' מנדל, בבהירות רבה, כפי שהיה נראה בחיי חיותו. ר' נחום התרגש ונפעם בחלום. זה זמן רב לא ראה את אביו בחלום, ואף אם ראה היה זה חלום מעורפל ומטושטש. כעת חש את אביו כאילו הוא חי ועומד לידו.

ניגש אל אביו והחל משוחח עמו כאילו חזר אביו לחיים. לא עוברים אלא שניים ושלושה משפטים ור' נחום נזכר בדבר המטרידו. הוא פנה לאביו ושאל אותו בנושא המעיק כל כך על ליבו, גירסת "ברכת מעין שלוש" שנמצאת, או לא נמצאת במחזור ויטרי. "סיפרתי בשמך, אבא, על מנהגו של הסבא מסלבודקה להזכיר 'ברית ותורה' בברכה אחרונה, כפי שאמר לך שראה במחזור ויטרי, והנה כמה תלמידי חכמים באו והעירו שאין במחזור בנוסח הברכה, שמץ שינוי מהגירסה המקובלת בידינו", התאונן הבן בחלום לפני אביו. ר' מנדל הצביע על דמות שעמדה קרוב אליו.

"רואה אתה יהודי נכבד זה?"
"אכן" אמר ר' נחום למראה אדם בעל הדרת פנים מכובדת.
"אם כך, שאל אותו, הוא יודע".
ובמילים אלו נעלם.

ר' נחום מתעורר משנתו כשהוא חדור בתחושה עמוקה שהיה זה חלום אמת. החלום היה כה חי עד שחש באמתותו.

הכלל של "דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין" ו"אין חלום בלא דברים בטלים", היה ידוע לו משכבר הימים, אך כעת חש שהחלום הינו אמת ואינו פרי דמיונו, או שראה דברים מהרהורי ליבו. הוא זכר את כל המדובר לפרטי פרטים, כאילו התרחשו הדברים במציאות. והעיקר, הוא הכיר היטב את הרב נשוא הפנים שעמד ליד אביו, וזיהה אותו בוודאות, דמות חשובה מאד בבני ברק, הידועה בכל רחבי העולם החסידי, הלא הוא הגאון החסיד רבי אליעזר דוד

מה גילה הגאון מוילנא לתלמידו הגר"ח מוולוז'ין בחלום, ומה היה סופם של שלושת תלמידיו שפרשו להשכלה?

הרב בנימין גולד

"זה קלי ואנוהו אלקי אבי וארממנהו" (שמות ט"ו, ב')

מבט חדש ומעניין מגלה לנו מרנא החתם סופר זיע"א בביאור פסוק זה, וזה תוכן דבריו הקדושים:

בתולדות אהרן, מביא על המילים "זה קלי ואנוהו" – ואבנה לו בית המקדש, כמאמר הפסוק "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". ומבאר החתם סופר, שהבטחה זו של הקב"ה "ושכנתי בתוכם", היא דוקא אם ישראל עושים רצונו יתברך, שאז משרה שכנתו בתוכם, אבל אם אין עושים רצונו, הגם שבשביל זכות וברית אבות לא יעזבנו, אבל הוא מגביה עצמו מאתנו, כעין שאמרו בגמרא (ראש השנה לא, א): 'עשר מסעות נסעה שכינה בגלל חטאי עם ישראל, וככל שחטאו יותר הלכה גולה אחר גולה רחוק רחוק מהם, עד שהגיעה בסוף לרקיע' [בהסתר פנים גדול].

וזה ביאור הפסוק "זה קלי" – שאם אני מקשר עצמי להקב"ה בזכות מעשי הטובים, אז "ואנוהו" – אבנה לו בזה בית המקדש שישרה שכנתו בתוכנו. אך אם "אלוקי אבי" – כל התקשרותי להקב"ה זה רק בזכות מעשי אבותי ואני ממשיך בחטאי, וכל מבטחי בו שבזכות אבות יגן עלי [וכדברי רש"י על פסוק זה 'לא אני תחילת הקדושה, אלא מוחזקת היא לי מאבותי'], אז "וארוממנהו" – אני גורם בחטאי, שהשכינה מגביהה עצמה גבוה מעל גבוה עד לרקיע ולהסתר פנים רח"ל.

נורא למתבונן! יש ששמים מבטחם בזכות אבות, והם לעצמם ימשיכו בחיי ריקנות, הבל ובלווי, וליבם שָׁלוּ בקרבם, כי זכות אבות תגן עליהם, ויש להם לדעת, מגלה לנו מרנא החתם סופר, כי מי שתולה כל מבטחו בזכות אבות, ואינו מקריב משל עצמו כלום להקב"ה – גורם בזה לריחוק השכינה ממנו רח"ל, ורק אם יתנהג האדם לעצמו כאילו אין לו זכות אבות, בריבוי תורה ומעשים טובים, אז בודאי שזכות אבות תגן עליו ותועיל לו עד מאד!

מרגלא בפומיא דמרן בעל החידושי הרי"ם זיע"א, לאחד שבא בפניו וגולל לו את זכות אבותיו ויחוסו הגדול. אמר לו החידושי הרי"ם: "אומרים אנו בתפילה 'אלוקינו ואלוקי אבותינו', כשבאים לבקש רחמים מהקב"ה, באים דבר ראשון בזכות עצמנו 'אלוקינו', ורק אחרי זה בזכות אבות 'ואלוקי אבותינו', זה בלי זה אינו כלום!"

מסופר על מרנא רבי חיים מוולוז'ין זיע"א, שבתקופתו היתה רווחת אגדה בין יהודי ליטא, בדבר שלשה תלמידים שלמדו בישיבת וולוז'ין. תלמידים אלו היו מהמיוחדים מבין תלמידי הישיבה, והתבלטו בכשרונותיהם המופלאים. האחד היה מיוחס, נצר למשפחה שמנתה שבעה דורות רבנים בזה אחר זה, השני היה מוכתר בנימוסים ומחונן במידות טובות ומושלם בהנהגתו, ואילו השלישי היה חריף, ובנוסף לזה שקדן עצום ועמל בכל כוחו בתורה.

באותם ימים, נשבה לה בכל עוזה רוח ההשכלה, והפילה חללים רבים בקרב בחורי ישראל. אף לתוככי היכלי הישיבות הקדושות הצליחה רוח ההשכלה לחדור ולקטוף מיושבי בית המדרש. שלושת התלמידים הללו, מבחירי ישיבת וולוז'ין, נמשכו אחר רוח ההשכלה הברלינאית, וביום מן הימים עזבו את הישיבה ויצאו לתרבות רעה.

צער רב הצטער עליהם ראש הישיבה ר' חיים. דמעות רבות הזיל על אובדנם, ונפשו מיאנה להנחם על טרגדיה גדולה זו! והנה, לילה אחד, נראה אליו בחלום רבו הגדול רבי אליהו מוילנא, והוא אומר לו: 'כזאת וכזאת תאכל חרב ההשכלה, זכות אבות לא תעמוד למי שנפל בפח הכפירה, שהרי כל בני ישראל בני אברהם יצחק ויעקב, גם המידות הטובות אינן משמשות תריס בפני הפורענות שכן מידות טובות אינן מיוחדות לישראל בלבד, רק זכות התורה לבדה תעמוד לו ליהודי שלא תכרת נפשו מישראל.

כל מי שלמד פעם תורה לשמה, כל מי שטעם מתיקותה של תורה, כל מי שספג לתוכו את ריח התורה, מובטחני שהתורה תעמוד לו להגן עליו ולהציל את נפשו מרדת שחת. אין התורה מניחה ליהודי לכפור באלוקיו ולהזבק לעם אחר. ר' חיים התעורר בהתפעמות מחלומו, וזכר והפנים את דברי רבו ביוזעו כי דבריו יקומו ויעמדו. עברו שנים רבות. ר' חיים חקר ודרש מה עלה בגורלם של שלושת

תלמידיו אלו, ונדוע לו, כי התלמיד הראשון היחסן, שכח את יחוסו ותפארת משפחתו, והתבלבל בעמי הארץ. התלמיד השני שהצטיין בנימוסיו, התמסר לחכמת הפילוסופיה ודעתו נתבלבלה עליו, עד שהמיר דתו והיה דורש דרשות של דופי. ואילו השלישי, המתמיד השקדן, לאחר שנכנס

לאוניברסיטה בהיותו בעל מוח חריף ושקדן, עשה חיל בלימודים הכלליים ויצא שמו לתהילה, וכל המלומדים השכימו לפתחו, עד שלבסוף רצו למנותו לפרופסור באוניברסיטה המלכותית.

סופו של הבחור השלישי היה, שנדרש להמיר את דתו, כדי לקבל את המשרה הרמה שבדרך כלל לא ניתנה ליהודי. אך אז ניצת עמוק בלבו הניצוץ היהודי, והוא התחמק מידי פעם בפעם מבקשתם. כאשר גבר עליו הלחץ ביקש ארכה של שלושה ימים... לאחר מחשבה עמוקה החליט לוותר על הכבוד הגדול, כי כזו לא תהיה! יהודי הוא וכך ישראל! הוא נמלט ממקומו על מנת לעלות לארץ ישראל. בדרכו החליט לסור לוולוז'ין, מקום גדילתו וצמיחתו, להקביל את פני רבו לשעבר, ולקבל את ברכתו לחזרתו לדרך החיים.

מרנא ר' חיים, שכבר שמע על השינוי שחל בו, עלז מאד לקראתו וחיבקו בזרועותיו. לאחר שסיפר התלמיד לרבו את כל מאורעותיו, מאז עזב את הישיבה והשתלשלות הדברים שהביאוהו הלום, שאלו ר' חיים: "בני, מי הצילך מן התהום העמוקה של ההשכלה הארורה?" השיב התלמיד: "נזדמן לי לעבור בעיר מגורי באישון לילה, הרחובות היו בחשיכה ורק מבית אחד בקע אור חלש של נרות. התקררתי לבית, נצמדתי לחלון, ואז אני שומע קול של לימוד תורה בניגון של ערגה ועצב. רותקתי למקומי והקשבתי. צלילי התוגה הזהדו באזני, והצטיירו בדמיוני כאילו התורה בוכה על שנששתיה, והנני עומד על סף הכחש והבגידה בה... אותה שעה נתעוררו בי הרהורי תשובה וכך הגעתי עד הלום!"

מילה במילה התקיימה נבואתו של רבו הגאון מוילנא, ששום 'זכות אבות' לא תעמוד לאדם ביום רעה, אם לא יאסוף לעצמו גם זכויות, ורק מי שטעם טעם של תורה, יש לו מגן מפני הפורענויות, וסופו שתורתו תעמוד לו כתריס בפני כל רוחות רעות וזרות.

פנה אליו ר' אברהם גניחובסקי זצ"ל: "אמרו לי כי על הכביש בדרך נצפות לאחרונה מכוניות חדשות, וגם נעבור דרך ה'ספארי' ומאוד מעניין אותי לראות את הכביש ומכוניותיו ומאחורה איני רואה כלום. האם מסכים אתה להחליף איתי מקום?"

הבחור הביט עליו בתדהמה, אך הסכים בשמחה לבקשתו המשונה של האיש המבוגר. יושבי המונית העלו אף הם חיוך על פניהם, והבושה היתה במלואה

הרב אהרן כהן

"וְנַחֲנוּ מֶה בִּי תְלִינוּ עֲלֵינוּ" (שמות ט"ז, ז')

הבחור הביט עליו בתדהמה, אך הסכים בשמחה לבקשתו המשונה של האיש המבוגר. יושבי המונית העלו אף הם חיוך על פניהם, והבושה היתה במלואה.

בתחנת הדלק, לפני היציאה מירושלים, עצר נהג המונית את רכבו למען הזקן, והבחור שלא הכיר כלל את ר' אברהם החליף איתו מקום. הנהג "הבין" מיד כי יש לו נוסע מיוחד שמוכן לשלם בשביל לראות את הדרך, ולכן פעמים מספר באמצע הדרך, נעמד לעזרתו והראה לו "דברים מעניינים".

"שם יש מנזר עתיק",
"עוד מעט חולפים אנו ליד שדה התעופה
ודאי שמעת עליו",
ר' אברהם הגיב בסיפוק: "אה? אה, ככה?
באמת? תודה רבה!"

גם את הספארי הראה לו הנהג האדיב. מקורבו של ר' אברהם (הרב מרדכי קרימילובסקי שיחי'), שנסע אף הוא במונית, נרעש מאשר ראו עיניו. מיד כאשר החליף ר' אברהם את מקומו ועבר לשבת במקומו של הבחור, הבחין כי הרב הוריד את החליפה והעמיד אותה פרושה באוויר מולו. הוא תלה אותה בצורת מחיצה לפניו משך כל שעת הנסיעה, כך הבין הרב קרימילובסקי את סוד הספארי והמכוניות...

ר' אברהם נוכח שהבחור יושב מאחורי אשה, והיה סבור כי גם בישיבה בנסיעה אין לשבת מאחורי אשה. כדי למנוע את הבחור ממכשול, הבריק במוחו הרעיון להתחנן לבן הישיבה שיחליף איתו מקום, והוא, הרי יש לו דרך פשוטה - לפרוש את החליפה שתחצוץ בינו לבין המושב הקדמי.

בסוף הנסיעה הודה לבחור והשתתף עמו בחלק מן התשלום. הוא אף הביע את תודתו לנהג על יחסו האדיב. הרב גניחובסקי יצא מגדרו ודאג לזולתו בכל ליבו, אך מעבר לכך, הוא עשה זאת מתוך ענווה ושפלות רוח עצומים, שחלילה לא יישמע כי יש לו מטרה כלשהי ודאגה לרוחניותו של הבחור.

ר' אברהם גניחובסקי זצ"ל

נאמר בגמ' בחולין (פ"ט, ט): "אמר להם הקב"ה לישראל חושקני בכם, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה - אתם ממעטין עצמכם לפני. נתתי גדולה לאברהם, אמר לפני "ואנכי עפר ואפר", למשה ואהרן, אמר "ונחננו מה" לדוד אמר "ואנכי תולעת ולא איש"... אמר רבא ואיתימא ר' יוחנן גדול, שנאמר במשה ואהרן יותר

ממה שנאמר באברהם, דאילו באברהם כתיב ואנכי עפר ואפר. ואילו במשה כתיב ונחננו מה... מסביר המהר"ם שפירא: מדוע גדול משה, דאילו כשאברהם אבינו אומר לקב"ה "ואנכי עפר ואפר" אין זו רבותא, וכפי שמאריך בספרו "ניצוצי אור המאיר", אבל משה רבינו "העניו מכל אדם", אמר, "ונחננו מה" למתלוננים. אפילו לגבי נרגנים אלה, ראה עצמו כאפס.

הסיפור הבא מחמם את הלב לא רק בשל הדאגה לשני, אלא משום שהוא שיעור יוצא דופן בהכרת ערך הענווה והשפלות של גאון גדול. בספר "ויאמר הנני" מסופר על הגאון ר' אברהם גניחובסקי זצ"ל שהיה נוסע תדיר במוניות שירות

מב"ב לירושלים, לישיבה בטשעבין, וכך גם חזור. פעם אחת נכנס ר' אברהם למונית שירות לנסוע מירושלים לב"ב. כהרגלו, התיישב מאחור בספסל הפנימי, כדי לא להפריע לאיש, וגם רוב נוסעי המונית לא יפריעו לו ללמוד במנוחה.

כשהחל הנהג בנסיעה, עודם בירושלים טרם שיצאו מהעיר, פנה ר' אברהם לבחור ישיבה שישב בספסל לפניו, וביקש ממנו שיעשה עמו חסד, ועל הטובה הזו הוא מוכן להשתתף אתו במחיר הנסיעה. שאל הבחור "מה רצונך רבי?" ענה לו ר' אברהם: "אמרו לי כי על הכביש בדרך, נצפות לאחרונה מכוניות חדשות, אני אדם מבוגר שמעניין אותי לראות את הכביש ומכוניותיו, גם אמרו לי כי יש גן חיות בדרך (ספארי) וכאשר אני יושב מאחורה אינני רואה כלום. האם מסכים אתה להחליף איתי מקום?"

חבל על כל יום!

הצטרף לתוכנית הלימוד על 'הדף היומי' ו'הדף היומי בהלכה'

חייג עכשיו: 02-560-9000

"מדוע אין המשגיח מסוגל לישון?" שאלתי, והגה"צ רבי מאיר חדש זצ"ל, שהיה אז זקן המשגיחים, השיב: "מהרהר אני כל העת בעובדה שבני אדם אינם יודעים להחמיא זה לזה"

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א, והסברו של המשגיח רבי מאיר חדש זצ"ל על הקושי במחמאות

כך הסביר, גאון-המידות, המשגיח זצ"ל, את שקורה בתוכנו פנימה בכל הקשור למחמאות ולמתן-עידוד לזולת.

צריך לזכור את חשיבותה של המחמאה, ועד כמה יש בידנינו ע"י מילה טובה אחת, להקים מעפר דל, ומאשפות להרים אביון, לחולל מהפכות של-ממש במצבו של אדם, ולרומם את רוחו מהקצה אל הקצה! וחבל להתעצל בכך.

המחותנים התרגשו מאד מהמכתב

ת"ח אחד, המכהן במשרה תורנית בכירה, נקט בעין טובה מיוחדת כלפי אחד משכניו שאירס את בתו. הר"מ הוא לא המתין עד החתונה, אלא הקדיש מזמנו, וישב וכתב למחותנים מכתב ארוך ומפורט בשבחה של משפחת השכן. הוא סיפר על התמדתם הגדולה בתורה של בני המשפחה, ועל מידותיהם הטובות, תוך שהוא מסכם את מכתבו ואומר "אני מקנא בכם על העסק הטוב שעשיתם!"

המחותנים התרגשו מאד מאד מהמכתב, והתקשרו אל הכותב להודות לו מקרב-לב על הטובה שעשה איתם. "אי אפשר לומר שדבריך חידשו לנו פרטים שלא ידענו עד היום על מחותנינו הנכבדים. ידענו הכל, אבל בוודאי שכל מילה הנכתבת בסגנון שכזה, קובעת בליבנו יותר ויותר את איכות המשפחה עימה השתדכנו, ויש בכך לקרב את הלבבות ולגרום לשלום-בית במובן הנאצל ביותר", כתבו לו.

השכן לא היה צריך להשקיע מאמצים רבים על-מנת לעשות מה שעשה. הוא בסך הכל לקח דף ונייר והעלה את דבריו הנלבבים על הכתב. אחר-כך לקח מעטפה ובול והלך לתיבת הדואר הקרובה ושיגר את המכתב. אך התוצאות שהשיג בכך - אין לשער ואין לתאר את עוצמתם!

הבה נדבק כולנו בדרך זו, וכשנראה במעלותיה של עקרת-הבית שלנו, נשבח אותה על כך במילים יפות. על ידי כך נרבה אהבה ושלוש ורעות בינותינו. מיותר לציין שיהיה בכך כדי לחזק את הקשר הרגשי בין הבעל לאשתו, קשר שילך ויתהדק יותר ויותר עם כל מחמאה שתצא מפיו.

(מתוך הספר 'שמחה בבית' בעריכת הרב משה מיכאל צורן)

"וְהַיֵּשֶׁר פְּעִינֵי תַעֲשֶׂה" (שמות ט"ו, כ"ו)

אחד ממקורביו של המשגיח, שלן איתו בביתו בעת זקנותו, סיפר לי, שח הגר"מ סמפולנינסקי, ר"מ בשיבת 'אור אלחנן', בדרשה שנשא בבית מדרשו, שבלילה אחד, בשעה 2 אחר חצות, שמע רעשים מן החדר בו ישן המשגיח. הוא ניגש לשם וראה שר' מאיר מתלבש ומתכוון לצאת מן החדר.

לא ידעתי להיכן הוא מתכוון ללכת בשעה זו, סיפר בן הבית, וכמובן שעקבתי אחר מעשיו. והנה, המשגיח שם פעמיו אל סלון הבית והתיישב על הספה שהיתה שם. התישבתי לצידו, והמשגיח אמר לי שאינו מסוגל לישון. הדבר היה נדיר למדי, כיון שבדרך כלל לא היו לו שום הפרעות בשינה, גם לעת זקנותו.

"מה קרה? מדוע המשגיח לא מסוגל לישון?" שאלתי, ור' מאיר, שהיה אז זקן המשגיחים בארץ ישראל, השיב: "אתה יודע מהו הדבר שמפריע לי לישון? מהרהר אני כל העת בעובדה שבני אדם אינם יודעים להחמיא זה לזה, וזה מציק לי מאוד! יתרה מכך, משקיע אני את מוחי במתן תשובה לשאלה זו, על מה ולמה קשה לנו כל כך להחמיא לזולת!..."

זה מה שהציק לו למשגיח בשנתו, ולא איפשר לו להירדם. הרי אני צריך לתת תשובה לעצמי...

הגר"מ חדש המשיך ואמר: "לאחר שהתהפכתי על מיטתי זמן רב, וחשבתי על העניין, חושבני שהצלחתי להגיע להסבר הגיוני על הקושי במחמאות. העניין הוא, שברגע שאני רואה את חברי בהתמדתו הגדולה

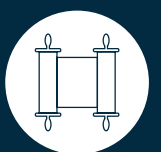
בתורה, או ביראת שמים הטהורה שיש לו, אם אחמיא לו על כך, אצטרך לתת תשובה לעצמי, מדוע אני לא נמצא בדרגה הזו של החבר, ומדוע אינני מתמיד כל-כך בלימוד התורה כמותו...

כשאני מהרהר בכך, נמצאתי אומר לעצמי 'ומה איתך? מדוע אתה עצמך אינך מתמיד שכזה?' או אז מגיע הרגע, בו מנסה אני לחשוב, אולי גם אני אלמד כמוהו, ואעלה ואתעלה ביראת שמים; אבל בדיוק אז גוברת עליי העצלות, ואינני מוכן להתעלות.

כתירוץ לכל זה, וכדי להשקית את מצפוני, מוצא אני דופי בחבר המתמיד וירא-השמים הזה, ומאתר נקודות תורפה בהנהגותיו ובמידותיו, וזוהי 'הסיבה' שלא להחמיא לו... שהרי איך אפשר להחמיא לבן-אדם הנגוע, למשל, במידת הגאווה?..."

- מדוע לא אמרו בני"י שירה מיד כשיצאו ממצרים?
- מהי הכפילות "ממצרים גאלתנו" ו"מבית עבדים פדיתנו"?
- מהו הקשר בין קריעת ים סוף ובין נס הפורים?
- כיצד זכו למדרגת הנבואה בעומדם על ים סוף?

השאלות
בפרשת
השבוע

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה' לרכישה התקשרו 02-5609000

הגענו בעיצומו של התקף חולי ומכאוב של הרבנית ורבינו המתין לבוא הרופא. הבנו שאין זו השעה המתאימה. "לא, לא" מחה רבינו, "ברוכים אתם בבואכם, אני מתנצל על קבלת הפנים, אך מבקש בכל לשון של בקשה: אל תלכו!"

בעל האור לציון' הגאון רבי בן ציון אבא שאול זיע"א, במסירות ובאצילות לכל עניין שבקדושה

"לא, לא", מחה רבינו, "ברוכים אתם בבואכם, אני מתנצל על קבלת הפנים, אך מבקש בכל לשון של בקשה: אל תלכו! הכנסו לחדר הלימוד שלי, אביא שתיה, ונראה מה לעשות!"

אי אפשר היה לעמוד מול ההפצרות. הרב ליוונו לחדר הלימוד, ושב אל הרבנית. ישבנו ואמרנו תהילים להחלמתה. בינתיים הגיע הרופא, והורה לאשפזה. הוזמן אמבולנס. רבינו נכנס לחדר, ומסר לנו את דברי הרופא, וביקש סליחה על עגמת הנפש שנגרמה לנו. קמנו ואיחלנו 'רפואה שלימה'. רבינו ענה אמן בחום, ואמה: "מורי ורבי 'המורה' - הגאון רבי עזרא עטייה זצ"ל - הביא דברי המדרש

(בראשית רבה צ"ב, א'): אין לך אדם בלא יסורים, אשריו לאדם יסורים באים עליו. והקשה: הלא המדרש סותר עצמו מיניה וביה. אם אמרו שאשרי האדם יסורים באים עליו, משמע שאינם באים על כל אחד. ואיך אמרו שאין לך אדם בלא יסורים? והתשובה שהיסורים יכולים לבוא על האדם בשני אופנים. האחד, ואשריו, כשהם באים עליו ישירות. לפחות אשתו אינה סובלת. והאופן השני, כשהם באים על אשתו, ואז שניהם סובלים. שהרי נושא הוא עימה בעול, וסובל יחד עימה!"

הגאון רבי בן ציון אבא שאול זיע"א

הבנו, שבכך נפרד מאתנו רבינו מתוך דברי תורה. אך הוא המשיך ואמה: "בני, הגאון רבי אליהו שליט"א, יסע עימה לבית החולים, ואני אבוא אתכם!" נדהמנו. הן זה עתה העיד בעצמו שסובל הוא את סבלה של הרבנית ובצרתה לו צר, נושא עימה בעול במלואו. ואיך יוכל לנסוע למסיבה, ולבו בל עמו?

אבל רבינו הגיב בטבעיות: "פרסמתם מודעות, אנשים ממתנים לבואי, הילדים מצפים לבואי, אשמחם כשאבוא ויתאכזבו אם אעדר - ואיך אוכל לאכזב? אסע, ובזכות תינוקות של בית רבן ושמחת התורה, מסיבת החומש, תרפא הרבנית, ומעבר לכל, אם מחמת נוכחותי יתפרסם שמו של התלמוד תורה, ולו בעוד תלמיד אחד שיבוא ללמוד תורה במוסד, יהיה לה לרפואה!"

הרב הצטרף אלינו לנסיעה, והתקבל בהערצה בקרב הקהל. הוא ישב והאזין בסבלנות ובמאור פנים לכל הדרשנים, מנציג המועצה ועד לנציג ההורים. לשירת הילדים ולמחרוזת הברכות. ורק אנו ידענו כמה מתוח הוא, וכמה דואג לשלום הרבנית. אבל נוכחותו משמחת ומחזקת, ונשאר עד תום הטקס!

(מתוך 'רבינו האור לציון')

"כִּי אֲנִי ה' רַפְאֵךְ" (שמות ט"ז, כ"ו)

כשיסד מרן הגאון רבי בן ציון אבא שאול זצוק"ל את רשת החינוך התורנית, הקים מקורבו הרב אריה לב ארי שליט"א תלמוד תורה בירכתי צפון, שבקרת שמונה, בנשיאותו. כל דבר, קטן כגדול, נחתך על פיו. פעם, נסע רבינו לקברי צדיקים בצפון, ואמר למקורביו: "בואו וניסע לקרית שמונה, ונבקר בתלמוד התורה". נסעו, וביקרו בהפתעה. המנהל לא היה, אבל המלמדים לימדו והתלמידים למדו, ורבינו עבר מכיתה לכיתה ושאב רוב נחת. בחן את התלמידים וידעו תלמודם, השמיע באזניהם דברי חיזוק והביע התפעלות.

כשנודע דבר הביקור למנהל, התקשר לרבינו: "מדוע לא הודיע הרב על ביקורו, הייתי נשאר ומקבל פניו בכבוד רב? לא ציפיתי לאורחים ונסעתי להסדיר עניינים הנוגעים לתלמוד התורה..."

"אל תצטער", ניחמו רבינו, "יודע אתה שהכבוד הוא הדבר האחרון המעניין אותי!"

"הכבוד הוא כבודנו, ולא כבודו!" התרגש המנהל, "המוניטין של התלמוד תורה הוא, מהיותו בנשיאותו. עתה, כשזכינו בביקורו, אילו הייתי יודע הייתי מצלמו עם התלמידים. זה היה משמחם, ומועיל לרישום לשנה הבאה!"

"איני יודע כמה חשוב צילום כזה", השיב רבינו בענוותנות, "אבל ידעתי שזה חשוב לך וישמח אותך, ודאגתי לך. לאחד התלמידים שנתלווה לנסיעה היתה מצלמה, וביקשתי להנציח את המעמד..."

מצפים לבואי, איך אוכל לאכזב?

סח הרה"ג רבי בנימין בצרי זצ"ל, רב קרית האבות בבאר שבע, מתלמידי רבינו הוותיקים: בעידוד הדרכת רבינו, הקמנו את תלמוד התורה באופקים שבנגב, שהתנהל בנשיאותו ובהכוונתו. הזמנו את רבינו למסיבת החומש.

האמת, הטרחה היתה רבה ועצומה, הן מחמת טלטול הדרך והזמן היקר מפז, והן מחמת העובדה, שחתיני המסיבה היו דרדקים בני ארבע, ואבותיהם רחוקים מלהיות בני תורה, ומה לתבן את הבר? אבל שיערנו שבואו יחזק את הת"ת ויגביר את ההרשמה. גדול שם רבינו, ורבים ינהרו להתברך. יתפרסם וישתרש שהת"ת בנשיאותו, ובואו יהיה לברכה מכמה וכמה בחינות.

רבינו נעתר לבקשה, ונקבע שנבוא לקחתו.

הגענו בעיצומו של התקף חולי ומכאוב של הרבנית עליה השלום. היא התייסרה נוראות, ורבינו המתין לבוא הרופא. הבנו שאין זו השעה המתאימה. איחלנו 'רפואה שלימה', והודענו שנמסור את ברכתו.

לאחר שנלאו חוקרי הטבע ברוסיה למצוא פתרון, פנו לחבריהם חכמי הטבע באשכנז, לחפש פתרון לטבעה של אבן זו

באיזו אבן נמצא כח טבעי לבקוע את המים?

ימא בחוטרא רבא ויקירא".

ממעשה שאירע עם הגר"א זצ"ל (מובא בקונטרס צפה בי"מ שנדפס בסוף תהילים עם פי' שערי פרנסה טובה, ירושלים תשכ"ה עמ' ב וכן מובא בשם הגר"א בס' תכלת מרדכי למהרש"ם), נראה שלמד כמדרשים שמשה לא הכה עם המטה, שבימי הגר"א ז"ל אירע מעשה שהיתה מצויה אבן קטנה באיזה בית ברוסיה, ויוחסו לה סגולות יוצאות מן הכלל, והם לא ידעו את טיבה.

לאחר שחוקרי הטבע ברוסיה נלאו למצוא פתרון, פנו לחבריהם חכמי הטבע באשכנז, לחפש פתרון לטבעה של אבן זו, גם מחכמי המדע באשכנז נעלם הדבר, והם עמדו להחזירה לרוסיה. לפני החזרת האבן, יעץ להם אחד מאבות תנועת ההשכלה הארוכה, לפנות להגר"א ז"ל ששמו נודע לתהילה כבקי בכל שבע החכמות (וכוונתו היתה כדי ללגלג עליו, שבוודאי לא ידע פשרה של אבן זו), והם נענו לו.

הגר"א גילה באזניהם שטבעה של אבן זו הוא סנפירונן, שטבעו לחלק מים למרכיביו השונים מבחינה כימית, והם נוכחו לדעת בגדלותו של הגר"א גם בחכמות הטבעיות. משנודע הדבר למשכיל מנדלסון, הפגין את דעותיו הכוזבות, להכחיש את נס קריעת ים סוף, בטענה שמטהו של משה סנפירונן היה, כדברי חז"ל (תנחומא וארא ומובא ברש"י להלן יז, ו), והוא שבקע את המים באופן טבעי ולא באופן נסי. משנודע הדבר להגר"א, שלח לו: "אפיקורס שכמותך, בתורה הקדושה נאמר 'הרם את מטך', הרם, כלומר, סלקהו מן הצד, כמו הרימו מתוך העדה בפ' קרח, שבפירושו הבדלו, ונטה את ידך ולא את המטה, על המים ובקעהו, והוא נס קריעת ים סוף".

"וְאַתָּה הָרַם אֶת מִטְּךָ וְנִטְּהָ אֶת יָדְךָ עַל הַיָּם" (שמות י"ד, ט"ז)

במדרש רבה (שמות כא, ט) מובא, שטענו המצרים שמשה לא יכול לעשות כלום בעצמו אלא ע"י המטה, שהרי בו הכה את היאור, ובו הביא את כל המכות. וכשבאו ישראל לתוך הים, והמצרים עומדים מאחוריהם, אמר הקב"ה למשה 'השלך את מטך' שלא יאמרו: 'אילולי המטה, לא היה יכול לקרוע את הים', שנאמר 'הרם את מטך'. מבואר מהמדרש, שבאמת לא השתמש משה עם המטה כדי

לבקוע את הים, אלא עם היד בלבד, וכפי שנראה מהמשך הפסוקים, שהרי בהמשך פסוק זה נאמר 'ונטה את ידך', ולהלן (פסוק כא) נאמר 'ויט משה את ידו על הים', וכן להלן לגבי חזרת הים, נאמר (פסוק כז) 'ויט משה את ידו'. ואף בחזקוני פירש כן, וכתב שהלשון 'הרם' הוא מלשון הסרה וסילוק, כמו שנאמר 'וממנו הורם התמיד', 'הרימו מכשול מדרך עמי', 'והרים העטרה', כלומר הסר את מטך ובנטיית ידך גרידא תבקע את הים.

אולם במכילתא (סו"פ בשלח פרשה ו) נראה שהיכה עם המטה את הים, שמובא שם "המטה הזה הביא עשר מכות על המצרים במצרים ועשר על הים", וכן נראה מהמדרש תנחומא (ואתחנן ו) שמשה הלך לים הגדול, שיבקש עליו רחמים מה' שיכניסנו לארץ, והשיב לו הים: "בְּן עֶמְרָם, מָה הַיּוֹם מְיוֹמִים, הֲלֹא אֶתָּה בֶּן עֶמְרָם, שְׂפָאֵת עָלֶיךָ בְּמִטְּךָ וְהִקְיִתָּנִי וְחִלַּקְתָּ לְשָׂנִים עֶשְׂרֵי שָׁבָיִלִים". וכן מבואר באבות דרבי נתן (פל"ג, ב) "נטל משה מטהו והכה על הים ונעשה הים נקבים ונקבים", וכן הוא בתרגום יונתן על פסוק זה שתירגם: "ואנת ארום ית חוטרך וארכין ית ידך ביה על ימא ובזעיה", וכן להלן (פסוק כא) תירגם: "וארכין משה ית ידיה על

היכן רמוז הסוד המובא במשנ"ב בשם השל"ה?

יש לחבר יום ולילה בתורה או בתפילה הן בבוקר והן בערב. ונראה יסוד להנהגה זו בדברי בעל הטורים כאן, שכך נהג יהושע. הנהגה זו, של לימוד בעת החיבור בין היום ללילה ובין הלילה ליום, מצאנו עוד באבותינו כדאיתא במדרש (מדרש תהילים מזמור א'): 'אמר ר' ברכיה אף אבותינו הראשונים קבעו את המשנה, שהיו יושבים ביום שהוא נוטל מן הלילה, ובלילה שהוא נוטל מן היום'. ובהעמק שאלה (לנצי"ב שאילתא קמג, ב) הביא את המדרש הנ"ל, וכתב שם שנראה, שמה שנאמר ליהושע (יהושע א, ז): "והגית בו יומם ולילה", הכוונה על זמן החיבור בין יום לילה ולילה ליום, ע"ש.

"לֹא יִמִּישׁ עֲמוּד הָעֵנָן יוֹמָם וְעֲמוּד הָאֵשׁ לַלַּיְלָה לְפָנָי הָעַם" (שמות י"ג, כ"ב) בבעל הטורים כתב, שפעמיים בתורה מופיעה הלשון של 'לא ימיש', כאן לגבי העננים, ושוב לגבי יהושע נאמר (להלן לג, יא) שלא ימיש מתוך האהל. וזה בא ללמדנו, שכמו שהעננים משלימים זה את זה, כמובא בגמ' שבת (כג: וברש"י שם), שעמוד הענן שמשמש ביום בא עוד קודם שמאיר היום, ועמוד האש שמשמש בלילה מתחיל להאיר עוד קודם שבא הלילה, כך יהושע היה משכים בבוקר בעוד לילה ללמוד, ובערב היה מקדים בעוד היום ללמוד, ועל כן זכה לילך לפני העם. והנה במשנה ברורה (סי' א' סק"ב), הביא מהשל"ה שעל פי סוד,

מהו המקור והטעם לאכילת חיטים בשבת שירה?

הביא מנהג זה והוסיף, שכן נוהגים לאכול חיטים בחתונות, וביאר שם הטעם שאוכלים בשבת שירה ע"פ דברי חז"ל (ברכות נז), שחיטים רומזים ל'שלום', ובזמן ששלח פרעה את העם נעשה שלום בגבול בית ישראל, ע"ש.

בליקוטי מהרי"ח (ח"ג עמ' קטו) מביא בשם ספר 'הדרת קודש' (דף מ), להביא טעם למנהג זה, ע"פ מה שמוכר בספר נחל קדומים (להחיד"א במדבר כגה), בשם רבינו אפרים עה"ת, שמהמן נעשה כגרעיני חיטה מגובלין כעיסה שיש בה מים, וזהו "ודגן שמים נתן למו" (תהלים עח, כד), וכיון שבשבת בשלח קורין את פרשת המן, לכן נוהגין לאכול חיטים זכר למן שירד כחיטין.

בספר הקדום 'כח יהודה' (כת"י), על מנהגי פפד"מ (להג"ר יהודה בינגא זצ"ל, הובא בס' פרדס אליעזר) כתב טעם מקורי למנהג אכילת חיטים בשבת שירה, ע"פ ההלכה ששואלין ודורשין שלשים יום קודם הפסח בפרטות הלכות פסח ודיניהם וחומרותיהם. ומנהג זה בא להזכיר לכל ישראל בחדש שבט, לתקן ולהכין לקנות חטים למצה של פסח, אפילו שזה יוצא שני פעמים שלשים יום לפני פסח.

אולם כיון שצריך לזה הרבה טירחות והכנות ויגיעות ושמירות וטחינה ורקיחה ואפייה וכדו', ובלבד שאין כל עתים שווים בימות החורף, ולפעמים אין כתקון לטחינות החטים מפני הקרירות בכל אותו הזמנים.

לכן היו הקדמונים זריזים ומקדימים עצמם לתקן מפרשת בשלח לקנות חיטים לפסח כדי שימצא בביתם חטים מוכן לזמן הטחינה לקמח של מצה.

מקור אכילת חיטים בשבת שירה מובא לראשונה בב"ח (או"ח סי' רח אות ג' ד"ה ומ"ש והתוספות), שדן לגבי ברכה על אכילת חיטים שלמים, ובתוך דבריו כתב: "ולכן יש ליזהר לפי המנהג שאוכלין בשבת שירה חיטין שלמים מבושלים, שאין לאוכלן אלא בתוך הסעודה".

במנהגי אמשטרדם (פ"ג סעי' ו' אות ז) מובא, שבשבת שירה אוכלים קוגל מחיטים זכר למן.

בספר 'נוהג כצאן יוסף' (מנהגי פרנקפורט פ' בשלח עמ' קצג אות ג'), כתב: 'ונוהגין לאכול חיטין בשבת שירה, ושמעתי סמך לזה בשלח נוטריקון בשבת שירה לאכול חיטין'.

ב'עוללות אפרים' (לבעל היכלי יקר' ח"ג אות שעז עמ' ככג),

כיצד יתכן שיקראו הציבור את פרשת בשלח בשבת אחרת?

שהמילה 'שבת' מוזכרת פעם ראשונה, בפרשה זו נמצא שורש הענין של שבת.

וכיון שהענין של שבת מוזכר לראשונה בענין המן, על כרחך שעניינה של השבת וענין המן כרוכים זה בזה, ולכן כשאדם נמצא במצב של ספק איזו פרשה לקרוא, הדין הוא שצריך לחזור לשורש ולעיקר של השבת, שהוא כאן בפרשיות המן.

"וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה הֲנִי מְמַטֵּיר לָכֶם לֶחֶם מִן הַשָּׁמַיִם" (שמות ט"ז, ד')
בספר העיתים, (לרבי יהודה מברצלונה סי' קפד עמ' 572), מביא בשם רב סעדיה גאון, שאם יוצא שיש שבת שלא יודעים מה לקרוא בה, שיקראו בפרשת המן 'הנני ממטיר לכם לחם מן השמים' שמדברת בענייני שבת. ומקשה שם על דבריו, שזה פליאה, שאיך יוצא שבת שלא ידוע מה לקרוא, והלא יש סדר מסודר לכל שבתות השנה? וכתב, שאפשר לפרש שכוונת רס"ג באופן שנמצאים עשרה אנשים בדרך רחוקה, ומסתפקים איזו פרשה קוראים בשבת זו, שיקראו בפרשת המן שמדברת בענייני שבת, ע"כ. וצריך ביאור, מה המיוחד בפרשה זו שמוזכר בה שבת, הרי ישנן פרשיות נוספות שמדברות בענייני שבת?

ונראה לומר, שהרי עד עתה, לא מוזכרת שבת בשמה 'שבת', אלא רק 'יום השביעי', וכאן (להלן פסוק כה) פעם ראשונה שמוזכרת המילה 'שבת'.

והנה יסד לנו רבי צדוק הכהן מלובלין זצ"ל (ישראל קדושים אות ז): 'קיבלתי שבכל דבר וענין, במקום שמילה זו נזכרת פעם ראשונה בתורה - שם הוא שורש הענין, ע"כ. וא"כ בפרשה זו,

סיפור בהמשכים

מאת: יעקב א. לוסטיגמן

תקציר הפרקים הקודמים:

שהוקמה במיוחד לשם כך, רבי אריה לייב הכהן מגיש את הבקשה כדת וכדין, וכעבור חודשים אחדים מתפרסמת הודעה בעיתון, לפיה הוקצו 52 אלף רובלים לטובת תושבי העיירה. שנה אחרי השריפה הגדולה, שוב פורצת אש מביתו של אחד הערלים, וגזיר עץ בוער באש מתעופף ברוח ופוגע במחסן העצים שבחצר ביתו של החפץ חיים.

כמעט כל בתי העיירה ראדין עלו באש, מלבד ביתם של החפץ חיים, בני משפחתו ועוד 22 בתי יהודים אחרים. החפץ חיים יצא לגייס תרומות במשך עשרה שבועות. זמן קצר לאחר שובו נפטרה רעייתו הרבנית. מכתב מגיע מעורך דין יהודי מוילנא, המציין כי על פי החוק בממלכת רוסיה, תושבי עיירה שנשרפה באש יכולים לבקש סיוע כספי מקרן ממשלתית

פרק י // שארית הפליטה

העשן שעלה ממחסן העצים הבוער באש - הזעיק את כל בני העיירה לכיוון ביתו של החפץ חיים. למרבה הפלא, לא נשרף ביתו של הערל אשר ממנו יהום כל הסער הזה. המדורה הקטנה שניצתה שם, כובתה בקלות רבה, ולעת עתה רק בית העצים של משפחת החפץ חיים עולה בלהבות.

קולות הפצפוף שבקעו מבעד ללשונות האש האכזריות הלכו והתחזקו. גיצי שלהבת התעופפו לכל עבר, והנה מתחיל בית משפחת רבי אהרן הכהן להיתפס בלהבות. קורות העץ שהרכיבו את דפנותיו של הבית העלו עשן שחור משחור, ואט אט הפך הבית כולו למפוחם, עד שקרס תחתיו בקול רעם אדיר. באותה עת היו בני משפחתו של החפץ חיים נתונים בקלחת של עשייה. המאורע המתגלגל אינו מאפשר להם לעמוד מנגד ולהביט בהתרחשות. במרוץ נגד איתני הטבע, מיהרו להוציא מהבית חפצים ורהיטים ככל שעלה בידם.

ראשונים, הוציאו כמובן, את ספרי הקודש כשבהם גיליונות הנייה, עליהם נכתב הכרך השישי של המשנה הברורה, עמלו של החפץ חיים באותם ימים. המזוזות נעקרו ממשקופי הדלתות והועברו אחר כבוד לרשות הרבים, הרחק מהלהבה המאיימת. שכנים טובי לב התגייסו לעזרה וסייעו להוציא מבתיהם של החפץ חיים, אחותו וילדיו רהיטים רבים ככל האפשר.

הלהבות כבר החלו לדלג מביתה של משפחת רבי אהרן הכהן לבית אחותו של החפץ חיים, אשר היה במבנה אחד עם בית החפץ חיים עצמו. שני הבתים נפלו שדודים, ועשנם היתמר אל על, כשהוא צובע את שמיה התכולים של העיירה בעננה שחורה ומפויחת. משם המשיכה הדלקה לביתו של רבי אריה לייב ועברה מבית לבית עד שכילתה את מלאכתה. ותשקע האש. הנזק היה כבד. עשרים וששה בתים עלו בלהבות. היו אלו בדיוק אותם בתים ששרדו את הדלקה הקודמת, אשר אירעה כשנה קודם לכן. אותם בתים שנותרו לפליטה לפני שנה, הפכו עתה למאכולת אש, ומכל בתי העיירה נותרו רק הישיבה ובית הכנסת ששרדו את שתי השריפות גם יחד.

למרות שהאובדן היה כבד עד מאוד, הוא לא הגיע בממדיו ובחומרתו לזה שאירע בראדין שנה קודם לכן, ולא רק בגלל מספר הבתים שנשרפו בפעם הקודמת,

שהיה גדול פי שמונה מאלו שנשרפו הפעם. בשריפה הקודמת השתוללה רוח סערה בין בתי העיירה, והאש קיפצה במהירות מבית לבית, עד שבתוך זמן קצר מאוד כבר עלו כמאתיים בתים בלהבות. הפעם, למעט אותו משב רוח בודד, שהעיף את גזיר העץ הבוער מבית הנוכרי למחסן העצים בחצרו של החפץ חיים, היה מזג האוויר נוח יותר. האש התקדמה באיטיות, מה שאיפשר לדיירי הבתים להציל הרבה מן הרכוש שהיה בבתיהם. למשפחת החפץ חיים האירה קרן אור נוספת, את המצב החשוך שנפל עליה: לאחר השריפה הגדולה שאירעה אשתקד, הציע רבי אריה לייב לאביו הקדוש, לעשות ביטוח לכל בתי המשפחה, כדי שאם חלילה וחס תתרחש שריפה נוספת, לא יהיה האסון גדול כל כך, ולא תישאר המשפחה כולה חסרת כל. החפץ חיים לא אבה לשמוע בקול בנו, בהסבירו כי יש בכך פגם במידת הביטחון, וכי חובת ההשתדלות חלה רק בעניינים שהיזקם מצוי.

רבי אריה לייב מיאן למצוא מרגוע, ובהזדמנות הראשונה בה פקד סוכן ביטוח את העיירה, מיהר לבטח אצלו את כל ארבעת הבתים שבחצר החפץ חיים. אולם יתר דיירי 62 הבתים שנשרפו הפעם, היו מהעניים ביותר בעיירה ראדין, וידם לא השיגה כדי לבטח את בתיהם אחרי השריפה הקודמת. הללו נותרו בעירום ובחוסר כל, ומצבם היה אף גרוע מזה של הניזוקים בשריפה הקודמת, כי אלו שניזוקו בראשונה זכו למימון מהקרן הממשלתית השמורה לעיירות שרוב בתיהן עלו באש, ואילו הבתים שעלו באש שנה לאחר מכן, לא היו זכאים למימון כלשהו, לאחר שכספי המענק, שעדיין לא הגיעו לראדין, כבר חולקו מראש בין התושבים בחלוקה שבוצעה על ידי פקידי הממשל ושאינו לחזור ממנה.

החפץ חיים בעצמו היה שבור ורצוף. מכה אחר מכה ניחתה עליו, ואם לא די בפטירתה של אשת נעוריו, ובטרחה הרבה שהטריח עצמו בשנה האחרונה כדי לסייע לתושבי העיירה, ניחת עליו אסון כזה שהותיר אותו נע ונד, ונזקק לחסדי הבריות, לאחר שכל ימיו הקפיד שלא לקבל מתנת בשר ודם בשום אופן. בלבו החלו להתחזק המחשבות בהן עסק כבר שנים רבות קודם לכן, לעזוב מאחוריו את הכל ולעלות לארץ הקודש.

המשך יבוא בעז"ה.

מתולדותיו של מרנא החפץ חיים זי"ע א"א
הבערה בעיירה

כשמניח פירורים במרפסת ביתו וכתוצאה מכך יבואו ציפורים לאכול וילכלכו את הכביסה של השכן, נמצא שמזיק לשכנו וח"ו לקיים את המנהג במקרה כזה

דיני תשלום בנוקי שכנים • חובת ההרחקה בתנור לאפיית מצות • נזקי מים ולחות בקירות משותפים • ליקוט הלכת
מתוך הנושאים הנלמדים בימים אלו ב'דף היומי' מסכת בבא בתרא

שמחה מודיעין עילית] ביאור נפלא, שהנה מקור דעת העיטור המחייב לשלם מדין התנור הנאמר במשנה, ובזה תמה הרי"ף בב"ק ס"א: איך מספיק ארבע אמות בתנוה, הלא בב"ק מבואר שמרחיקים שש עשרה אמה לאש, ותי' כפי ביאור הנתיות בסי' קנ"ה שבאמת שיעור הרחקה באש הוא שש עשרה אמה, אלא שתנור שהוא שימוש ביתי לא הצריכו חכמים כל כך והקילו לדי' אמות, שאם היה צריך ט"ז אמה לא היה אפשרות להבעיר תנור בבית עכ"ד הרי"ף.

מעשה מיושב היטב שלפי דברי הרי"ף יוצא שרק בתנור מחייבים לשלם אחר שהרחיק, כיון שבאמת הרחקה ד"א אינה מספקת, אלא שהקילו חכמים, אבל בשאר נזקים אם הרחיק כשיעור שקבעו חז"ל יהיה פטור, ויפה פסק השו"ע בדעה המחייבת רק כשלא הרחיק, כיון שכן דעת הרי"ף, ולא פסק לגמרי כהעיטור לחייב כשהרחיק אלא רק כשלא הרחיק.

ונבאר כמה דוגמאות מעשיות:

בטיחות בתנור אש במאפיית מצות

א. המשתמש בתנור באש חיה כמו אפיית מצות וכדומה חייב לשמור על כללי בטיחות לפי ההלכה ולהרחיקו מהתקרה כשיעור ארבע

אמות, וכפי המקובל בכללי בטיחות בזמנינו, חייב להחזיק מערכת כבוי אש מתאימה לשעת חרום, ואם הזיק חייב כמובן לשלם.

דין התשלום בשאר נזקים המובאים בפרק זה

ב. שאר הנזקים המבוארים בפרק אם הרחיק בהם כשיעור, פטור מלשלם, ואם לא הרחיק תלוי בשתי הדעות בשו"ע.

זהירות מהזיק במנהג נתנית הפירורים לציפורים ב"שבת שירה"

ג. לקראת שבת בשלח הנקראת "שבת שירה" מנהג ישראל לתת פירורים לציפורים, וכתבו הפוסקים להניח את הפירורים מערב שבת כיון שיש איסור להאכיל עופות של הפקר בשבת (מג"א שכ"ד סק"ז), וכתב בספר תוספת שבת או"ח סי' שכ"ד שמורגל בפי האנשים שהציפורים אמרו שירה על הים ולכן נותנים להם חטים. ויעויין בספר פרדס יוסף (פט"ז פסוק כ"ז) שהביא בשם הר"מ מפרימישלאן זצ"ל שהציפורים אכלו את המן שהותירו דתן ואבירים ולכן נותנים להם חטים ע"ש.

אך יש לנהוג בזהירות במנהג זה שלא להזיק לשכנו, כגון אם מניח פירורים במרפסת ביתו מעל מסתור הכביסה של השכן, וע"י שיבואו העופות לאכול הם ילכלכו את הכביסה של השכן, ונמצא שמזיק לשכנו ח"ו כדי לקיים מנהג, ויש לדון אם יתחייב לשלם את טורח הכיבוס החוזר של הבגדים. והרי הדבר דומה לגמרא בדף כ"ג ע"א שהיו מקיזי דם סמוך לעצים של רב יוסף ועי"ז היו באים עורבים ומלכלכים את פירותיו ע"ש.

דף כ': בעניין תשלום בנוקי שכנים

יש לבאר בנזקים האמורים בפרק 'לא יחפור' שבהם חייבו חכמים להרחיק, האם הוא חייב לשלם כאשר היה נזק, והשאלה מתחלקת באופן שלא הרחיק כשיעור שאז יש יותר סברא לחייב תשלום, אך גם כאשר הרחיק, אם בכל זאת נזק מחמתו האם יתחייב לשלם או שכיון שהרחיק כדינו אינו חייב לשלם.

תחילה נבאר את דעות הראשונים בקצרה, ואח"כ נבוא לבאר בעזהשי"ת את הכרעת השו"ע בזה.

שנינו במשנה דף כ': שיש חיוב להרחיק תנור [שבוער באש חיה] ארבע אמות מהתקרה שלא תאחז האש בתקרה, ואם בכל זאת הזיק, דעת רבנן שחייב לשלם ואילו רבי שמעון חולק וסובר שמאחר שהרחיק כשיעור שחייבו חז"ל אינו חייב לשלם.

דעת בעל העיטור הובא בטור (סי' קנ"ה סעיף נ')

שכשם שחייבו רבנן לשלם בתנור גם כשהרחיק, כן חייב לשלם בשאר הנזקים גם כשהרחיק, ומה שנקטו רק לגבי תנור חיוב לשלם כיון שבאש יותר מוכח ההיזק משא"כ שאר הנזקים של מים ולחות בצד כותל שזה נזק מתמשך פחות מוכח שבא מחמתו, לעומת זאת דעת הראב"ד

הובא בטור (סי' קנ"ה סמ"ט) שפטור מלשלם גם כשלא הרחיק כיון שנחשב גרמא ורק בתנור שבוער באש חייב לשלם.

הרמב"ן בקונטרס דינא דגרמי כתב דכשהרחיק ודאי פטור מלשלם, שלא יתכן שיהא חיוב תשלומים ויתירו לו לסמוך נזק, שגם כשחייב לשלם יכול השני לומר איני רוצה שתזיקיני ותשלם, שקשה גזל הנאכל, וגם אם משלם נקרא רשע.

מקור מהתורה להרחקת התנור

נציין כאן את הגמרא בסנהדרין (דף ז'): שדורשים מהפסוק "ושפטתם צדק בין איש ובין אחיו" אפילו בין בית לעליה ופירש רבינו חננאל שהכוונה לדון את שיעור הרחקה התנור מהעליה, א"כ נמצא שזה חיוב מהתורה.

ביאור פסק השו"ע

בדברי השו"ע (סי' קנ"ה סל"ג) יש לעיין, שכתב שאם סמך מהנזקים שחייבים להרחיק יש מי שפטור מלשלם ויש מי שמחייב, משמע שרק כשלא הרחיק כדינו חייב לשלם.

והנה הדעה הפוטרת זה שיטת הראב"ד שפוטור מטעם גרמא, אך השיטה המחייבת יש לעיין שהרי לדעת העיטור גם כשהרחיק חייב, וכיצד פסק השו"ע לחייב רק כשלא הרחיק, ואולי פסק כן משום דדעת הרמב"ן כן דאין חיוב תשלום רק כשלא הרחיק, אך יש לעיין שבבית יוסף לא הזכיר דעת הרמב"ן ולא מסתבר שכיון לשיטתו. וביאר בזה מו"ר הגר"י לוקסנברג שליט"א [רב שכונת נאות

זקהינה וינא

לאור קריאת מרנן גדולי הדור להוסיף קבלה טובה לרפואת מרנן רבינו ראש הישיבה שליט"א רבי אהרון יהודה לייב בן גיטל פייגא לאוי"ט והנחיית רבותינו להוסיף לתוכניות הלימוד עניני חכמה ודעת, אשר נתקבצו לתוכנית "קרן חכמה" בכל מוקדי מבחני 'דרשו' ברחבי העולם יתחזקו בלימוד ובקבלה ללימוד "קרן חכמה" לרפואת מרנן ראש הישיבה שליט"א

וישאו דברי חיזוק בחשיבות לימוד המוסר וקבלה טובה, מרנן ורבנן הרבנים הגאונים שליט"א

בני ברק		
12:00-9:30	בגמני המבדן בין: 2	בביהמ"ד משכנות יעקב, קהילות יעקב
12:00-9:30	בגמני המבדן בין: 53	בביהמ"ד חניכי ישיבת חברון, רבי עקיבא
12:00-9:30	בגמני המבדן בין: 9	בביהמ"ד י"ד אהרן י' צא"ר, סורוצקין
19:00-18:20	בגמני המבדן בין: 1	בביהמ"ד נחלת משה, רח' מלצר
20:25	בגמני השיעור בשעה: 7	בביהמ"ד מנחם אביבים, נכח האחד עשר קרית הרצוג
19:30	בגמני השיעור בשעה: 7	בבית החסידים דגור, רח' דסלר
22:00	בגמני השיעור בשעה: 13	בביהמ"ד 'סקווירא', אור החיים
20:00	בגמני השיעור בשעה: 7	בביהמ"ד הגדול 'וידניץ', תורת חיים
יודשלים		
12:00-9:30	בגמני המבדן בין: 70	בביהמ"ד 'חניכי הישיבות', הפסגה
12:00-9:30	בגמני המבדן בין: 1	בביהמ"ד 'אהל יוסף' - רמות פולין
19:00-18:30	בגמני המבדן בין: 1	בעור"ג שע"י ביהמ"ד 'בית ישראל', עזרת תורה
12:00-10:00	בגמני המבדן בין: 11	בביהמ"ד מנחם מנחם אביבים, רח' אמת ישראל, נש נש 11
20:30	בשעה: 5	בישיבה הקדושה 'אחינו', נבעת שאול
בית שמש		
12:00-10:00	בגמני המבדן בין: 30	בביהמ"ד קהל פרושים, נהר הירדן
12:00-9:30	בגמני המבדן בין: 1	בביהמ"ד שערי תורה, שפת אמת 24 בית ומנוחה
	בגמני השיעור בין: 1	בביהמ"ד קהל עזת יודשלים, רח' אלעזר 37 ומב"ש ב
רחובות		
11:30-9:30	בגמני המבדן בין: 3	בית הנסות 'לומדי תורה', יעקובון

מוקד "דרשו"

אמרו קול

מודיעין עילית			
הגאון רבי ישראל זיכרון שליט"א - מרא דאתרא ארזות ברכפלד	ביום שישי י"ד בשבט	כביהמ"ד זכרון משה, נתיבות המשפט 40	בזמן המבחן בין: 12:00-9:30
הגאון רבי יצחק לוקסנבורג שליט"א - רב שכונת טאות שמחה מודיעין עילית	ביום חמישי י"ג בשבט	כביהמ"ד 'טאות שמחה', מסילת יוסף 42	בזמן השיעור בין: 21:10-20:40
ביתר עילית			
הגאון רבי מאיר שמחה אויערבך שליט"א - רב שכונת הדקל ורב כיהמ"ג ישיבת הר"ן	ביום שישי י"ד בשבט	כמלל ישיבת הר"ן, זוויעהל 2	בזמן המבחן בין: 12:00-10:00
הגאון רבי ישראל ברוזנסקי שליט"א - רב שכונת הגפן	ביום שישי י"ד בשבט	כביהמ"ג 'קרלן', פחד יצחק פי' ברים	בזמן המבחן בין: 12:00-10:00
חיפה			
הגאון רבי דוד שלמה וולדן שליט"א - דומ"ץ וראש הכוללים דחסידי סערט וילניץ חיפה	ביום חמישי י"ג בשבט	כביהמ"ד 'מתכתא להוראה', מקור ברוך 5	בזמן המבחן בשעה: 18:45
אופקים			
הגאון רבי ישראל יעקב פינקוס שליט"א - רב הקהילה אופקים	ביום שישי י"ד בשבט	כביהמ"ד 'היכל רב'	בזמן המבחן בין: 12:00-10:00
נתיבות			
הגאון רבי אריה לוי שליט"א - ראש ישיבת שכר שכיר	ביום שישי י"ד בשבט	כביהמ"ג 'משכן התורה'	בזמן המבחן בשעה: 10:45
אשדוד			
הגאון רבי חיים פסח הורביץ שליט"א - רב קהילת בעלו אשדוד וחבר בד"ץ מחזיקי הדת	ביום חמישי י"ג בשבט	כביהמ"ס 'בעלו', חטיבת הנגב 35	בזמן השיעור בשעה: 22:15
אלעד			
הגאון רבי זושא הורביץ שליט"א - רב קהילת חסידים אלעד	ביום שישי י"ד בשבט	כביהמ"ג דרך החיים, רבי מאיר 7	בזמן המבחן בין: 12:00-9:30
תפרח			
הגאון רבי אליהו אליעזר יעקובזון שליט"א - מרא דאתרא - תפרח	ביום חמישי י"ג בשבט	בבית המנסה אהל יעקב ודוד, רמב"ם 44	בזמן המבחן בשעה: 23:00
רכסיים			
הגאון רבי יצחק שכטר שליט"א - ראש כולל עטרת אליהו ורב ביהמ"ד בנה ביתך, דקל 33	ביום חמישי י"ג בשבט	כביהמ"ד המרכזי בנה ביתך, דקל 33	בזמן השיעור בשעה: 20:45
נתניה			
הרה"צ רבי אברהם הלברשטאם שליט"א - בן כ"ק האדמו"ר מצאנז שליט"א	ביום חמישי י"ג בשבט	כמלל אברכים 'מפארת לטשה', בן אליעזר 40	בזמן המבחן בשעה: 16:30
צפת			
הגאון רבי מרדכי דב הכהן קפלן שליט"א - ראש מוסדות 'ישיבת צפת'	ביום שישי י"ד בשבט	כמלל שע"י ישיבת צפת-הרב קפלן, האר"י 3	בזמן המבחן בין: 12:00-9:30
טבריה			
הגאון רבי שמואל לובין שליט"א - רב קהילת קרלין - טבריה	ביום שישי י"ד בשבט	כביהמ"ג 'שלמה', ורטי 13	בזמן המבחן בין: 11:50-9:50

02-5609000

נשרות המאכלים

הרה"ג אליהו חיים פנחסי שליט"א
מחבר הספר "הכשרות למעשה"

ט"ו בשבט: אלו פירות נגועים בתולעים? וכצד ניתן לנקותם? • מדריך מקוצר

פירות הנגועים לעיתים קרובות ומוחזקים כנגועים

גויאבות - יש להתבונן אם מצויות כנימות על קליפת הפרי, ולהסירן. לחתוך פרוסות לרוחב הפרי, ולהתבונן היטב בכל פרוסה משני צידיה. צבע התולעת כצבע הפרי עם נקודה שחורה קטנה בראשן מה שמכביד על הזיהוי.

צימוקים - עקב נגיעות רבה בצימוקים, יש לבצע בדיקה יסודית כדלהלן: להשרות את הצימוקים במים חמים במשך כרבע שעה לפחות. לשפשף אותם היטב ביד ולהמתין דקה. להעביר את המים העליונים לצלחת לבנה ולהתבונן אם מצויים תולעים או חרקים חומים במים. במידה ונתגלתה נגיעות, אין להשתמש, היות והם עלולים להיות נגועים מבפנים.

אם לא נמצאה נגיעות - יש לשטוף את הצימוקים תחת זרם מים חזק. ודין זה אמור אף בצימוקים המיובאים מקליפורניה. **חמוציות** יכולות לשמש תחליף לצימוקים והן נקיות בדרך כלל. **תות שדה** - קיימת נגיעות כלל עולמית של "טריפסים" קטנים המסתתרים בשקעים שעל התותים, שאינם יורדים בשטיפות הרגילות, ולכן מומלץ לאכול תותים רק לאחר ניקויים: לחתוך בסכין את העלה הירוק עם קצת מבשר הפרי ולהסיר סדקים, חריצים עמוקים או איזורים פגומים. לחתוך את התות לאורכו ולאחר מכן להשרות במים עם מעט סבון למשך 3 דקות, לשפשף מעט בתוך המים, ולשטוף היטב תחת זרם מים חזק באופן שהמים יגיעו לכל חלקי הפרי. יש נוהגים לאוכלו רק לאחר טחינה.

תאנים יבשות - להפריד התאנים ולשרות אותם בתוך מים וותחים עד לכיסויים למשך 5 דקות. לשפשף היטב מבחוץ וסביבות לעוקץ. לפתוח ממרכז התאנה. להתבונן היטב תחת מקור אור חזק, להסיר כל גוש אטום וכהה ואת "הדבש" שסביבות הטבור. להזיז את גושי הגרעינים עד לשקיפות הפרי. לבדוק היטב את הקליפה מבחוץ ולהסיר כל גוף זה. למדקדקים עקב קושי הבדיקה ראוי להימנע מאכילת תאנים כלל.

דובדבנים מיובשים - קשה לבדוק ועדיף לא להשתמש.

פירות הנגועים לעיתים וטעונים בדיקה

אגוז קשיו - לבדוק שהקשיו לא מכורסם או נקוב. חוצים אותו ובודקים בין שני החצאים. נמצאה נגיעות יש לחצות את כולם. (מעט פירורים חומים דקים בין החצאים הם שאריות הקליפה ולא נגיעות).

אננס מיובש עם סוכר - להתבונן משני הצדדים אם נדבק עליו זבובון או חרק.

לדר פתוח ללא אריזה - יש להתבונן שלא נצמד חרק.

תמר לח - בדרך כלל נקי. טוב לפתחו ולבודקו.

קנין חכמה

ידעת בינך (משלי ד')

התוכנית החדשה של דרשו

בגשי שמחה של תורה, הננו לבשר לרבות לומדי התורה די בכל אתה, כי הנהלת דרשו הכריזה במסגרת הועידה העולמית השנתית, לאחר קבלת הדרכתם וברכתם של מרגן גדולי ומאורי הדור שליט"א, על פתיחת תכנית לימוד שינוי וחזרה, אשר תקרא 'קנין חכמה', ומטרתה להוסיף דעת וחכמה ולעודד בדבר לימוד המוסר.

במסגרת התכנית יילמדו הפרק הראשון של 'תומר דבורה' להרמ"ק, 'ארחות חיים להרא"ש', אורחות צדיקים, מסכת 'אבות' עם פירוש רבינו יונה ולמסילת ישרים, במחזור שיחל אי"ה בט"ז שבט השתא וימשך כשנה וחצי בקביעות דבר יום ביומו. סדר הלימוד נקבע לכל ימות השבוע, אך כדי שהלימוד יהיה שווה לכל נפש הושם דגש על הספק סביר שלא יקשה על הלומדים, אך לימודו בקביעות יביא תועלת.

המבצעים והמלגות

ההשתתפות בתוכנית 'קנין חכמה' פתוחה לציבור הרחב בכל מוקדי הבחינה של דרשו, אך קבלת המלגות תתאפשר רק לנבחנים ומשתתפי תכניות דרשו. מבחני קנין חכמה הינם "מבחן גלוי" והזכאות למלגה כפופה לכך שנגער מבחן אחר באותו החודש (דף היומי בהלכה/ קנין תורה) קיבל ציון עובר של לפחות 40 אחוז. המבחן החודשי יכלול 12 שאלות בשיטה אמריקאית. גובה המלגה לאברכים על סך 50 שקלים לציון של 100 אחוזים. ציון מעל 90 אחוז - 45 שקלים. ולבחורים שיגיעו לציון גבוה מ-90 אחוזים, ספר מספרי 'דרשו' לפי שיקול המערכת.

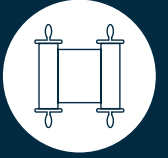
הומרי הלימוד והרשמה

קונטרס הלימוד ולוח סדר הלימוד יחולק במוקדי מבחני דרשו בפריסה הארצית. נבחני 'דרשו' שפרטיהם קיימים במערכת אינם צריכים להירשם. מי שאינם נבחנים בתוכניות אחרות של 'דרשו', אינם זכאים כאמור למלגה, אך אם ברצונם לערוך מבחנים לשם קבלת ציון ללא מלגה, ניתן להירשם במוקדי הבחינה.

לפרטים נוספים | 02-560-9000 | חייוג למוקד 'דרשו'

סיכום שבועי בדרך היוזמי בהר"ה

על איזה מאכל מברכים רק כשנאכל בטעות? האם מותר לשתות חלב ולאכול בשר באותה סעודה? באיזה מקרה בוחרים את המזמן לפי כמות האכילה?

צירוף לזימון

- אנשים הנועדים לאכול יחד, אם רואים אלו את אלו, או אם מלצר אחד משמש לכולם - הרי הם מצטרפים גם כשאוכלים בחדרים נפרדים. נחלקו הפוסקים אם מצטרפים לזימון.
- קבוצות של שלושה אנשים ויותר, אשר נועדו לאכול יחד, בתנאים הסביבתיים הנ"ל - לכל הדעות הרשות בידם לזמן יחד, דהיינו שאחד מבני הקבוצות יזמן לכל הקבוצות יחד.
- התנאי האמור לצירוף לזימון, שהאוכלים רואים אלו את אלו, משמעותו שקיימת אפשרות לראות, ואף אם בפועל אינם רואים, כגון שעיניהם פונות לכיוון אחר.
- הצירוף לזימון אינו אפשרי, אלא כשכל האוכלים יכולים להתחבר יחד באכילתם לאכול לחם אחד, שאז נחשבת הנאתם כהנאה אחת לברך עליה יחד.

הצטרפות לזימון ללא אכילת פת

- שבעה שאכלו 'כזית' פת, ושלושה שאכלו 'כזית' ממאכל אחר, כגון פרי או ירק - מצטרפים לזימון בשם. והוא הדין אם לא אכלו, אלא שתו משקה כלשהו, למעט מים. יש אומרים שאם שתו לצמאם ולא רק כדי להצטרף לזימון, מצטרפים אף בשתיית מים.
- שניים שאכלו יחד, ולאחר סיום אכילתם, באדם שלישי ואכל עמהם - אם בשעה שאכל לא היו שניהם שבעים לחלוטין, באופן שמסוגלים עדיין לאכול ולו 'משהו' מאיזה מאכל, אף ממיני מתיקה וכדומה, הרי זה נחשב כאילו טרם סיימו את אכילתם, והם מצטרפים וחייבים לזימון.
- שלושה אנשים שאכלו מאכל כלשהו - מצטרפים לשבעה אנשים שאכלו פת לצורך זימון בשם. ונחלקו הפוסקים אם דין זה אמור גם בנוגע לזימון של שלושה.
- המנהג למעשה, ששניים האוכלים יחד ובאדם שלישי בטרם סיימו את אכילתם - אם אינו רוצה לאכול פת, נותנים לו מאכל אחר, או משקה, ומזמנים עמו.
- אם אדם שאכל כדי שביעה יוצא ידי חובת ברכת המזון בשמיעה מפי אחר, עדיף שישמע מאדם שאכל אף הוא כדי שביעה, שדרגת חיובו בברכה היא כשלו.

ברכה על מאכלים האסורים באכילה

- מי שאכל במזיד מאכל האסור באכילה - לא יברך עליו, כיון שאינו מברך בכך את ה' אלא מנאץ; ואם ברך, אסור לענות 'אמן'. ואם אכל בשוגג - אין זה נחשב לניאוף, ועליו לברך ברכה אחרונה.
- מי שאכל לאחר השקיעה בכניסת השבת ללא קידוש, או שאכל לאחר השקיעה בצאת השבת ללא הבדלה, וכן מי שאכל בתענית ציבור דרבנן - יש אומרים שצריך לברך ברכה אחרונה.
- האוכל במזיד מאכל שאף מעט ממנו מסוכן לבריאותו - אינו מברך עליו, כיון שהוא עובר עבירה באכילתו, וברכתו היא 'ניאוף', כאמור לעיל בענין האוכל מאכל של איסור.

המתנה בין חלב לבשר

- אחר אכילת מאכלי חלב, ניתן לאכול בשר לאלתר, ואף באותה סעודה, אך צריך 'קינוח' ו'הדחה' ביניהם, דהיינו ניקוי הפה על ידי אכילת מאכל 'פרוה', ושטיפתו על ידי שתיית משקה 'פרוה'.
- מנהג בני אשכנז ורבים מבני ספרד להמתין ששעות בין אכילת גבינה קשה לאכילת בשר. והגבינה הצהובה שבזמננו - נחלקו הפוסקים אם דינה כגבינה קשה.

האם יש חובה מדאורייתא ללבוש בגדי שבת?

ואילו מהבגדים צריך שיהיו מיוחדים לשבת?

הרב יהודה יעקבזון

ואפילו חגורה של חול; וכן נהג הגר"א - להחליף את כל בגדיו ללא יוצא מן הכלל. ויש שכתבו שהנעליים אינן בכלל הבגדים לענין זה, אך ממיזת חסידות ראוי שתהיינה לאדם נעליים מיוחדות לשבת. והבגדים הפנימיים הצמודים לגוף, או אלו הנועדים רק להגן מפני הקור, כמעיל וכדומה - יש שכתב שאין צורך שיהיו מיוחדים לשבת. [שו"ע רסב, ב, ומשנ"ב, ה-ו; משנ"ב רמב, א, ושעה"צ, א; ביאורים ומוספים דרשו, 7-8]

מהכתוב בבניא: "וקראת לשבת עונג... וְכַבְדָּתוּ", דרשו חז"ל שיש לכבד את השבת בלבישת בגדים מיוחדים לשבת, שאינם כבגדי החול; ויש ללבוש בגדים נאים ונקיים. ועיקר הדין מדאורייתא, כדברי חז"ל: "במה אתה מקדשו, במאכל ובמשתה ובכסות נקיה"; גם במשך השבת יש להזהר שתישאר הכסות נקיה, ולא תתלכלך על-ידי הילדים הקטנים וכדומה. בשם האריז"ל כתבו שלא ללבוש בשבת שום בגד מבגדי החול,

מה בין 'מלאכת טוחן' לפרוסת חלה עם אבוקדו? והאם יש הבדל בין ריסוק בננה לתפוח אדמה מבושל?

על כך ועוד בפרק שני זה של מלאכת טוחן ובו דיני ריסוק באוכלין

הרב יצחק פוליטנסקי

לטחון תבלינים במכתשת או בכל כלי המיוחד לכך, בכל זאת מותר לטחון אותם בידית של הסכין על גבי הצלחת או ע"ג השולחן.

טוחן בדבר שאינו מתפורר

ריסוק בננה או אבוקדו

בננה או אבוקדו - אסור לרסקם בשיני המזלג, כי זה לא נחשב שינוי לגבם, אך לרסקם עבור המתקשה לאכול - מותר, ובלבד שיעשה זאת ע"י שינוי כגון בכף או בידית המזלג, ולא בשיני המזלג כדרך שרגילים לעשות בימות החול, ויעשה כן בסמוך לאכילה.

עיקרה של מלאכת טוחן היא הפרדת גוש שלם לחלקים קטנים רבים. נחלקו הפוסקים במקרה שבו כותש ומרסק דבר גוש שיש בו לחות, ובריסוקו הוא אינו מתפורר לחלקים קטנים אלא נהפך לעיסה מדובקת, כגון: תמרים, בננות, אבוקדו וכד', שבריסוקם אינם נפרדים לחלקים קטנים אלא נשארים דבוקים. האם במקרה זה, הדבר ייחשב לטוחן? או שמכיוון שבפועל לא הפריד את הגוש לחלקים, אין זה נחשב לטוחן.

ריסוק פירות וירקות מבושלים

ירקות ופירות שנתרככו היטב **דווקא ע"י בישול או אפיה**, מותר לרסקם גם בשיני המזלג וכד', ואין בהם איסור טוחן, אך אסור להשתמש בכלי המיועד לכך, כגון המסננת משום "עובדין דחול", ולכן מותר למרוח קונפיטורה (ריבה) עם חתיכות פרי על חלה, אפילו שמרסקם במריחה, וזאת מאחר שהם כבר מבושלים.

לדעת החזו"א: הדבר אסור משום

טוחן, מכיוון שאין הבדל בין אם החלקים המתרככים נשארים דבוקים לאחר ההפרדה או לא. ומביא ראייה

לכך, ממה שאסרו חכמים לרסק תאנים ועוד.

מריחת אבוקדו על חלה

לאור האמור לעיל, אסור למרוח אבוקדו או כל פרי אחר לא מבושל על חלה, אפילו כשהוא רך ממש, אלא יניח פרוסות של אבוקדו על החלה. ויש שהתירו כאשר האבוקדו כ"כ רך עד שכשמחזיקו ומושכו לא נגרר שאר הפרי איתו, ורק בכגון זה יהיה מותר למרוח, אך אחרים אסרו ולא חילקו בכך.

לדעת האגרות משה: כאשר מרסק בננה במזלג וכדו', הדבר מותר מכיון שריסוק זה אינו דומה בצורת ההפרדה לריסוק תאנים, שהן נפרדות יותר לחלקים מאשר הבננה ודומיה.

להלכה הורו הפוסקים, שיש להחמיר ולאסור כדעת החזו"א, הסובר שגם על פירות אלו יחול איסור טוחן.

טוחן בשינוי

בכל המלאכות האסורות מדאורייתא, גם כאשר יעשה אותן בשינוי, עדיין הן תהיינה אסורות מדרבנן, אך במלאכת טוחן הדבר שונה, וע"י השינוי שעושה, המלאכה נהיית מותרת לכתחילה, ובתנאי שיעשה בה שני שינויים או שינוי גדול. ולכן אף שמדאורייתא אסור

גליון רמ"ד
שנה ו' תשע"ז

סיפורי צדיקים

י"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר שיבלס"א

תודה למספרת קליטן על אישור לפרסום בתמונה

סיפורי חז"ל

כי השבע השביע

כשיצאו ישראל ממצרים, הלך משה ועמד על גדות הנילוס ואמר: יוסף, יוסף, הגיעה השעה שהקדוש ברוך הוא גואל את בניו, השכינה מעוכבת בגללך. וישראל מעוכבין בגללך. וענני כבוד מעוכבין לך. אם מראה אתה את עצמך הרי יפה, ואם לאו הרי אנו נקיים משבועתך שהשבעת את אבותינו. מיד צף ועלה ארונו של יוסף. ועדיין לא היה יכול משה ליטלו, משם שהעמידו חרטומי מצרים שם בכשפים שני כלבים של זהב. שאם יבוא אדם לשם הם נובחים וקולם הולך בכל ארץ מצרים מהלך ארבעים יום. כיוון שבא משה לשם, התחילו הכלבים נובחים ומיד שתקו. הכריז משה ואמר, בואו וראו, הכלבים החיים אינם נובחים, ואילו הכלבים המזוייפים הללו נובחים.

(שמו"ד בשלח כ' - ו"ט)

נא לעורר רחמי שמים ולהרבות בתפילה ותחנונים עבור הרה"ח ברוך יעקב משה בן מרים לרפואה שלימה בתוך שאר חולי ישראל

פרשת השבוע

שכתב במכתב הראשון. ויהי הדבר לפלא גדול. מרוב תימהונו החליט ר' אליעזר לנסוע אל ה"חפץ חיים" כדי לברר את כל הענין. בבואו לראדין נימך לו ה"חפץ חיים" את הענין בתחילה המלצתי על האיש וכתבתי מכתב על מעלותיו וכשרונותיו. אולם לאחר ימים הזדמן האיש הזה לביתי, נכנסתי איתו בשיחה ושאלתיו גם על ענייניו ומצבו הפרטי. הוא התאונן בפני על מצבו והתמרמר מאוד על קשי גורלו. כששמעתי שהוא מהמתאוננים והקובלים, מיהרתי לשלוח לך מכתב שני. המתאונן אינו יכול ואינו ראוי להיות מחנך המשפיע על התלמידים תורה ויראה.

לקטו ממנו איש לפי אכלו

(ט"ז - ט"ז)

מסופר: הגאון רבי משה קרמר זיע"א זקנו של הגר"א היה בעל חנות קטנה. ואף משנתמנה לרב לא רצה להתפרנס מן הרבנות. והמשיך להחזיק את החנות אותה ניהלה אשתו. רצו בני הקהילה להיטיב עם רבם. והרבו לקנות אצלו. משהרגיש בכך ר' משה אמר לאשתו, כשאת מגיעה לפדיון מסוים ביום, סגרי את החנות, כתוב "איש לפי אכלו" לנו סכום זה מספיק, וצריך שתהיה פרנסה גם לחנונים אחרים.

ויושע ה' ביום ההוא (י"ד - ל') מסופר על אשה אחת שבאה לפני הרה"ק ה"דברי חיים" מצאנו זיע"א. ובכתה על הזמנים הקשים העוברים עליה. אמר לה הרבי אם יהיה לך אמונה בהש"ת תיוושעי. אמרה לו האשה: רבי, אבל בתורה כתוב להפך, קודםכתוב "ויושע ה'", ורק אחר כך כתוב "ויאמינו בה". מצאו הדברים חן בעיני הרבי ואמר: ניצחת, אכן הקב"ה צריך להושיעך תחילה.

לא עלינו תלנותיכם כי על ה'

(ט"ז - ח')

מסופר: הגאון רבי אליעזר שולביץ פנה במכתב אל הגה"ק ה"חפץ חיים" זיע"א שימליץ על אדם הראוי להיות מנהל רחני של ישיבת לומז'ה. ה"חפץ חיים" ענה לו במכתב שלפי עניות דעתו אדם מסויים ראוי לאותה איצטלא. ולכן הוא ממליץ עליו שיקבלוהו למשרה הפנויה. ה"חפץ חיים" הוסיף במכתבו דברי הערכה חמים על אותו מועמד. דברי ה"חפץ חיים" עשו רושם רב והאיש עמד להתקבל. לפתע בחול המועד קיבל ר' אליעזר מכתב דחוף מה"חפץ חיים". במכתב כתובה הוראה שלא לקבל את האיש שהמליץ עליו, ולא למנותו למשרה. והוא חוזר מכל הדברים

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 6:00 ת"א: 6:01 ר"ת: 6:40

פרשת בשלח-שירה
ט"ז בשבט

זמני כניסת השבת
ירושלים: 4:46 ת"א: 5:00

וגדולי הממלכה, וגם שופטים ואנשים חשובים, כדי לשמוע את תשובת הכומר.

רבי אברהם אבן עזרא נכנס ישר ועמד לפני המלך בלי פחד ומורא, השתחוה למלך ואמר: אדוני המלך, שאל את שאלותיך ואשיב עליהן. שאל המלך שאלה ראשונה, לאיזה צד מפנה הקב"ה את פניו? רבנו אבן עזרא ביקש שיביאו לו נר, תיכף מלאו את מבוקשו, הדליק את הנר ואמר: לאותו צד שהנר נותן אורו גם הקב"ה פונה. התשובה מצאה חן בעיני המלך והשרים, והמלך שאל שאלה שניה: מי יכול לסובב את העולם ביממה אחת? ענה רבי אברהם: "השמש". טוב ויפה אמר המלך, ועכשיו שאלה שלישית, כמה אני שווה? ענה רבנו אברהם אבן עזרא: שמונה פרנק, שווה אדוני המלך.

באותו רגע נשמע רעש גדול ושריקות בוז מהקהל שחזה את כל המחזה הזה, אך המלך שהיה חכם והבין שלפניו ניצב אדם לא פשוט בכלל, השתיק את כולם במבט אחד, ושוב שאל המלך איך אתה מוכיח את זה? הוציא רבנו אבן עזרא את הצלב שקנה ודמות של ישו ימ"ש על הצלב ואמר: ראה אדוני המלך את הצלב עם דמותו של ישו מכסף טהור, וזה עלה לי עשרה פרנק, וזה בלתי אפשרי שיהיה כבוד המלך וישו שווי אחד, אך ההבדל הוא קטן, ולכן לפי דעתי המלך שווה שמונה פרנק.

המלך מאוד התפעל מאד מתשובותיו הקולעות, ואמר לו: עוד שאלה אחת אשאל אותך במפתיע, נראה אם גם בזה תעמוד, שאל אדוני המלך, והקדוש ברוך הוא יהיה בעזרי, ענה רבי אברהם. שאל המלך, האם תדע לומר מה אני חושב עכשיו בלבי? "כן" ענה רבי אברהם, אתה רוצה לדעת אם הכומר משיב לשאלותיך או אדם אחר. המלך לא היה לו גבול לשמחתו, כי בדיוק זה מה שחשב. תיכף קם המלך ניגש לרבינו אברהם אבן עזרא, הוריד מעל ראשו את כובע הכומר, ואז ראה המלך לפניו אדם אחר לגמרי, שאל אותו מי הוא ואיך התגלגל לפה? סיפר למלך את כל קורותיו.

המלך תיכף ציווה שיביאו את הכומר ודן אותו למיתה. ואת כל רכושו נתן לרבנו אברהם אבן עזרא, הוא הודה למלך ובקש מאת המלך, כי היות והוא יודע את מזלו שהוא רע מאוד, ואם אקח את רכוש הכומר, בזמן קצר הכל יאבד, לכן אם מצאתי חן בעיני המלך, ינתן חצי הרכוש לטובת בתי החולים ולאנשים עניים זקוקים, וחצי השני יתן בידי אנשים אשר אדוני המלך ימנה אותם ללוות אותי להחזיר אותי לעירי. המלך מילא את בקשתו וכך חזר רבנו אברהם בן עזרא לביתו בשלום.

תשובותיו הקולעות של רבינו אברהם אבן עזרא

מעשה שהיה עם רבנו אברהם אבן עזרא זיע"א שהיה אדם עני מאוד, פעם אחת יצא את מולדתו לרגל איזה עבודה, ועליו היה להפליג באוניה, וכשהיו בלב ים, באו על האוניה שודדים ושדדו את כל הרכוש והנפש מהאוניה, ביניהם גם את רבנו אברהם בן עזרא. כשהגיעו השודדים ליבשה הציגו את סחורותיהם ומכרוה, גם את רבנו אברהם זבן עזרא הציגו. עבר שם כומר אחד עשיר מופלג, הסתכל בו והבין שהוא יהודי חכם ופיקח, וקנה אותו מידי השודדים, והביאו לביתו וימנה אותו על כל עבודתו בבית ובשדה. ורבנו אברהם בן עזרא עבד את כל העבודות אשר הטיל עליו הכומר, והסתפק בלחם ובפירות יבשים, ולא בא אל פיו שום תבשיל, כדי לא לטמא את נפשו במאכלים אסורים.

יום אחד שלח המלך לקרוא את הכומר מעבדיו של אברהם אבן עזרא, והכומר תיכף הלך אל המלך, השתחוה לפניו ושאל מה מבוקשו? אמר המלך לכומר: ברצוני לשאול אותך שלוש שאלות, ואם תענה עליהן, מה טוב ואז אדע כי חכם ונבון אתה, ואשימך ליועצי, ואם לא תדע לענות, משפטך יהיה חרוץ מלכתחילה למוות. שאל את שאלותיך ואשמע, אמר הכומר בגאווה וביהירות. שאלה ראשונה לאיזה צד נוטה הקב"ה פניו? שאלה שניה מי יכול לסובב את העולם ביממה? שאלה שלישית כמה אני שווה? המלך היה לו כתר על ראשו משובץ באבנים יקרות שאין להם ערוך מרוב יקרותם.

הכומר ביקש אורכה כדי לענות למלך על שאלותיו, המלך נתן לו אורכה לשלושה ימים. היום הראשון עבר, וגם יום השני בלי מוצא על שאלות המלך, בסוף בא הכומר להחלטה שאין טוב מהיהודים להתייעץ אתם כי נבונים הם ופקחים. נגש לרבנו אברהם בן עזרא וסיפר לו את כל המתרחש, ואמר לו, אם תוכל לענות לי על שאלות המלך, אתן לך חופש ואשחרר אותך מעבדות. ענה לו רבנו אברהם בן עזרא, מחר תן לי את גלימתך ואת כובעך, ואני אלבשם ואלך אל המלך במקומך ואשיב לו על שאלותיו, אם ימצאו חן בעיני המלך אתה תנצל ותתן לי את החופש ותהיה גווייתי לשלל, ואם לא, בין כה וכה יוציא אותי למיתה בשרפה אני אשרף במקומך ואתה תינצל. לא היה קץ לשמחתו של הכומר, שבין כה וכה הוא ינצל.

למחרת היום לבש רבנו אבן עזרא את בגדי הכומר וחבש את כובעו, והורידו על מצחו כדי שלא יכירוהו, ובדרכו למלך ניגש לחנות שמוכרים צלבים, וקנה לו צלב בשמונה פרנק ממתכת כסף טהור, והמשיך את דרכו למלך. המלך אסף את כל השרים

סיפור זה סופר מפי יהודי שניצל בהשגחה פרטית מיוחדת, כשהמנשביקים הלבנים ברוסיה השתלטו על המדינה אחרי מלחמת העולם הראשונה, היה זה לראשונה מזה שנים רבות שהיהודים נהנו מחופש, התעשרו במיוחד יהודים שנתמזל מזלם לעסוק בעסקי יהלומים ותכשיטים. כל בוקר הייתי מגיע למשרדי בבורסת היהלומים בשעה שמונה והייתי עסוק כל היום. בוקר אחד היה בכוונתי להגיע למשרד מוקדם, מזוודת היהלומים והתכשיטים היתה אתי כרגיל, אך כשהלכתי שמעתי מישוה צועק, סובבתי את ראשי וראיתי אדם עומד בפתח בית כנסת קטן ומחפש עשירי להשלמת מנין. והוא צעק לעברי וקרא לי לבוא להשלים מנין.

חשבתי שיש לי מעט זמן ונכנסתי כדי להיות העשירי. אך כשנכנסתי ראיתי שהיו שם רק שלושה אנשים מלבדי, ומלבד האדם שקרא לי אשר שוב עמד בדלת וחיפש עשירי מה זה? טענתי לעברו. אני לא עשירי, אני חמישי, הדבר יקח את כל הבוקר להשיג עשרה אנשים. אל תדאג, ענה לי בנחת, יהודים רבים עוברים ברחובות אלה כל בוקר. התחלתי לומר תהלים, במשך עשר דקות הוא השיג עוד אדם אחד, פניתי לעזוב, אך הוא התחנן: הקשב זה היאהרציט של אבי, עלי לומר קדיש, בבקשה השאר, אני מנסה לארגן מנין במהירות. אני יכול להשאר עוד, התנצלתי ועניתי בעדינות, אני חייב להיות במשרדי בשעה שמונה ועכשיו כבר שמונה. אז הוא אמר לי בנחישות: הקשב אינני יכול לתת לך לצאת, יש לי יאהרציט ועלי לומר קדיש, ברגע שיהיו לי עשרה אנשים נתפלל ותוכל ללכת. לא רציתי להרגיזו יותר, ובאי רצון חזרתי לאמירת תהלים. חלפו עוד עשר דקות והוא הצליח לקרוא לעוד שני אנשים. שוב התחלתי להתקדם לעבר הדלת. והפעם הצביע לעברי ואמר: הקשב לי יהודי נכבד, לו לך היה יאהרציט לזכר אביך, היית רוצה שאני אשאר, נכון? ואני הייתי נשאר, עכשיו אני רוצה שאתה תעשה אותו דבר. בשבילי. לאחר ששמעתי את דבריו, הסכמתי כבר שחלק מהבוקר ומתוכניותי במשרד ילכו לאיבוד, יהיה מה שיהיה, אשאר.

בערך בשעה שמונה ושלושים השיג לבסוף את כל המנין, חשבתי שיגיד משנה וקדיש, אך לא, הוא התחיל מראשית התפילה, חסר סבלנות הבטתי בשעוני וחשבתי שאגיע למשרדי מאוחר מאד. מספר פעמים הסתכלתי סביבי לראות אולי הגיע עוד מתפלל, כך שאוכל לצאת משם ובכל זאת ישאר לו מנין. אך לא הגיע אף אדם. כשסיימנו, הודה לנו מאד, הגיש עוגה ומשקה, ואז נתן לנו לעזוב. התחלתי לעשות את דרכי למשרד נושא את מזוודתי מלאת התכשיטים. כשהגעתי למרחק שני בנינים ממשרדי, אץ לעברי אדם שהכרתיו כשהוא מנופף בידו בבהלה: מהר הסתלק מכאן, צווח לעברי בפראות, הבולשביקים הקומוניסטים השתלטו היום על הממשל, כמה מהם באו והרגו יהודים בבורסת היהלומים, ועכשיו הם עסוקים באיסוף השלל. המלט על נפשך.

אני אכן נמלטתי על נפשי הסתתרתי במשך כמה ימים, וכפי שהנכם רואים הצלחתי בחסדי ה' לצאת מרוסיה. אתם בוודאי מתארים לעצמכם מה היה קורה לי, אילו הייתי עוזב את המנין מוקדם.

וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים (ראה ט"ז - י"ב)

משל למלך אחד אשר יצא לצוד בשדה, ופגש רועה צאן אשר ישב סמוך לעדר צאנו וחילל בחלילו, האזין המלך לנגינתו הנפלאה של הרועה ונשבה בקסמי הצלילים העדינים, ולא יכול היה לעזוב את המקום, לאחר שסיים הרועה את נגינתו ניגש אליו המלך והתחיל לדבר איתו, ומצא כי הרועה שכלו חד וחריף מאד, ומלא חכמה ותבונה. התפעל המלך מאד וביקש מהרועה לבוא עימו לארמון ולהיות סמוך על שולחנו, הסכים הרועה ובא עם המלך לארמונו. מאז ישב הרועה תדיר בבית המלך, והמלך היה מתייעץ עימו בכל דבר, עד שהפך להיות לאחד משרי המלך החשובים. יתר השרים קינאו מאד בשר החדש אשר היה כל כך חביב על המלך, והחליטו לנסות ולהדיחו מתפקידו ע"י כך שיעלילו עליו כי גונב הוא כסף מאוצר המלך. כאשר שמע המלך על כך קרא המלך לשר (הרועה לשעבר) כדי לחקור אותו, השר הכחיש את הדבר והוכיח לכולם שהוא ישר ונאמן עד מאד, בכל זאת שכנעו השרים את המלך ללכת לבית השר ולבדוק בביתו, אולי שם ימצאו סימנים לגניבה מבית המלך. הלך המלך כשהשרים מתלווים אליו לבית השר, ומצאו שביתו רהוט בפשטות רבה, עברו מחדר לחדר, עד שהגיעו לחדר אחד אשר היה נעול על מנעול ובריח. שאל המלך: מה יש בחדר הזה? אדוני המלך - נפל השר על ברכיו והתחנן - בבקשה ממך, אל תבקש ממני לראות מה יש בחדר, משום שאני בוש מאד ממה שמונח בחדר זה. תחנוני השר רק חיזקו את חשדות המלך, ומשום כך התעקש כי יפתחו את החדר, כאשר פתחו את החדר מצאו שהוא ריק ואין בו מאומה, מלבד תרמיל רועים ישן וחליל... תמדהו המלך והשרים. אדוני המלך - אמר השר - מיום בואי לארמונך לא התגאיתי כלל במעמדי הרם, זאת משום שבכל יום אני נכנס לחדר הזה, מחלל בחליל ונזכר בעברי כרועה צאן פשוט.

הנמשל: הזכירה "כי עבד היית במצרים" תועיל לאדם לא לבוא לידי גאוה, כי בכל פעם שירגיש בעצמו שבא לידי גאוה, מיד יזכור את עברו שהיה עבד במצרים ותסתלק הגאוה מלבו.

(בשם ה"שאגת אריה" זיע"א)

צ'ין אדם לחברו

הבורח מהכבוד

מסופר על הרה"ק רבי נחמיה הלוי מדובראוונא זיע"א (יומא דהילולא ט"ו שבט). פעם נסע ברכבת וישב לו מוצנע בפניה אחת אחוז במחשבותיו. בתוך הקרון נסע גם אחד מגאוני ליטא. כאשר הכיר ברבי נחמיה שאינו נוסע רגיל, נכנס עמו בדברים. והתפתחה ביניהם שיחה תורנית עמוקה וממושכת, עד שמרוב התפעלות קרא הלה: איך זה שלא יודעים מכם? חיך רבי נחמיה ואמר: אספר לכם מעשה. רובל ספרים אחד שהיה מסובב מעיירה לעיירה נודמן לשוב אחד והוזמן על ידי רב המקום לסעוד על שולחנו. כאשר נכנס האורח לבית הרב, הופתע לראות את ארון הספרים הגדול בבית. קרא אל הרב בהתפעלות, הרי אתם יכולים להתעשר במכירת ספרים יקרים כאלו. אמר לו הרב תמיהני עליך, וכי ספרי עומדים למכירה?

פרק בהלכות הכנסת אורחים

מסופר על הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגאסטינין זיע"א (יומא דהילולא כ"א שבט) שפעם הגיע אורח אל ביתו, והשמש שאלו אם כבר התפלל? אמר לו הרבי: אדם שבא מן הדרך לא שואלים אותו אם התפלל כבר, אלא מגישים לו מיד מזון שיסעד לבו.

גאון בחסד

מסופר על אחד מראשי הישיבות

שנסע לארצות הברית כדי לאסוף צדקה עבור הישיבה. כשנכנס לבקר את הגאון רבי משה פיינשטיין זיע"א, התעניין למטרת ביקורו, סיפר לו את מטרת בואו והוסיף שהוא מתכנן לנסוע גם לטורונטו. שאל אותו רבי משה האם הוא מתכוון לבקר גם אצל עשיר פלוני בטורונטו? השיב ראש הישיבה שאכן חושב להיות גם אצלו. אמר לו רבי משה: יש לי איזה מכתב לכתוב לו, איני רוצה להטריח אבל אם בין כך תהיה אצלו אולי תהיה שליח מצוה ולמסור לו את המכתב? "בשמחה רבה" ענה ראש הישיבה. כתב רבי משה הכניס למעטפה, סגר אותה ומסר לראש הישיבה. הגיע הלה לטורונטו, ודבר ראשון עשה את שליחותו של רבי משה, נכנס לאותו עשיר ומסר לו את המכתב, העשיר פתח את המכתב לאחר שקרא אותו העלה חיוך על שפתיו מסתבר שזה היה מכתב המלצה שכתב רבי משה עבור ראש הישיבה. כשהוא עצמו לא ידע שזאת המלצה עבורו, כמובן שהעשיר נתן נדבה הגונה אחרי המלצה כזאת. מדהים לראות איזו מידה מושלמת של חסד. רבי משה לא רצה שהלה ירגיש מחויב כלפיו תודה. אלא אדרבה, הוא נתן לו להרגיש כאילו הוא ראש הישיבה עושה טובה לרבי משה.

הילולא דצדקיא

שבת קודש ט"ו שבט

הרה"ק רבי נחמיה הלוי מדובראוונא ב"ר אברהם בירך (מגדולי תלמידי בעל התניא) (תרי"ב) הרה"ק רבי שלמה יהושע דוד מראדזימין ב"ר יעקב אריה (תרס"ג)

יום ראשון ט"ז שבט

הרה"ק רבי אשר צבי מאוסטרהא - קאריץ ב"ר דוד (תקע"ז)

הגה"ק רבי שלום מרדכי הכהן שווארדאן מברעז'אן ב"ר משה (המהרש"ם מברעז'אן-תרע"א)

יום שני י"ז שבט

הרה"ק רבי משה מקיטוב ב"ר שלמה (תלמיד הבעש"ט הקדוש - תצ"ח)

הרה"ק רבי יחזקאל מקוזמיר ב"ר צבי הירש (תלמיד החוזה - תרט"ז)

הגה"ק רבי חיים פאלאגני ב"ר יעקב (תרכ"ח)

יום שלישי י"ח שבט

הרה"ק רבי משה מלאדמיר ב"ר שלמה מקארלין (תקפ"ט)

יום רביעי י"ט שבט

הרה"ק רבי שמואל מסלונים ב"ר יחיאל מיכל אהרן (דברי שמואל - תרע"ו)

יום חמישי כ' שבט

הרה"ק רבי חיים דוד דאקטור מפיעטרקוב ב"ר ישכר בער (תלמיד רבי דוד מלעלוב - תרי"ח)

יום שישי כ"א שבט

הגה"ק רבי יהודה לייב חנליש ב"ר מאיר (חידושי הגהות על הטור - שנ"ו)

הרה"ק רבי יצחק ב"ר מרדכי מנעשכין (תרכ"ח) הרה"ק רבי יחיאל מאיר מגאסטנין ב"ר יעקב צבי (תרמ"ח)

הרה"ק רבי יחיאל יהושע מביאלא ב"ר ירחמיאל צבי (תשמ"ב)

זכותם יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן

פרפראות

פעם בא אל הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זיע"א (יומא דהילולא י"ז שבט) יהודי שביקש תיקוני תשובה ע"י תעניות וסיגופים. צחק ואמר: הנשמה כבר קלקלת וכעת הנך רוצה לקלקל גם את הגוף. עיקר התשובה היא הקבלה מכאן ולהבא, לא לשוב לכסלה ולעבוד את ה' בשמחה.

שבת טיש

וקראת לשבת ענג

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

בי קרוב הוא (ג, יז) - מפרש רש"י, ונזח לשוב באותה דרך. ורמזו, כי קרוב בגימטריה לשוב.

וחמשים עלו בני ישראל מארץ מצרים (ג, יח) - אם תפחית ותעלה את בני ישראל שהם בגימטריה 603, מתוך התבות ארץ מצרים שהן בגימטריה 671, תקבל במנין זון לרמז שבני ישראל יצאו חמשים בכל יום ממצרים.

ויסעו מספת ויחננו באתם בקצה המדבר (ג, כ) - האותיות השניות בתבות בגימטריה עננים, לרמז לדברי תרגום יונתן שעננים היו מסוככים עליהם, ולכן נקרא המקום סכות.

לא ימיש עמוד הענן (ג, כב) - מפרש רש"י, שעד שלא ישקע זה עולה זה, לא ימיש עמוד הענן בגימטריה עוד זה שקע זה עולה.

ויגד למלך מצרים (יד, ה) - כל אות שלישית בתבות אלו, מרכיבות את השורש רגל, לרמז לדברי רש"י ששלא עמם אקטוריו - מרגלים.

בי ברח העם (שם) - בגימטריה ביום הרביעי, בדברי רש"י שברביעי באו המרגלים לפרעה.

ויבקעו המים (יד, כא) - בגימטריה הים נבקע י"ב, בדברי רש"י שהים נבקע ל"ב חלקים.

סוס ורכבו רמה בים (טו, א) - בגימטריה קשורים, כרש"י שניהם קשורים זה בזה.

עזי וזמרת יה ויהיילי לישועה זה אלי ואנוהו אלקי אבי וארממנהו (טו, ב) - בגימטריה פי ראתה שפחה בים, מה שלא ראו הנביאים.

ויבאו מרתה ולא יכלו לשתת (טו, כג) - במקרה שהו יום אחד בדברי אגרונין, פראשי התבות ויבאו מרתה, וכן מרתה ולא יכלו.

למען אנסנו הילך בתורת (טו, ד) - בגימטריה פי לא נתנה תורה, אלא לאוכלים המן.

שבת לא יהיה בו (טז, כו) - מפרש רש"י, לרבות יום הכפורים וימים טובים שלא היה מן. יהיה נוטריקון ימי המועדים, יום הכפורים.

שבו איש תחמו (טז, כט) - בגימטריה השעור בשבת ב' אלף אמה, כפי שמפרש רש"י אלו אלפים אמה של תחום שבת מדברי סופרים.

ספורים בפרשה

בהערכה גדולה, היה רבי מאיר מדויקוב בעל האמרי נעם, משוחח אודות קדושתו ורום מעלתו של רבי צבי הירש הכהן מרימינוב. פעם, התבטא ואמר כך: "מוכן אני לתת את כל הוני ורכושי, המעריך לכדי מאה וחמשים אלף פתרים אוסטריים, ובלבד שאזופה לומר את שירתיהם, ולו פעם אחת בימי חיי, כפי שאמרה רבי הירש מרימינוב". ופעם אחרת אמר: "על כל הגביעים המיוחסים שבידי מירשות הצדיקים הקדמונים, מוכן אני לותר, כדי לזכות לשמע מפיו של רבי הירש את הפסוק 'נטית ימינה תבלעמו ארץ' שבשירה". וכאשר בקש להעביר לשומעיו את מדת התלבוותו של רבי הירש מרימינוב בשעת אמירת השירה, ספר: "שנה אחת, שהייתי בשבת שירה ברימינוב, והיא חלה פידוע בחודש שבט, בעצומו של החורף הפולני המקפא עצמות. באותה עת, לא היו בידי גבאיו של הרבי די אמצעים כדי לרפש עצים להסקה, ולכן שרר בבית המדרש קפאון עז, אלא שהרבי התפלל בהתלבוותו כדרכו, עד שבאשר הגיע לאמירת השירה, התלחט כליך עד שנאלץ להנפש מעט. הוא רמז בידו לפתח בעבורו את חלון בית המדרש, ושאף מלוא האויר הקר כדי להשיב את נפשו ושב לעבודתו". "ואלו אצלנו", סים האמרי נעם באנחה, "מסק בית המדרש כראוי, ולמרות זאת שולט הקר בשעת אמירת השירה"...

הרב מטשביין, התמסר באופן נפלא לתלמידי ישיבתו, ודאג לכל אחד מהם כבנו יחידו. ספר פעם אחד מתלמידיו, ר' שלמה גרינשטיין, כי בהיותו צעיר לימים כבן חמש עשרה שנה, החל ללמוד בישבתו של הרב מטשביין. בשפתות סעד על שלחנו של אחד מתושבי העירה, והנה הגיעה פרשת בשלח, שבת שירה, ומארחו נסע לשבות את השבת בעיר אחרת. הנער לא ידע מכה, אולם הרב שדאג לכל תלמיד שם לבו לדבר. "בשבת זו, תהיה אורח שלנו", אמר לו הרב, והנער זכה ליהנות באותה שבת מזיו השכינה. לקראת סיום הסעודה, באו נכבדי הקהלה וקהל רב לשלחנו שלי הרב לרגל שבת שירה, שוררו בצותא והאזינו לדבריו. באשר הגיעו לבתפת המזון, כבד הרב מטשביין את הנער הצעיר לזמן בצבור, על-אף שהיה הצעיר שבחבורה, כדי להראות לו את חבתו הגדולה ואת הערכתו אליו כבן-תורה.

הנני ממטיר לכם לחם מן השמים (טז, ד)

בחרף שנת תרצ"ד, הגיע ה"חקל יצחק" מספינקא לבקר בהנגריה, ורבים באו לשחר את פניו ולהתברך מפיו. אחד הבאים, היה יהודי פשוט בשם ר' שלום ישעיה גרוס שהתגורר בעיר רצפרט, והוא תנה בפני הרבי את מצוקתו הכלכלית ואת מחסורו הגדול. "השתדל נא לשבות עמנו בשבת שירה", יעץ לו הרבי, והאיש עשה פן ונסע לעיר סליש הרחוקה בה התגורר הרבי, למרות שחסרו לו האמצעים להוצאות הדרך. בשבת-קדש, בעת קריאת התורה, פגדו הרבי לעלות לתורה בפרשת המן, והדגיש בפניו את הפסוק: "הנני ממטיר לכם לחם מן השמים". במוצאי שבת, נכנס ר' שלום ישעיה להתברך מפי הרבי, והוא יעץ לו לרפש פרטים הגדולה. עשה האיש פעולתו, וכרטיסו זכה בפרס הגבוה ביותר בסך עצום, והתעשר בבת-אחת. ומאז ועד סוף ימיו, לא ידע האיש מחסור בקל מצב שהוא, וגם בתקופת השואה נסתבבו הדברים באופן פלאי, שהיה לו תמיד די ספוקו.

שבת טיש

וקראת לשבת ענג

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

ארץ חטה ושערה ונפח ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש (דברים ח, ח) - ראשי התבות של שלש המלים הראשונות, ארץ חטה ושערה, הן בגימטריה ט"ו. ראשי התבות של שלש המלים האחרונות, זית שמן ודבש, בגימטריה **בשבת**, וביחד הן ט"ו **בשבת**. שאר התבות באמצע ללא נ"א"ו החבור הן ג'פן, תאנה, רמון, ארץ, וראשיתן **אתר**, לרמז למנהג להתפלל בט"ו בשבת על **אתר נאח**. (כפתור ופרח)

ט"ו בשבת חל בדרך כלל בשבוע של **פרשת בשלח**, שבו קריעת ים-סוף ושירת הים, ואוכלים בו **פרות** לזכרון הנס שגדלו אילנות עם **פרות טובים** בים-סוף. (תפארת המועדים)

ויורהו ה' עץ וישלח אל-המים וימתקו המים (שמות טו, כה) - מוסר השכל יש פאן לאדם, **שלא להתניאש** בכל-מצב שהוא, וכשם שהעץ מתחדש בט"ו **בשבת** כך היה עם ישראל שבאו למרה ולא יכלו לשתות מי מרים הם, ויורהו ה' עץ כדי להראות לו, כשם שהעץ מתחדש כך ימתקו המים לאדם. (זיו המנהגים)

פרויצדיק עץ חיים (משלי יא, ל) - **פרי צדיק** הם תלמידיו של הצדיק והוא נמשל לעץ, כמו שנאמר הישיבה עץ אס-און - אם יש בהם אדם **כשר** שיגן עליהם. ואם הולכים בדרך רבם, אז נכר בהם טעמו וריחו של הרב, וטעם עצו ופריו שוים, ובפרי צדיק דהינו בתלמידים נכר עץ החיים שהוא הרב. (חשב סופר)

יש להתבונן בכבוד ראש **קדם הברכה** למי מברכים, שלא יהיה במצות אנשים מלמדה. ורמז לזה בפסוק **ארוממך אלוקי המקלה**, ואז **ואברכה שמך לעולם ועד**. (קול ששון)

היהודי הקדוש מפשיסחא אמר, שמי שאוכל **אתר** בט"ו בשבת, **יופה להשלים שנתו**.

רבי יעקב מפשוורסק הקפיד, ששליח הצבור בט"ו בשבת לא יהיה אבל. ורמז נאה לכך, שהתבות **בחמישה עשרה בשבת** הן בגימטריה 1,253, במנין **לך ענו שירה בשמחה רבה**, והרי **שירה** בגימטריה תקט"ו במנין **ואתחנו**, ולכן יש להקפיד שביזם זה יעלו התפלות וקא בידי אדם השרוי בשמחה. (יפה שיחתו)

ספורים

פעם אחת, שהה רבי מרדכי מנדבורנא בעיר סיגט, ובלייל חמשה עשר בשבט פחצות הלילה, הדליק נרות רבים בבית-המדרש. בתוך כך נכנס תלמיד-החסד ללמד, והתפלא לראות את-הרבי עומד על-סלם ומיטיב את הנרות. "יודע אני שאתה תמה עלי", אמר לו הרבי, "אולם יודע אתה בודאי את דברי המשנה, שלא היו ימים טובים לישראל בחמשה עשר באב וכיום הפפורים, וכשם שביום הפפורים נהוג להדליק נרות, כך גם בחמשה עשר. ואם תשאלי, הרי המשנה עוסקת בחמשה עשר באב ולא בשבת, אזכיר לך את דברי הגמרא, שאפשר להקיש חמשה עשר בתשרי לחמשה עשר בניסן, ואם-כן אפשר גם להקיש חמשה עשר בשבת לחמשה עשר באב..."

אחד מחסידיו של ה"אמרי חיים" מוויז'ניץ היה חשוף בגים, והיה מפציר בו רבות שישפיע עליו להתברך בנרע של-קנימא, אולם שערי שמים ננעלו בפניו. פעם אחת, נעתר הרבי לבקשתו ואמר: "בוא נא אלי בחמשה עשר בשבת, ואתן-לך פרות". שמר האברך את-הדבר, ובא בט"ו בשבת כדי להתברך מפי הרבי, ואמנם באותה שנה זכה האישי לפריי-בטן, ויהי לנס.

בט"ו בשבת תשכ"ה, בעת שה"שפע חיים" מצניקולויזנבורג, ישב בשלחנו והתועד עס-חסידי לרגל יום חמשה עשר לאילנות, התבטא על צורת האכילה בדרות העבר לעמת הדור הנוכחי, וכך ספר: "וכוונתי, בעת שהייתי ילד קטן בבית הורי, הביאה אמי פעם תפוח-זהב, וממנו חלקה פלח אחד בלבד לכל ילד. וכאשר ראתה פעם אנשים יושבים ואוכלים תפוח שלם בסעודה אחת, נסערה מאד והתבטאה שהם זוללים וסוכאים. כך היו בדרות הקודמים, ולמרות זאת היו האנשים בריאים וחזקים, גברי כח עשי דברו. וזכורני, שברודניק בה נולדתי, היה זקן אחד, איש תמים וחוטב עצים, שלמרות זקנותו כבן תשעים שנה, היה בריא אולם והיה מסיק את התנור בבית-הכנסת מדי בקר. פעם בקש ממני שאסביר לי מהו אבא ראש, שכן לא יכול היה להבין, מיצד הראש פואב בשעה שעוסקים בתורה..."

כשהגיע רבי שלמה זלמן אוירבך לפרקו, דברו בו נכבדות עם בתו היחידה של רבי ליב רוחמקין, מינקי ירושלים ומלמד תשוב"ר להועיל, ויאמרו לדבק טוב. בביתו של אבי החתן, רבי חיים ליב אוירבך, שרר דחק גדול, ולא היה בידו כדי קניית מתנה לפלה פנהוג. רבי ליב ידע את-מצבו הדחוק של מתנתו, ובדרך כבוד שלח אליו בצנעה סכום נכבד, כדי שיוכל לקנות מתנה לפלה. עברו ימים, והנה הגיע ט"ו בשבת, ראש השנה לאילנות. מנהג מקבל הוא בירושלים, שלרגל יום זה, שולחים הורי החתן מגש מקבד מפרות הארץ למשפחת המתנים, בצרוף שי נאה לפלה, והמתנים נוהגים אף הם להחזיר כן. אלא שבית הורי החתן ריק מכל, ואין ידם משנת אפלו לרכש פרי אחד הראוי לשמו. והנה נכנסים ילדי המתנים ויבדום מגש מפאר עם פרות רבים, בצרוף ספרי הרמב"ם כמתנה לחתן. קמה אם החתן שהיתה אשת-חיל, נטלה את הפרות שקבלה, וסדרה אותם בסדר חדש עד שהמגש קבל פנים חדשות, והיה מוכן למשלוח חזר. אולם להחזיר מתנה לפלה, כבר לא היה בידה, ובחיווד מר אמרה: "עם מגש הפרות הסתדרנו, אבל הרמב"ם נותר מקשה ואין לנו איך לתרצו..."

פְּרֻשַׁת בְּשַׁלַּח | תשע"ז

אָסוּר לְקַרָּא בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה | נָא לְשׁוּמֵר עַל קְדוּשַׁת הַגְּלִיוֹן

פְּרֻשַׁת עֵינֵי חַמַּד

יִצְחָק אֲרִיאֵל ע"ה בֵּית הַכִּנְסָה שְׁכֵנֵת עֵין חַמָּד - אֲבִשְׁרֵת צִיּוֹן

לרפואת כל חולי ע"י ובכללם ציון בן צ'חלה ולרפואת והצלחת יוסף ליאור בן דליה אפרת וב"ב

פְּרֻשַׁת בְּשַׁלַּח - לְנִצֵּל אֶת מוֹמֶנְט הַהֲתַעֲוֹרֻת

"שְׁמָעוּ עִמָּיִם יִרְגְּזוּן חֵיל אַחַז יִשְׁבִי פְלִשְׁתִּי. אֲז נִבְהָלוּ אֱלוֹפֵי אֲדוֹם אֵילֵי מוֹאָב יֵאֲחַזְמוּ רַעַד נִמְגוּ כָּל יִשְׁבֵי כְנָעַן"
(שמות טו, יד-טו)

התרשם עמוקות, ממאורע או מחוויה כלשהי - הרושם הזה עתיד להתפוגג במוקדם או במאוחר, אם לא יביאוהו לידי ביטוי מעשי תיכף ומיד!

ייתכן בהחלט, שגם בני האומות - חשבו ברגע הראשון לעזוב את העבודה זרה שבידיהם ולהצטרף אל עם ישראל.

אולם, מאחר שהם לא הוציאו את המחשבה הזו מן הכוח אל הפועל וניצלו את אותו מומנט ההתעוררות כדי לעשות משהו - הרושם התפוגג ושקע.

ובל נשכח, שבין האומות הייתה גם אומה עמלקית, זו שדאגה להמעט ולזלזל בגבורתו של מקום, ובכח הקרירות והליצנות במעשיהם- הצליחו להתעלם במודע ובאופן מתכוון מהמסקנות הברורות אליהן היו אמורים להגיע מתוך התבוננות במאורעות הנוראים שאירעו לנגד עיניהם.

לפיכך, התביעה כלפי האומות שנפלו בפח' טבעו של אדם ונכשלו בכשל אופייני, אשר שורשיו נעוצים ביסוד בריאתם כבני אדם, לא הייתה תביעה כה גדולה כמו התביעה כלפי עמלק - אשר 'הצליח' במעשיו לטשטש רשמים שאמורים היו להיות ברורים מאין כמותם! ולכך נצטוונו לדורי דורות למחות את שמם וזרעם.

בברכת שבת שלום

הרב אליהו חיים פנחסו שליט"א
חבר הרבנות המקומית מבשרת ציון

בשני הפסוקים הללו, מוצאים אנו תיאור אודות הפחד הנורא, שאחז את כל ממלכות הארץ כאשר הגיע לאזניהם שמע מעשיו הנפלאים והנוראים של מלך מלכי המלכים הקב"ה, ובפרט כאשר שמעו על קריעת ים-סוף ועל הניסים הגדולים שנעשו במהלכה.

ואמנם, מוצאים אנו שהיה מי שהשמיעה הזו הביאה אותו לידי מעשה, וגרמה לו לבוא ולהצטרף אל עם ישראל.

הכוונה היא כמובן ליתרו, עליו נאמר בפסוק (שמות יח, א): "וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ כֵּהֵן מִדְּבַר חֲתָן מִצְרָאֵל אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה אֱלֹקִים לְמִשֶׁה וּלְיִשְׂרָאֵל עַמּוֹ, כִּי הוֹצִיא ה' אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרָיִם."

ודרשו חז"ל (זבחים קטז): "וישמע יתרו כהן מדין, מה שמועה שמע ובא ונתגייר? ר"א אומר: קריעת ים סוף שמע ובא."

אלא שכאן יש לתמוה, הכיצד ייתכן, שמכל אומות העולם, מכל הגויים אשר נבהלו, חיל ורעד אחזתמו - יתרו הוא היחיד, אשר החליט לבוא ולהתגייר?

להיכן נעלם הפחד של כל האומות? מדוע הם לא השליכו בהמוניהם את פסליהם, ובאו לכרות ברית עם אלוקי השמים, שגדלותו ועוצמתו ושליטתו בכל הכוחה באופן הברור ביותר?

ונראה, שזהו טבעו של אדם, גם כאשר

העלון מוקדש להצלחת

יצחק אריאל בן טובה
שמואל אימן בן אסתר זרי
משפ' שטרית
מאיר ישראל בן רחל ברכה-
ליאור יהושע סומך וב"ב
יהודה אריה בן רחל ברכה-
ענית בת רחל ברכה
רחל ברכה בת פדילה דליה
נעם יצחק בן רחל ברכה
יוסף ליאור בן דליה אפרת פרנסה בקלות ובשפע
נטלי בת יונית
קסירר אפרים וב"ב
י.מ.י.ש כדורי
שולמית ומרדכי חיים דויטש וב"ב

זיווג הגון וכשר במהרה

אורן בן אסתר
תרצה בתיה בת ימנה נינט
עמית בת טובה
חגית בת גילה
נתנאל בן ג'ינה
אילן בן ג'וליאט
אסף בן סופיה
מיטל בת מלכה

זרע קודש בר קיימא

גלית בת מסודי
אילנה בת רוחמה
סימן בת אסתר
רחל מרים בת יהודית
דניאל בן שרה ואשרית בת שושנה

רפואה שלמה

הגה"צ אליעזר ברלנד בן עטיא שליט"א
מאיר ישראל בן רחל ברכה
ימנה ניצירי בת סטה-
מרדכי ניצירי בן פרחה-
מאיה בת עדי
גילה בת אקבאל -
אסתר בת סוליקה
אורן בן אסתר
יהודית אסתר פראדל בת חיה-
נעם יצחק בן רחל ברכה
אקבאל בת נושפארין
תמר פורטונה בת מיסה
מוריה בת רחל ברכה
יהודה אריה בן רחל ברכה
שילן בן מדל פחמה
יפה בת שרה-הצלחה ורפואה
מישא אסתר בת זרהה
ענית בת רחל ברכה
רינת רחל בת עפרה
רחל ברכה בת פדילה דליה
רונית בת סבריה
יצחק בן חנון

11/02/2017

ט"ו שבט תשע"ז

פרשת בשלח

הפטרה: "מחר חודש"- שמואל א' כ'

ר"ת	יציאה	כניסה	י"ם
18:35	17:59	16:47	
18:31	17:56	17:04	ת"א
18:32	17:57	17:04	ח"פ
18:35	17:59	17:07	ב"ש

העלון מוקדש לעילוי נשמת משה בן גורג'יה

העלון מוקדש לעילוי נשמת מרים בת שרה ע"ה

זש"ק, פרנסה טובה ובריאות איתנה לאליהו ניצירי בן ימנה וגלית בת מסודי

רפואה שלמה לאיידה חיה בת אסתר וליילד אלחנן רפאל בן איריס וליילד אורי חיים בן שלי

שואל ומשיב בהלכה – פת עכו"ם - חלק ג'

ההלכות מוקדשות לעילוי נשמת משה בן גורג'יה ז"ל

מהי הגדרת איסור מאפה גויים?

שאלה: ?

תשובה: !

להלן סיכום ההלכה מפי ר' אליהו חיים פנחסי, רבנות מקומית מבשרת ציון מתוך ספרו 'הכשרות למעשה':

בפת עכו"ם אין הדבר תלוי בבעלות על הקמח, אלא בעושה את פעולת האפיה. ולכן מאפה גוי היינו, שהאופה היה גוי אף שהבעלים יהודי. אבל אם בעל המאפה היה גוי והאופה יהודי, אין המאפה נאסר מדין מאפה גויים. וכן אם בעל המאפה יהודי והאופה גוי, זהו פת עכו"ם. (וראה לקמן שבשעה שבעל הבית יהודי והעובד גוי, הדבר חמור יותר מאשר גם בעל הבית גוי).

איסור מאפה גויים, היינו שהגוי אופה את המאפה, אבל אם הגוי **לש את הבצק** או עורך אותו, וישראל אופה את הבצק, מותר המאפה באכילה. **מקורות:** הטור (סימן קיב) כתב בשם הר"ן, שאם הגוי ערך את הבצק, אף שישראל אפה אסור המאפה באכילה. אבל הרשב"א בתשובה ח"א (סימן רכח) כתב להתיר אם ישראל אפאו, וכ"כ הרמב"ם (פי"ז מהל" מאכלות אסורות הי"ג), וכתב הבית יוסף, שהעיקר כהרמב"ם והרשב"א.

שְׁתִּיקָה בְּבֵית-הַכְּנֶסֶת

על גודל ומעלת השתיקה בבית-הכנסת סיפר אדם מבוגר המתגורר באנטוורפן שבבלגיה, כי בצעירותו התפלל בבית-כנסת שבו נהגו בו בקדושה רבה, ולא שוחחו כלל ועיקר. אדם שביקש לשוחח ואפילו בעניין הלכתי, היו יוצאים הללו מחוץ לבית-הכנסת ולאחר מכן היו שבים אליו.

אם זר נקלע לבית-הכנסת והיה מתחיל לדבר חלילה, מיד היה מגיע אליו השמש ואינו מדבר עימו מילה, רק מראה לו את הפתק אשר היה מונח בידו, ובו כתוב, כי בבית-הכנסת אסור לדבר בשעת התפילה ושב למקומו. ואם הלה הגדיל לעשות, והיה ממשיך לדבר - מיד היה מגיע אליו השמש בשנית, כאשר הוא אוזח בעורפו ומוציאו ביד חזקה מבית-הכנסת.

וסיפר אותו אדם, כי בימי השואה הארורה, כאשר רוב בתי הכנסת נחרבו עד היסוד, נשאר בית-כנסת זה בשלמותו ונשארו כל ספרי הקודש והסידורים בשלמותם! והיה נראה עין בעין, כי הסיבה שלא הייתה שליטה לצורך הגרמני בשל העובדה שהקפידו שלא לשוחח כלל ועיקר בבית-הכנסת. (מעובד מתוך המעין).

מַעֲלַת הַשְׁתִּיקָה בְּבֵית-הַכְּנֶסֶת

עד כמה גדולה מעלת השתיקה בבית-הכנסת, זאת לא ניתן לתאר ולשער, ועד כמה הבורא 'משלם' עבור קבלה זו. להלן סיפור מעובד מפי בעל המעשה מ.ב.י מירושלים - וכך הוא מספר: ביום ההילולא של האדמו"ר מרן הגאון הרב אהרן רוקח מבעלזא זיע"א (כ"א אב), עליתי לציונו הממוקם בהר-המנוחות שבירושלים כדי להתפלל ולבקש גם על עם ישראל ככלל, וגם עליו בפרט, וביחוד לאור העובדה, כי באותן זמנים נזקקתי לישועות גדולות, בבריאות, בפרנסה, ובנחת.

כידוע, רבינו ביקש וציווה השכם והערב להיזהר בייחוד בדיבור בבית-הכנסת מתחילת התפילה ועד סופה (מאדון עולם ועד אדון עולם). ואף אמר, שמי שיקיים זאת וישמור את פיו בייחוד בעת התפילה יזכה לראות בעז"ה ניסים גדולים מעבר לדרך הטבע. ולכן החלטתי לקבל על עצמי קבלה עצומה זאת.

ומעיד אני עליי, ויכול אני לומר זאת בפה מלא, זכיתי לראות ישועות גדולות ועצומות. וכל מה שביקשתי על ציונו הקדוש - התמלא מעבר לדרך הטבע. והייתי רוצה לפרט זאת בפניכם:

פרנסה - השבח לבורא עולם. פרנסתי השתפרה פלאות, ואני אף מצליח לחסוך בכל חודש סכום נאה לטובת נישואי ילדיי בעז"ה.

בריאות - במשך שנים רבות (עשרים שנה!) סבלתי ל"ע מבעיה כרונית, שכללה אשפוזים מדי פעם בפעם ואף בדיקות פנימיות. ב"ה, נעלמו כל הבעיות הללו, עד שאף בביקור האחרון אצל הרופא המלווה אותי שנים ארוכות נדהם הוא לגלות, כי הכל חלף ושאל אותי בפה מלא: "תוכל לספר לי בבקשה, איזה מעשה טוב עשית כדי להבריא לחלוטין!".

נחת - ילדיי מדי פעם התקשו בחומר הנלמד בת"ת. וב"ה, מאז הקבלה מצבם השתפר לאין ערוך והם מבינים את החומר.

ולכן, ממליץ אני, לכל מי שרוצה לראות ישועות גדולות מעבר לדרך הטבע, שיקבל על עצמו קבלות הקשורות לבית-הכנסת. כגון: להתפלל אך ורק מתוך סידור, וכמובן, לא לדבר בכלל בשעת התפילה וקריאת התורה בפרט. וכן לעלות לציונו הקדוש של ר' אהרן מבעלזא ולקבל את הקבלות בפה מלא ובעזרת ה' יתברך, תזכו לכל הברכות הכתובות בתורה...

מנויים	הקדשת העלון	לשאלות בהלכה
לקבלת העלון חנם ב-email: מידי שבוע, שלח את כתובתך אל: PnineEH@gmail.com	נתן להקדיש את העלון לעילוי נשמת, לרפואה שלמה, להצלחה, חי הגון, חזרה בתשובה וכו" - נא לפנות לליאור בטל" 0504-115673 כתבת המערכת: עבור ליאור עצמון, רח' הבשם 26 א ת.ד. 83375 מבשרת ציון. מקוד 90805	לשאלות נא לפנות לרב אליהו חיים פנחסי בטל" 052-6329144
2/4	פניני עין חמד	פרשת בשלה ט"ו שבט תשע"ז גיליון 624

רבי יחיאל יהושע רבינוביץ מביאלא זצ"ל- נולד בעיירה ביאלה (פולין) בשנת ה'תרס"א (1900). כשהיה בן חמש שנים נפטר אביו. בשנת ה'תרפ"ד (1923) היותו כבן עשרים ושלוש עבר לעיר שדליץ כדי למלא את מקום אביו בהנהגת חסידות ביאלא. שם הקים ישיבה בה למדו מאות בחורים והיה נערץ על בני עירו והסביבה. בשנת ה'תרצ"ט (1938) עם כניסת הנאצים לפולין, נמלט יחד עם חלק נכבד מחסידיו אל תוך שטחי פולין בכיבושה של ברית המועצות. שם נשלח לסיביר. בדרך לא דרך שרד רבנו את מלחמת העולם השנייה, בשנת ה'תש"ז (1947) הצליח לעלות ארצה והשתקע בתל אביב, שם היה הריכוז החרדי הגדול באותם ימים. בשנת ה'תשט"ו (1955) עבר רבנו לגור בירושלים, שבה הקים את בית מדרשו מחדש בשביל חסידיו שהסתופפו סביבו.

ענוותן. גאון. בעל רוח-הקודש. בכל יום היה טובל, גם כשהיה בסיביר והיה צריך לשבור את הקרח לשם כך. מסופר, כי פעם הביאו לפני החזון-אי"ש חולה שסבל מדיבוק והצדיק שלח אותו לר' יחיאל יהושע וביאר: "עניין זה קשור בתיקוני נשמות, ועניין זה נמסר לידו של הרבי מביאלא". **חילק את כל כספו לאלמונים ויתומים אף בעת שלו עצמו לא היה כדי מחייתו.** דאגתו לזולת הייתה מופלאה. נפטר ב-כ"א שבט ה'תשמ"ב (1982). חי כ-82 שנים. ציונו בהר הזיתים חלקת בני ווארשא.

מרבותיו: ר' אריה לייבוש (השני מאז'הוב), ר' אברהם מרדכי אלטר מגור, ר' אהרן מנחם מנדל מרדזימין, ר' מאיר שלמה יהודה ליב ממזריטש. **אביו:** ר' ירחמיאל צבי משדליץ (האדמו"ר מביאלא שדליץ). **אמו:** הרבנית חוה (בת ר' אריה לייבוש השני מאז'הוב- בעל ה'ברכת טוב'). **אשתו:** הרבנית חנה פעשא (בתו של ר' אליעזר הכהן ברנהולץ מוולודאבה).

מילדיו: ר' ירחמיאל צבי יהודה (אדמו"ר מביאלא פשיסחא), ר' יעקב יצחק (אדמו"ר מביאלא רמת אהרן), ר' דוד מתתיהו (אדמו"ר מביאלא בני ברק), ר' בן ציון (אדמו"ר מביאלא), מרת גיטל. **מספריו:** **חלקת יהושע- סידור, מחזור ותהלים •סדר היום יקדושת חלקת יהושע- אוסף כתבים 5 כרכים.**

בנו כ"ק רבינו האהבת יעקב זיע"א סיפר פעמים רבות, שרבינו זיע"א על אף חולשת גופו וחוליו, לא חשב, ולו לרגע אחד לוותר על הטבילה במקווה טהרה. גם כאשר היה בתוך המחנה בסיביר נהר קפוא שכן בקצות המחנה. מדי יום ביומו היה הצדיק משכים קום ונוטל עמו את בנו 'אהבת יעקב', והלכו לשבור את הקרח בנהר הקפוא, לאחר עמל מפרך, כשהצליחו להבקיע חור כדי מידת גופו של אדם, קשר הצדיק חוט דק לזרועו כשקצהו השני הותיר ביד מלווהו, **וכך נכנס למים הקפואים בטמפרטורה של מינוס ארבעים מעלות! להזדכך ולהיטהר לפני ה'.**

פעם בעת שטבל לפנות בוקר, ראהו מרחוק אחד הכפריים שצד חיות, ולתומו חשב, שמסתובבת שם חיה כי לא העלה בדעתו, שישינו אדם שיתרחץ בנהר הקפוא, ולכך ירה מספר חיצים, וכולם החטיאו את המטרה, וכשרבינו חזר והתקרב לעברו של אותו ציד, **ביקש הצייד מיד את סליחתו, ואמר שמעולם... לא קרה לו שיחטיא את המטרה, ורבינו ברוב ענוותנותו היה אומר, שדבר פשוט הוא זה, כי ממקווה לא ניזוקים.**

התחשבות בזולת הייתה אחת מהמידות המופלאות של הצדיק. היה עדין נפש באופן המופלא ביותר. את סעודת הבוקר של שבת היה הרב סועד עם מניין בחורים, וכמובן שכשהיו מגישים את מאכלי השבת היו בראשונה מניחים אותם לפני הצדיק, ורק לאחר מכן חילקו לשאר המסובים. הרב מעולם לא החל לטעום מהם, טרם ראה, שמונת הסעודה **מונחות לפני כל המסובים.** בפרק הזמן של ההגשה היה יושב וממתין, מעיין בספר, עד שראה שכל הבחורים קיבלו את מנתם, או אז החל לטעום מהמונח לפניו.

אחד האדמו"רים בעינה"ק ירושלים סיפר, כי בצעירותו נתייתם ל"ע מהוריו. וכאשר הגיע לפרקו לא היה, מי שידאג לצרכי נישואיו, והוכרח לחזר על הפתחים ולבקש צדקה בעבור הוצאות החתונה. יום אחד החליט לנסות את מזלו ולבקש את עזרת אחינו בית-ישראל בתל-אביב, אחד מגבאי הצדקה הציע לו להיכנס לאדמו"ר מביאלא, שהגיע זה עתה להתגורר באזור זה. הוא נכנס וגולל באוזני הצדיק את סיפור יתמותו ועניותו. הרב הזדעזע והחל לחפש איזה מטבע לתת לו, **וכל אשר היה לו נתן לאותו בחור,** אך לא היה זה סכום גדול. ואז פנה הצדיק ושאל, עד מתי מתכוון הוא לשהות בתל-אביב? ועל כך השיב, כי מתכוון הוא לשהות מספר ימים. ביקשו רבנו, שטרם ייסע חזרה לירושלים, שישור שוב למעונו. כעבור מספר ימים עלה הבחור שוב לבית הצדיק, ורבנו נתן לו חמישים פאונד, סכום עתק, שככל הנראה הצליח לגייס מכמה ממקורביו, הוא לא ידע את נפשו, כיוון שראה את העניות הנוראה בבית הצדיק, וכעת קיבל ממנו סכום עצום!

על העובדה, כי רבינו היה בעל רוח-הקודש, יעיד הסיפור המופלא הבא: האדמו"ר רבי דוד מתתיהו מביאלא- בני-ברק זצ"ל הקים בבני ברק את ישיבת ביאלא, הצדיק היה מגיע מדי פעם לבני ברק והיו הבחורים נכנסים אצלו אחד-אחד בחדרו של ראש הישיבה. שם ישב לבדו עם אותו בחור והיה מעורר אותו בדברי חיזוק. **ראש הישיבה והרמ"ם היו מכינים רשימה לרב, שבה היו מציינים באלו עניינים צריך אותו בחור חיזוק, כדי שיהיה ידע במה לעוררו.** כשהבחורים היו יוצאים מהחדר, היו מתפללים עד מאוד, **מכיוון שהצדיק עורר אותם גם על עניינים, שאף אחד מלבדם לא ידע שצריכים הם חיזוק.** הפלא הגדול בעיניהם היה, שרבינו הקריא את הכתוב לפניו, ופליאתם של הבחורים גברה עד מאוד, **כיצד ראש הישיבה והרמ"ם ידעו לציין זאת ברשימה, מהיכן נודע להם זאת?** אחד הבחורים החל לברר את העניין, ונדע, שאכן ראשי הישיבה כלל לא ידעו צפונות, רבינו לא קרא את הכתוב ברשימה שלפניו, אלא ממה שקרא בפני הבחור ומחשבותיו...

פעם נסע הצדיק ללוגנו שבשוויץ לרגל שמחת נשואי בנו. הרב הקפיד, שיציעו עבורו את יצועו במצעים חדשים- וכן עשו. כאשר נכנס לחדרו וראה את המיטה, ביקש להחליף את המצעים בטענה, שבשל לחץ הזמן יד שפחה נכרית נגעה בהם. לאחר בירור נתאמת הדבר, ויהיה לפלא.

"מזה מספר שבועות סובל הוא מחום גבוה, שעולה ויורד לסירוגין, ביקרנו אצל הרופא, אך הוא לא התרגש יתר על המידה, והורה לתת אנטיביוטיקה, כשהתופעה חזרה על עצמה, החליפה באנטיביוטיקה מסוג אחר".

"ביום ראשון האחרון, הבחינה אשתי שהילד מתקשה להזיז את הצוואר, מיהרנו להגיע לבית הרפואה, וכשהגענו הוא כבר הפסיק לנשום, הרופאים גילו, שחיידק נדיר חדר לדמו. מיום שני הוא מונשם ומחובר למכונות, ומצבו מידרדר מיום ליום", סיפר בקול חנוק.

"הרופאים לא נתקלו מעולם במקרה כזה אצל ילד בגילו, והם מודגאים מאד", עתה נתן האב דרור לדמעותיו, והתייפח חרש. ר' מאיר היה מזועזע, בנו של האיש מיטלטל בין חיים למוות! הוא ניסה למצוא מספר מילות נחמה, אך הדמעות צרבו בגרונו. לאחר הסעודה חזר לחדר בתו, מצב רוחה היה מרומם, והיא הייתה שקועה בשיחה עם חברתה לחדר, ר' מאיר החליט לבקר את יצחק, "אני מבקר בטיפול נמרץ, אשוב מאוחר יותר", אמר.

מאותו רגע שהה שעות רבות במחיצת הצעיר ר' יצחק, הם שוחחו על מגוון נושאים, ומהר מאוד גלשה השיחה לנושא החביב על ר' מאיר, לא מכבר שב מסבב הרצאות בלונדון, הוא סיפר למיודעו סיפורים אחדים, תוך שהוא מתבלם בדברי תורה, ר' יצחק התרגש מאוד, הרי אמרו חז"ל, כי "אמן יהא שמיה רבא" מבטל גזירות רעות!

השיחה מלב אל לב הקלה מאוד על ר' יצחק, ודבריו של ר' מאיר הציתו זיק חדש של תקווה, אולי יקבל על עצמו להקפיד יותר בענייני תפילה ועניית "אמן" לרפואת בנו? במוצאי שבת, שוחח ר' יצחק עם גבאי בית המדרש בביתר, עיר מגוריו, וסוכם כי ביום ראשון הקרוב ימסור ר' מאיר גרינוולד שיעור שיוקדש לרפואת בנו.

הדרשה גרמה להתעוררות גדולה, בסיימה, ביקש ר' מאיר מכל אחד ואחד לקבל על עצמו להימנע מלדבר בשעת התפילה, במיוחד בזמן אמירת קדיש. הנאספים הסכימו בנפש חפצה, בתום הדרשה, מיהר לחזור לבית-הרפואה, כשנכנס לחדר, הבחין, כי ארשת פניה של רעייתו נשתנתה לטובה, "הם הורידו את מיון החמצן לפני זמן קצר", לחשה, "נראה, שחל שיפור".

לתדהמת הרופאים, הילד הלך והתאושש, וכעבור שבועיים שוחרר לביתו! להוריו לא היה צל של ספק, מה הביא מזור לבנם. ואילו ר' מאיר הבין היטב, מדוע איבדה בתו הכרתה "בלי סיבה מיוחדת", ומדוע נגזר עליו לעשות את השבת בבית הרפואה, מקרה זה דרבן אותו להמשיך לעורר יהודים בכל רחבי העולם להקפיד שלא לדבר שיחת חולין בשעת התפילה ולענות "אמן יהא שמיה רבא" מתוך כוונה.

(מעובד מתוך 'מילה אחת אמן').

הד חבטה קטע לפתע את השלווה ששררה בבית, שורי בת ה-14 איבדה לפתע את הכרתה, וצנחה על הרצפה, בני הבית המבוהלים ניסו לעזור, רק לפני זמן קצר נשמעה הצפירה המבשרת את בוא השבת, "מים!" נשמעו קריאות "שימו כרית מתחת לראש!" דלתות נפתחו ונטרקו, שכנות נכנסו ויצאו.

אמבולנס הוזעק במהירות, ואביה נקרא בדחיפות מבית הכנסת, תוך דקות ספורות, הצליח צוות האמבולנס להשיב את הכרתה, שורי הביטה סביבה בתהייה, ניצבו במעגל אנשים רבים, ונעצו בה עיניים מודאגות "מה קרה?!" שאלה.

"את זה אנחנו רוצים לדעת", ענה הפראמדיק, "תצטרכי לבוא איתנו, גברתי הצעירה, אני חושב שישארו אותך במעקב, "זכרת לשתות כל היום?" שורי הנהנה בראשה, "אני חושבת שכן", ענתה, היא הייתה נבוכה נוכח המהומה שיצרה.

"אין מה לדאוג", אמר הפארמדיק, "כנראה, מדובר בהתייבשות, היא תצטרך לעבור מספר בדיקות ותשוחרר תוך זמן קצר". שורי הבליעה אנחה. אביה, ר' מאיר גרינוולד, הוא אישיות ציבורית מוכרת בארץ ובעולם, מזה שנים, קיבל על עצמו לעורר את הציבור על חשיבות עניית "אמן יהא שמיה רבא" ועל חומרת האיסור לדבר בשעת התפילה.

בהיותו מרצה, שהבורא חנן אותו במתק שפתיים, כבש בדרשותיו את לבבות השומעים, וסחף את הקהל בהתלהבות, מאמציו עשו פרי, ובקהילות רבות החלו להקפיד בעקבות הרצאותיו על שני עניינים חשובים אלה.

באותו ליל שבת צעד ברגל לחדר המיון בעקבות בתו כדי לברר מה גרם לעילפון. "נצטרך להעבירה למחלקת הילדים", אמרה האחות, "היא נראית בסדר, אבל אני חוששת, שלא ניתן לשחרר אותה עד שנקבל את תוצאות הבדיקות".

"הודו לה' כי טוב", אבן נגולה מעל לבו, "ברוך ה' שלא מדובר במשהוא מדאיג", את שארית הלילה 'בילה' בנמנום על כסא מבקרים נוקשה, ועם אור בוקר מיהר לתפילת שחרית בבית הכנסת הסמוך. בדרכו לשם, פגש אברך חסידי.

"גוט שבת", אמר בניסיון לפתוח שיחה קלה. מלמולו של האיש לברכה וחריצה הדאגה שבזוויות עינו העידו, כי האיש שוהה בבית הרפואה בניסיונות מדאיגות בהרבה מאלה שלו, בתום התפילה, פסעו השניים בדממה בחזרה.

ר' מאיר, שהגיע לבית הרפואה בחיפזון ובלא להצטייד במזון ושתייה, שמח, כשצעיר חייך מארגון חסד מפורסם עבר בחדרים והזמין את הנוכחים לסעודת שבת שהוכנה עבורם, ליד השולחנות הערוכים, פגש שוב במיודעו החסיד והתיישב לצידו, משהו באווירה גרם לקירוב לבבות בין אחים לצרה.

"בני הוא בן ארבע", אמר החסיד שהתברר כי שמו יצחק,

<p>הרב שבתי בן אסתיאטון זצ"ל מאיר מורד בן שושנה ז"ל גאולה בת טובה ע"ה עמירם בן דבורה ז"ל הרב עוליאל ישועה בן סטה מקנין זצ"ל דרור יהושע בן ארץ מיוחס ז"ל דב בן יצחק ז"ל סוליקה בת עישה ע"ה סלים בן פרחיה ז"ל לטיף בן פרחיה ז"ל מאיר בן נעמי ז"ל זילפה בת רנדה ע"ה יהודה בן סעדיה ז"ל עפאת בת השמת ע"ה כל נשמות עם ישראל</p>	<p>הרב יצחק בן תפאחה כדורי זצ"ל הרב מנחם בן ויקטוריה בצרי זצ"ל אביבה בת איירין ע"ה אברהם בן יונה ז"ל יצחק בן חביבה ז"ל אהרון (אורי) בן רבקה ז"ל חי זידי בן קלרה ז"ל יוסף בן סעדה ז"ל אסתר בת נעמי ע"ה יעקב בן סלימה ז"ל ספירנס תקווה בת נעימה ע"ה מישא אסתר בת זרה ע"ה אברהם בן דינה ז"ל</p>	<p>לע"נ</p> <p>תנצב"ה</p>	<p>הרב שמואל בן שמחה דרזי זצ"ל הרב יעקב בן מרגלית זצ"ל שמואל בן רבקה ז"ל משה בן רוזה ז"ל אביחי בן אסתר ז"ל נעימה בת גורג'יה ע"ה דוד בר חסיבה ז"ל מסעוד בן יקוט ז"ל שמעון בן שמחה ז"ל ר' דב בן בנימין אלטר ז"ל אורה בת נעימה ע"ה שמעון בן חנה ז"ל גורג'יה בת נעימה ע"ה</p>	<p>הרב עובדיה יוסף בן גורג'יה זצ"ל הרב מרדכי צמח בן מזל אליהו זצ"ל אסתר בת בלה ע"ה נעמי בת כותן ע"ה מרים בת בלה ע"ה צדיק חסם בן חזלה ז"ל שני בת אסתר ע"ה מסודי בת חביבה ע"ה יונה בן סעדה ז"ל ברכה בת מרדכי ע"ה יפה בת רבקה ע"ה שרה בת מוברי רחל ע"ה אלון בן סעדה ז"ל</p>
--	--	---	---	--

איש לרעהו

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402

טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

שבת קודש טו שבט תשע"ז: הדלקת נרות: ירושלים 4:46 תל-אביב: 5:00 חיפה: 4:50 מוצאי שבת: ירושלים: 6:00 תל-אביב: 6:01 חיפה: 6:00 ר"ת: 6:39

פרשת בשלח

ענוה וביטול עצמי

מופץ השבוע
"בריאות ורפואה" – 98

מעלה לאדם אשר עם כל גדולתו נוהג בענוה ומבטל עצמו בפני זולתו!

נלמד מהפסוק: "ונחנו מה כי תלינו עלינו" (פרק טז-ז)

ואמרו חז"ל: אמר להם הקב"ה לישראל חשקני בכם שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה אתם ממעטין עצמכם לפני. נתתי גדולה לאברהם אמר לפני "ואנכי עפר ואפר". למשה ואהרן, אמרו "ונחנו מה". לדוד, אמר "ואנכי תולעת ולא איש". עוד אמרו: גדול שנאמר במשה ואהרן יותר ממה שנאמר באברהם, דאילו באברהם כתיב "ואנכי עפר ואפר" [שיש בהם ממשות כלשהי] ואילו במשה ואהרן כתיב "ונחנו מה". ואמר רבא... אין העולם מתקיים אלא בשביל משה ואהרן. כתיב הכא "ונחנו מה" וכתוב התם "תולה ארץ על בלימה" (חולין פט.).

שנינו (באבות פ"א מ"א) "משה קיבל תורה מסיני". ולכאורה: מדוע לא כתוב "בסיני"? ומבאר הצדיק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זצ"ל (בקדושת לוי), בהקדם השאלה: היאך זה שמשה רבינו, שהיה העניו מכל אדם, ולכן השתמט מלהוציא את בני ישראל ממצרים באומרו "מי אנכי כי אלך"... היה מוכן שתינתן התורה על ידו ולא סירב מחמת ענוותנותו?!

אלא התשובה: "מסיני"! למד משה מהר סיני, שהתורה לא ניתנה על ההרים הגבוהים והמכובדים אלא דוקא על הר סיני הנמוך והשפל שבהרים, והבין מכך שראוי שתנתן התורה על ידו שכן גם הוא השפל והגרוע שבאנשים.

בדרך זו ביאר גם רבינו יוסף חיים מבגדד זצ"ל (בספרו בן יהודע) את אמרת דוד המלך ע"ה "אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי" כלומר: אשא עיני על ההרים הגבוהים והרמים שלא זכו לקבל עליהם את התורה, מהטעם שביארו חז"ל. וממילא אבין מזה כי מ"אין" מומדת הענוה שאדם חושב עצמו ל"אין" ומשים עצמו כמי שאינו, מומדה זו "יבוא עזרי" ואזכה לכל הטוב.

בדרך זו מובא גם בספה"ק לתרץ קושיות נוספות: למה לא אמר התנא "משה קיבל תורה מהקב"ה? ועוד: מה נפ"מ לנו מאיזה מקום קיבל משה את התורה?! אלא בא התנא ללמדנו בזאת שכל הסיבה שקיבל משה רבינו את התורה, נבעה מאותה מעלה של הר סיני שהיה נמוך שבהרים, וכך משה שהיה העניו והשפל מכל האדם לכן זכה שתנתן התורה על ידו.

ולמדנו מכאן עד כמה חייב אדם להתרחק מהגאווה ובפרט כשבא ללמוד תורה, שכן הגאווה היא ההפך מהתורה. ולכן לא ניתנה התורה על ההרים הגבוהים מפני הגאווה שהיתה בהם שנעקרו ממקומותיהם ומיהרו למדבר כדי שתנתן התורה עליהם. לא כן נהג הר סיני.

הוא שנאמר (תהלים סח) "ההר חמד אלוקים לשבתו" מדוע חמד השי"ת את ההר? מפני "שבתו" שישב ולא רץ כשאר ההרים מפני ענוותנותו.

כאין וכאפס...

שפל וענוותן היה הצדיק המקובל רבי יוסף שלמה דיין זצ"ל. הוא ביטל עצמו לפני אחרים ונחשב בעיני עצמו כאין וכאפס. וכעפר ואפר תחת כפות רגליהם של תלמידי חכמים.

במסיבתם של חכמים היה יושב כתלמיד בפני רבו. מטה אוזן קשבת לכל מילה היוצאת מפייהם כדי ללמוד מהנהגותיהם הישירות. שיטתו היתה שאם אדם רוצה לקבל תורה מחברו, יעשה עצמו כתלמיד בפני רבו, ואז שכלו יפתח ומוחו יקלוט את כל אשר יורוהו. עוד יוסף חי

דמעות וצער מפני הכבוד...

הגראי"ל שטיינמן שליט"א, בהיותו גר בכפר סבא, הגיע פעם לבקר את החזון איש לדון עמו בעניני הלכה. החזון איש נהג בו כבוד גדול כפי שמכבד גדולי ישראל, וליווהו בצאתו. כששב לביתו, נכנס לחדרו ובכה בדמעות שליש מתוך כאב וצער באומרו: "מי יודע אם נשאר לי מעט עולם הבא בגלל כבוד זה".

ורגיל לומר: "אף שהכבוד הוא הבל ושטות, הוא מפסיד משכר העולם הבא"! בהקשר לכך הביא מש"כ רבי יהודה החסיד ז"ל וספר חסידים - פ"ה: "אל ישמת אדם אם מכבדים אותו הבריות, כי לפי הכבוד והחנאה שיש לו, מנכים מזכויותיו לעולם הבא".

וכששב מחו"ל, אחרי שתיק את כל הקהילות שהגיע אליהן, הביע צערו הגדול על הכבוד הרב שחלקו לו ואמר: "מה יהיה עם הכבוד שנתנו לי שם, זה כמו שהיו מאכילים אותי חזיר כמה פעמים ביום..."

לאחר אחת מנסיעותיו הללו, הציע לו מישהו לראות את תמונות מסע החיזוק שהתפרסמו בחוברת כלשהי. הגראי"ל הגיב בחוסר עניין: "מה אעשה עם זה? אם אבוא עם התמונות הללו לשמים, הרי יזרקו אותי משם ביחד עם החוברת..."

רבי אהרן לייב'

עלון "איש לרעהו" פרשת בשלח הוקדש לעילוי נשמת

ר' יצחק בן ר' חיים עבי שווארץ

נלב"ע ביום יג שבט

ה.נ.צ.ב.ה.

לבטוח בה' שיספק לו כל צרכו. ישמח בחלקו ולא ידאג דאגת המחר!

נלמד מהפסוק: "הנני מומטיר לכם לחם מן השמים ויעצא העם ולקטו דבר יום ביומו למען אנסנו" (פרק טז-ד)

ופירש רש"י (מהמכילתא): "דבר" יום ביומו - צורך אכילת יום, ילקטו ביומו, ולא ילקטו היום לצורך מחר". עוד אמרו חז"ל (במכילתא): דבר יום ביומו - מי שברא היום ברא פרנסתו, מכאן היה רבי אלעזר המודעי אומר: כל מי שיש לו מה יאכל היום, ואומר מה אוכל למחר, הרי זה מחוסר אמנה".

ידועה אמרת חז"ל (ביצה טז): "כל מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה ועד יום הכיפורים חוץ מהוצאת שבתות וימים טובים" וכו'. וא"כ יש לתמוה, למה קבעו לנו אנשי כנסת הגדולה להתפלל על הפרנסה בכל ימות השנה, הרי זה לכאורה תפלת שוא, שהרי בכל מקרה מזונותיו של אדם קצובים ומוכנים בעבורו כבר מתחילת השנה!?

ונראה לנו ליישב, דאף כי אמנם מזונותיו של אדם קצובים לו מראש, אבל עדיין לא ברור כיצד יקבל את מזונותיו אלו, באיזה אופן ובאיזו צורה, האם בקושי או בקלות, האם בשמחה או בצער, וכיו"ב. ובמה זה תלוי? זה תלוי בעד כמה הוא מאמין ובוטח בהש"ת שמזונותיו קצובין לו רק ממנו, ועד כמה סמוך ובטוח בו שיספק לו כל צרכיו.

ורואים זאת מפורש בפסוקי התורה, שאופן קבלת המזונות תלוי בדרגת בטחונו בה', כפי שנאמר בפסוקים (ויקרא כה, יט-כא) "ואכלתם לשובע... וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית... וצויתני את ברכתי". והקשו המפרשים: וכי אם לא ישאלו "מה נאכל בשנה השביעית" לא יצוה הקב"ה את ברכתו, ומדוע תלה את ברכתו ב"כי תאמרו"!!?

ופירש הספורנו, שאם לא ישאלו "מה נאכל" יקויים בהם "ואכלתם לשובע" - שיהיו הפירות רבי המזון, כענין שהיה בעומר שהיה מספיק לגדול כמו לקטן כאמרם חז"ל "אוכל קמעה ומתברך במעיו", וממילא יספיקו פירות השישית גם לשביעית. ואולם אם "יאמרו מה נאכל" כלומר: כאשר יסופק הדבר אצלם ולא יבטחו שיהיה המעט מספיק באיכותו, או-אז "ועשת את התבואה לשלוש השנים" באופן שתשבע העין מראות, ואז תספיק הכמות.

נמצאנו למדים מדבריו, שחוסר הבטחון שגורם לשאלו "מה נאכל", מקלקל את אופן קבלת המזונות, שאם בבטחון מלא ומוחלט היו מקבלים את אותם מזונות שנקצבו להם, בצורה קלה נעימה ונוחה, הרי שבחוסר הבטחון, שבא לידי ביטוי בשאלות ובהבעת הספקות, מקבלים את המזונות בכמות גדולה הנראית לעין, שאז יצטרכו לטרוח בהכנת המזונות מתבואת השדה הרבה יותר, מאשר אם היה זה באיכות.

מעתה, נוכל להבין מדוע תיקנו להתפלל על הפרנסה בכל ימות השנה, אף שמזונותיו של אדם קצובין לו מראש, לפי שהתפלה היא אמת-מדה לבטחונו של האדם בבוראו, שבתפלתו מראה שמשליך על ה' יהבו ומכיר שהוא המספק לו פרנסתו, ושהכל תלוי בו ולא ביגיע כפיו. וכפי שפירש רבינו יונה ז"ל (ברכות ד: על הרי"ף) שמכיון שמזכיר גאולת מצרים ומתפלל מיד, מראה בזה שבוטח בה' בתפלה, שמי שאינו בוטח אינו מבקש ממנו צרכו. וכפי שביארנו. והרי מדת הבטחון זו חיונית היא לאדם, כדי שיקבל מה שנקצב לו באופן הקל, המבורך והמשובח ביותר.

[לפני"א, נוכל לבאר בדרך צחות את אמרת חז"ל:

"חזק ואמץ בטחונך בה"...

בפני הנצי"ב מוולאז'ין זצ"ל, התייצב פעם גביר אחד שהשקיע את כל הונו בהשטת רפסודות - עצים על הנהר דנייפר, וביקשו שיתפלל עבורו שהעסק יוכתר בהצלחה, אחרת הוא יפסיד את כל הונו.

אמר לו הנצי"ב: "בטח בה' והוא יעזרך!" השיב לו הגביר: רבי, אמנם בטחון זו מידה טובה, אולם מה אעשה ולבי מלא חרדה...

אמר לו הנצי"ב: בכל הזמנים ובכל הנסיבות ישנה הקושיה הגדולה והידועה: "וכי תאמרו מה נאכל?" אולם, באמת יש לתמוה, מדוע ישאלו שאלה זו דוקא לגבי השנה השביעית, הרי בשנה השישית זרעו וקצרו ומילאו את אסמיהם, וא"כ היו צריכים לשאול "מה נאכל בשנה השמינית, הן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתינו בשנה השביעית"!!

אלא, מכאן, שהעניינים הדואגים ומתפללים יום יום על לחם יומם, מתרגלים למדת הבטחון. ואילו העשירים, אשר נזקקים לבטחון רק אחת לשבע שנים, קשה להם להתרגל למדת הבטחון. לכן מיד - עוד קודם הזמן - הם דואגים ושואלים "מה נאכל?" אף אתה - סייס הנצי"ב - חזק ואמץ בטחונך בה' ולו הישועה.

מבחר אמרים

אין אדם נוגע במוכן לחברו

פעם הגיע יהודי אל הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זצ"ל, ותינה בפניו את צרתו כי הוא התפרנס עד עתה בהרחבה מחנות שיש לו בעירו, והנה זה עתה פתח חברו אף הוא חנות כזו מול חנותו, ובוזה הוא משיג את גבולו ויורד עמו לחייו.

נענה הרב מליסקא ופתח במשל: למה הדבר דומה? לבעל הבית שקנה תרנגול ונתן לו כל צרכיו באכילה ושתייה ובמודור, לאחר זמן קנה הבעה"ב עוד תרנגול והכניסו לכלוב יחד עם הראשון, ויהי כראות הראשון את התרנגול החדש שבא בגבולו, כעס עליו מאד, בחששו שיגזול ממנו את כל האוכל שהבעה"ב מביא לו, ולכן מרט ותלש לו את נוצציו וחבל בו חבלות רבות.

והנה זה פשוט שהתרנגול ההוא שכעס, נהג בטפשות ובלא דעת, שהרי מי שנתן לו מזונות, ודאג לו עד היום, הוא זה שהכניס עתה את חברו לכלוב, וא"כ כשם שסיפק לו עד היום כל צרכיו ומזונותיו, כך ידאג מעתה גם לו וגם לחברו, ובוודאי יוסיף ויכפיל את מנת המזון. ואם כן מה לו לפחד ממנו ולהזיק לו.

כך גם בפרנסתו של אדם - הפטיר הרב מליסקא - הלא לחינם כועס על זה שהגיש גבולו, שהרי כל רווחיו אינם אלא ממה שקיבל ממלך העולם במתנת חינם, ואם הוא השי"ת הביא עוד אדם לפתוח כאן את חנותו כמו זו שלך, בוודאי ידאג הקב"ה שיהיה לשניכם פרנסה טובה וברכה, ומה לו לכעוס על חברו.

באר החיים

"יזמנו לך מן השמים"...

מעשה באחד מתלמידי הישיבה של כ"ק האדמו"ר מקלויזנבורג - רבי יקותיאל יהודה הלברשטאם זצ"ל, שהיה מבוגר ולא הצליח למצא בנקל את זיווגו. מכריו דיברו על ליבו שהעיכוב נובע רק בגלל שהאנשים באמריקה שואלים קודם כל "ממה פרנסתו"? על כן יעצו לו שילמד איזה מקצוע ויחשב "כבעל פרנסה" ואז ירבו עליו קופצים...

דברים אלו הביאו את הבחור במבוכה גדולה. הוא ידע היטב את השקפת הרבי שחלילה לבחור קודם החתונה לצאת לעבודה, אך בצר לו הרהיב עוז בנפשו ויחד עם חברו נכנסו אל הקודש פנימה ותינה בפני הרבי את צרתו.

פנה הרבי אל הבחור הנבוך ואמר לו: "דע יקירי, שאנו מאמינים בדברי חז"ל כולם ללא יוצא מן הכלל, ומי שאינו מאמין הריהו אפיקורס רח"ל. והנה חז"ל אומרים בגמרא (סוטה ב.) שארבעים יום קודם יצירת הוולד מכריזים על זיווגו... הגע עצמך: האם יעלה על הדעת שמי שיצא לרחוב הקלוקל לחפש פרנסתו ימצא את אבידתו-זיווגו, ומי שיזהר מקלוקול וישאר בבית המדרש, לא ימצא חלילה! רח"ל מהאי דעתא! לכו, שב הלאה במקומך בישיבה ומן השמים יזמנו לך!"

ואכן, החליט הבחור להמשיך ללמוד בישיבה, והנה תוך מספר ימים דיברו בו נכבדות ושידוכו יצא לפועל במז"ט.

עפ"י לפיד האש

המשך - בטהון ושמה בחלקו

"קשין מזונותיו של אדם כקריעת ים סוף", באופן שבטחונו אינו שלם בה' וכמצב בני ישראל קודם קריעת ים סוף), שאז מקבל את שנקצב לו בדרך הקשה...]

לאור האמור, נוכל להבין היטב גם את את מה ששינוי (במשנה קידושי פב.) בנושא הפרנסה: "לעולם ילמד אדם את בנו אומנות נקיה וקלה, ויתפלל למי שהעושר והנכסים שלו, שאין אומנות שאין בה עניות ועשירות, שלא עניות מן האומנות ולא עשירות מן האומנות אלא הכל לפי זכותו".

ולכאורה תמוה: אם בין כך או כך, מקבל מן האומנות רק לפי מה שנקצב לו בזכותו, מדוע נצרך להתפלל ל"מי שהעושר והנכסים שלו", מה תועיל לו התפלה, הרי ממילא לא יכול לשנות את גזירת העניות או העשירות שנקצבה לו!?

אכן לפי היסוד שכתבנו, התועלת מהתפלה באמת אינה על גודל הפרנסה שתהיה יותר משנקצב לו, אלא התפלה מועילה לו לכך שיוכל לקבל את שנקצב לו, באמצעות "אומנות נקיה וקלה" בלבד, ולא יזדקק להכביד על עצמו באומנות קשה, מסובכת ומפוקפקת, כי בכך שתולה בטחונו ויהבו בהש"ת, זוכה להתברך מכל אומנות, אף קלה ונקיה, כאמור.

את יסוד הדברים, רואים אנו מפורשות בפסוקי פרשת המן שבפרשתנו, כי מצד אחד נאמר "וימדו בעומר ולא העדיף המרבה והממעיט לא החסיר איש לפי אכלו לקטו" (טז)- (יח) ופירש רש"י: יש שלקטו הרבה ויש שלקטו מעט, וכשבאו לביתם ומדדו בעומר איש איש מה שלקטו, מצאו שאין עודף או חוסר מעומר לגולגולת. א"כ לפי"ז הרי היו צריכים לטרוח בלקיטה כולם בשוה, אלא שבפועל לא כן היה, אלא היה כאלו שנאלצו לטרוח הרבה יותר והיו שטרוחו בקל כפי שאומרים חז"ל, ומדוע?

אלא הוא שאמרנו, שאף כי כל אחד קיבל את הקיצבה הראויה לו בדיוק, אך דרך ההשתדלות להשיג זאת בלקיטה קלה או קשה. היתה שונה מאדם לאדם, הכל לפי דרגת בטחונו של כל אחד ואחד.

וזה מה שדורשים חז"ל (סוטה מח): בפסוק "דבר יום ביומו" (טז-ד) ש"כל מי יש לו פת בסלו ואומר מה אוכל למחר אינו אלא מחוסר אמנה". ומבאר **המהר"ל מפראג** זצ"ל (בחייושי **אגדות**), משום שאם היה מאמין בהש"ת שמפרנס את עולמו, לא היה שואל, "מה אוכל למחר". ודבר זה, שלא מאמין בהש"ת שמפרנס עולמו ללא כל חסרון, יגרום שגם בעולם הבא יהיה שולחנו קטן. עכ"ד. [אלא שאנו מוסיפים, שגם בעולם הזה מקלקל את הברכה שבפרנסתו כפי שמצאנו בשמיטה בפסוק "וכי תאמרו מה נאכל?"]

עוד אפשר לתרץ את הקושיה שפתחנו בה [מדוע צריכים להתפלל על הפרנסה כל השנה, הרי מזונותיו קצובים לו כבר מתחילה השנה] עפ"י מה שכתב **הרמח"ל** זצ"ל (בספר **מסילת שרים** - כא) בזה"ל: "וכבר היה האדם יכול להיות יושב ובטל, והגזרה היתה מתקיימת ושל מה שנקצב לו, אם לא שקדם הקנס לכל בני האדם בזיעת אפיק תאכל לחם", אשר על כן, חייב אדם להשתדל איזה השתדלות לצורך פרנסתו, שכן גזר המלך העליון".

לפי"ז מובן היטב מדוע תיקנו להתפלל על הפרנסה, זאת כדי שתחול הברכה במעשה ידינו כמש"כ "וברכך בכל אשר תעשה", וגם משום שהתפלה עצמה היא חלק מאותה השתדלות של "בזיעת אפיק תאכל לחם". (כפי שהוכחנו בספרנו "איש לרעהו" ח"ב עמ' ר"ג).

הבוטח בה' חסד יסובבהו...

אחד מראשוני תלמידי ישיבת פוניבז', אשר לימים נתעלה להיות מראשי הישיבות הידועות בארץ הקודש, בא בבית האירוסין. בשעת מעשה לא ידעו שני הצדדים - צד החתן וצד הכל, כיצד יצליחו להשיג דירה. אמנם החתן היה שליו ורגוע, והמשיך לעסוק בתורה מתוך אמונה ובטחון שהקב"ה יסדר לו כל צרכיו.

כאשר שאלוהו חבריו מישיבת פוניבז': "מה יהיה עם דירה? היה משיב: "יש לבטוח בהקב"ה"... כששמע זאת ראש הישיבה הגאון **רבי שמואל רוזובסקי** זצ"ל, אמר לו: "אם יש לך כזה בטחון, שתקבל דירה, תוכל לחשוב אף על דירה גדולה"... למעשה, העדר מקום דירה, גרם לכך שלא יכלו לקבוע תאריך לחתונה.

יום אחד הודיעו לחתן שהחתן איש מתפש אותו. הוא בא לחזון איש שבישר לו שכבר יכול לקבוע מועד לחתונה, כי יש לו עבורו דירה... ומעשה שהיה כך היה:

בתל אביב גר באותה עת יהודי ירא שמים ואמיד, כבן שבעים, שבא להשתקע בארץ הקודש. הוא גר בדירת פאר גדולה והיה ממעריציו של החזו"א ואף בנה את ביתו של החזו"א בבני ברק. ואולם לאחר תקופה, החליטו בני משפחתו מארה"ב שעליו לחזור לשם.

אותו זקן נכבד ניגש אל החזו"א וביקש ממנו להמליץ בפניו על בן ישיבה שזקוק לדירה, כדי שהדירה "תשמר" בידיים טובות. החזו"א המליץ על אותו חתן. העשיר פנה לבקר את **הרב מפוניבז'** וגם הוא המליץ על אותו בחור... ואכן קיבל הבחור את הדירה... עפ"י **ראש הישיבה**

אמונת חכמים

"אמונת חכמים" כיצד?

היאך היתה נראית "אמונת חכמים" אצל **הגר"י קנייבסקי - הסטייפלער** זצ"ל, סיפר **הגר"ש ברזם** זצ"ל: "פעם ראיתי את הסטייפלער יושב על יד השולחן עם בני משפחתו ומתאנת. שאלתי אותו מה קרה? והוא סיפר לי שהחתן איש שאל אותו שאלה מסויימת והשיב לו שיש ע"ז תשובה בשו"ת **חת"ס**, והחזו"א הגיב שאין כזה חת"ס, ומכיון שיש לי בבית את הספר הנ"ל ויש שם תשובה כזו, זה אומר באופן ברור שיש זיוף בהוצאה הזו שנמצאת בביתי, והדבר גורם לי צער רב".

"למחרת נכנסתי שוב לביתו של הסטייפלער וראיתי שפניו צוהלות, ושאלתי מה קרה? לתנמייתי השיב, כי החזו"א קרא לו ואמר שהצדק עמו ובאמת ישנה כזו תשובה בחת"ס, וזה אומר שלא זייפו את תשובת החת"ס... "זו דוגמא של אמונת חכמים תמימה ומוחלטת" - הפטיר **הגר"ש ברזם** מתוך **מאמר**

להאמין בכוחם של חכמי התורה. להשמע להוראתם ולעשות כעצתם!

נלמד מהפסוק: "זיעשו כן" (פרק יד-ה)

וכתב רש"י: להגיד שבחן, ששמעו לקול משה ולא אמרו היאך נתקרב אל רודפינו, אנו צריכים לברוח, אלא אמרו: אין לנו אלא דברי בן עמרם! (מכילתא)

עד כמה גדול ורב כוחם של חכמים, הוכיח פעם **כ"ק האדמו"ר רבי ישראל מגור** זצ"ל בעל **בית ישראל**, בשם הצדיק **רבי אלימלך מליז'נסק** זצ"ל בעל **הנועם אלימלך**, ממה שהכריעו חז"ל, כי בעל שספינתו טבעה במים שאין להם סוף, עדיין אשתו אסורה להנשא לאחר. שמא חי הוא.

והרי דמעות רבות של עגונות נשפכו על דין זה במשך הדורות, ואשר בשל כך נזקקים גדולי התורה להתייגע הרבה, כדי לבדוק האם ישנה איזושהי דרך כדי להתיר את האשה מכבלי עגונותה. מדוע אסרו זאת חז"ל?

תירץ זאת רבי אלימלך באופן נפלא, שאילו חז"ל היו מכריעים במים שאין להם סוף, שהאשה מותרת והיינו שהבעל מת, היו גורמים בכח הכרעתם, שאכן לא היה לו לבעל כח וזכות להנצל, שהרי כך הכריעו החכמים שהוא אינו חי. וגדול כח הכרעתם של חכמים אף להשפיע ולשנות את המציאות העכשוית!

אבל לאחר שהכריעו שמדינא דרבנן הריהו כחי לכל דבריו, נתנו לו בזה את הכח עפ"י התורה להנצל ולחיות. וע"ז הוסיף הבית ישראל שזוהי כוונת התנאים ר"ע ור"ט שכשנצלו מהים, אמרו "כמה גדולים דברי חכמים שאמרו במים... שאשתו אסורה". והיניי שקבעו זאת בבריאה, שכך יקרה! [וכך גם יש לפרש לענין איסור הטיית הנר].

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו - סיפורים בני זמננו

"בת פלוני... בית פלוני לפלוני" !

מציע מרצונך החופשי דירה שלימה עבור ילדיך, זה גורם לחלק מהאנשים לתהות אודות הסיבה לכך. האם יש להם איזה מום-נסתר? הילדים שלי ברוך השם טובים, ולא זקוקים לכסף כדי להצדיק את קיומם..."

"הסיבה השנייה - והעיקרית - משום שאני חושב שאצל ילדים שגדלים בבית עם כסף, יש פחות מוטיבציה להשקיע בלימוד. לא פעם משקיע ילד, או בחור, בלימוד ובעבודת המידות, בכדי שיהיה לו "מעמד" חברתי - ומתוך שלא לשמה בא לשמה. אבל לילדים עם כסף כבר יש בלאו הכי "מעמד" - נשאלת השאלה: איך אני יכול להציע כסף בלי שאף אחד ידע מזה?"

יש לי רעיון! השיב ראש הישיבה - - -

* * *

זה אולי לא היה השידוך הראשון שהציע ראש הישיבה לאחד מתלמידיו, אך זה בוודאי היה המוצלח שבהם. הם נפגשו מספר פעמים, ונוכחו לראות שענבי הגפן בענבי הגפן.

לפני שנפגשו ההורים על מנת לסכם את הסיפורים הכספיים, הודיע ראש הישיבה את האברך - אבי הבת איך לנהל את כל הנושא ה"כספי" מבלי שהשידוך "יעלה על מוקש".

במגביל ביקש הבחור לשתף את הוריו במחשבה שמתגבשת אצלו מזה זמן, ומבקש את הסכמתם להחלטתו החד-משמעית שלא לדרוש כלום. הוא אף הוסיף וסיפר שלפי מה שהבין במהלך הפגישות, גם אין בדיוק ממי לדרוש... הוא סיפר להם שמנוי וגמור עמו להתגורר בשכירות במקום זול - ולהמשיך להתייגע בתורה.

ההורים אכן נפגשו ונושא הדיור לא עלה אפילו ברמז.

תקופה קצרה לאחר האירוסין, מודיע "השווער" לבחור כבדרך-אגב שיש לו עבורם דירה מוכנה. אך הוא לא מעוניין להרחיב בנושא לא עכשיו, ולא בהזדמנות אחרת. סתם ולא פירש.

!!!

* * *

תראה מה זה - סיכס ראש הישיבה בהתפעלות. בחור נוטל יוזמה, מחליט לכבד את הוריו, מנוי וגמור עמו לא ליפול על כתפי אף אחד, ואיננו מפחד לקחת אחריות על עצמו.

ובמה זכה? גם בשידוך ממשפחה אידאולוגית שהנושא הכספי אצלה "מחוץ לתחום". וגם במציאות שתאפשר לו להמשיך לשקוד על התורה והעבודה בלי עול!

הסיפור הבא מדהים. בכל קנה מידה. אם היה מותר לנו לפרסם את השמות הנמצאים אצלנו במערכת, הוא היה מדהים פי אלף, אך 'ההכרח לא יגונה'. מכיוון שהסיפור התרחש לפני שנה בלבד, שינינו מעט פרטים כדי למנוע חשיפה.

ישבתי בחדרו של ראש הישיבה - מספר השולח, ומדובר בישיבה חשובה בארצנו הקדושה. לפתע נשמעה דפיקה על הדלת, נכנס בחור וביקש דבר-מה מראש הישיבה. בעוד הבחור נמצא בחדר, אומר לי ראש הישיבה. לבחור היקר הזה קוראים --- עוד מעט אספר לך עליו סיפור!

מיד כשיצא, פתח וסיפר. כאשר הגיע הבחור הזה לגיל שידוכים, הוא ניגש אלי ואמר כדברים האלה: אני יודע שהעניין של דירות הוא נושא כלכלי "כבד" מאוד, וההורים שלי צריכים להשיא לא רק אותי... הגעתי למסקנה שהן מצד הדרך הנכונה לפי התורה בכלל, והן מצד "כיבוד אב ואם" בפרט, אינני רוצה לקבל דירה וגם לא רוצה שידרשו עבורי דירה...

אמר לו ראש הישיבה: "תשמע, אתה בחור טוב, אני מבין שאתה בעל מדות ואתה לא רוצה לדרוש דירה - אולי מי שדורש דירה הוא "ההפך מבעל מדות" אבל בכל אופן, קיימים אנשים שיש להם ואולי רוצים לתת דירה לבתם שתנשא לך כדי לעזור לך לשקוד על התורה מבלי עול, מדוע עליך לצאת מראש בהצהרה כזו כובלת: "אני לא רוצה לדרוש - ואני לא רוצה שיתנו עלי?"

אבל הבחור בשלו. מנוי וגמור. לדרוש דירה זה "אנטי בן תורה", וגם כאשר מציעים לך דירה, הרי זה תמיד נובע מתוך לחץ מתון - או בלתי מתון...

- ואיפה תגור? אתה חושב להמשיך ללמוד, לא?

אני מתכוון להמשיך ולהתמסר לתורה, ואתגורר בעיר בה השכירות הכי נמוכה. בכל מקום אפשר לעמול בתורה, ובמקומות הרחוקים אפילו יותר קל לאשה למצוא עבודה!

* * *

ממשיך ראש הישיבה ומספר: יום אחד ניגש אלי אברך שאיני מכירו וביקש לדבר עמי. הטתי אוזן לשמוע מה בפיו. "יש לי שתי בעיות, הראשונה בת שהגיעה לשידוכים".

והשנייה - השלים ראש הישיבה את המשפט - שאין לך כסף...

"כמעט נכון. השנייה, שיש לי כסף".

???

"יש לי כסף, אבל אף אחד בעולם לא יודע מכך. אני מסתיר זאת משתי סיבות, הראשונה משום שכאשר אתה

היית מעורב בסיפור שקשור לבין אדם לחבירו? שמעת ממקור ראשון?
ספר לנו עכשיו! פקס: 077-7671812 דוא"ל: ahavemet@012.net.il

עלון "איש לרעהו" פרטת בשלח הוקדש לעילוי נשמתם של

הגה"צ ר' יחיא אלשיך זצוק"ל בהגה"צ רבי נתנאל זצוק"ל, כ"א חשוון תשנ"ז
רבי יחיא חובארה זצ"ל בן ר' סאלם ז"ל, ט"ז בשבט שבת בשלח תשמ"ג
מרת סעדה ב"ר סאלם קלזאן ז"ל, ל' חשוון תשס"ד

ת . נ . צ . ב . ה .

איש לרעהו בריאות ורפואה

"חייב אדם לטרוח בדרישת טוב לעמו ולשקוד בעמל נפשו על תקנת חברו, אם דל ואם עשיר, וזאת מן החמורות ומן העיקרים הנדרשים מן האדם... וחייב אדם לחשוב מחשבות ולהעלות עצות הגונות ומתקנות לחברו, וזה אחד מעיקרי דרכי גמילות חסדים..." (רבינו יונה שע"ת שער ג-יג,גנד)

מכון אהבת אמת - המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת ע"ש ר' צבי יהודה דומוביץ ז"ל
רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402 טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812

למה לא לעשן / זוכה מס' 6

* * *

לילה חורפי בחיפה האדומה.

רוח קלה של התרגשות שררה בבית, ידיד של אבי - אדם חשוב מאוד בהתאם לסולם הערכים בו האמנתי אז - הגיע לבקר:

הוא היה מעשן הידיד הזה.

באמצע הלילה גילה לחדדתי שנגמרו לו הסיגריות ותופעה חרדתית מוכרת למדי בקרב מעשנים ותיקים... חיפש פה, חיפש שם, ואז קם האדם הנכבד הזה וביצע צעד חריג למדי: עלה לקומה העליונה ודפק אצל השכנים!

אסביר את עצמי: בשונה מרחובות ירושלים ובני ברק הכל כך מוכרים לנו - בשאונם הבלתי פוסק עד השעות הקטנות של הלילה - הרי בחיפה של אז שרתה דממת מוות על הרחובות ככל שהעמיק הלילה. בשעה תשע בערב כבר היו הרחובות שוממים.

לדפוק אצל שכן אחרי עשר בלילה? היה זה אקט השמור למקרי חירום בלבד! וכאן כבר הייתה השעה קרובה יותר לחצות מאשר לעשר.

למזל - ולמזלנו... - התייחסו השכנים לנקישה המפריעה ולבקשה שמאחוריה בסבלנות יחסית. אבל מה לעשות - סיגריות לא היו להם.

האורה החשוב לא נלאה, אלא רץ לחנות שהייתה ממוקמת בכיכר הסמוכה רק כדי לנלות שהיא סגורה. נו, למי היה הוא אמינה שהיא תהיה פתוחה ככה באמצע הלילה!

בלית ברירה הזמין מונית, 'לתחנה מרכזית' פקד על הנהג. בתחנה היו ממוקמים הקיוסקים שסגרו אחרונים בעיר.

המשך בעמוד הבא

אך לחוסר מזל, ואולי להיפך,

דוד לדור יביע... הנכד היקר, הבה"ח אהרן ענבל שיחי, מגולל את סיפורו של הסבא היקר עוד יותר! מונולוג טבעי, זורם מפיו של אדם בר-דעת שהספיק לרכוש בימי חייו יותר מתובנה אחת.

כך סיפר לי סבא:

גדלתי בחיפה, לפני קרוב ל-70 שנה.

נולדתי בבית להורים אמידים יחסית. קיבלתי חינוך מודרני.

לצערי אז עדיין לא ידעתי דבר וחצי-דבר על תורה ומצוות.

* * *

בימים ההם היה העישון נפוץ יותר מאשר היום; עולם הרפואה עדיין לא הכריז עליו מלחמת חורמה, וגם "הליגה" לא קיימה מבצעים בגנותה...

בגיל ארבע-עשרה מצאתי את עצמי בסביבה של חברים שמתחילים לעשן בזה אחר זה - כפי שהיה מאוד מקובל אז!

שאלתי את עצמי: למה לא לעשן?

מבחינה כלכלית לא הייתה לי כל מניעה. ראשית, מחירי הסיגריות אז היו אפסיים ביחס לימינו [הערת המערכת: בימינו מקפצים את ה'בלו' - המכס מידי תקופה, משום שהמדינה מצפה מהמעשנים לממן את הטיפולים הרפואיים היקרים שהעישון יגבה מהם, אך לפני שהתבררו אל נכון נזקי הסיגריות שילמו על סיגריות מכס כמו על עלי תה...]

ושנית, לא הייתי מוגבל בתקציב - כאמור היינו אמידים יחסית.

ואם תרצו ישנה נקודה נוספת: גם אם ההורים שלי מאוד לא רצו שאעשן, הם לא יכלו להביע את דעתם יותר מידי. ועל כל פנים - זה לא היה עוזר...

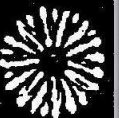
אז נשארתי בכל תוקף עם השאלה: למה לא לעשן?

עלון זה העוסק בהסברה בריאותית למניעת מחלות ריאה ועוד יוצא לאור בחסות הליגה למלחמה בשחפת ובמחלות ריאה בישראל - סניף ירושלים ע"ר

רח' שרי ישראל 5 ת.ד. 1008 ירושלים טל: 02-5380936 פקס: 02-5375618

הליגה פועלת בהסברה ומרחיבה את מודעות הציבור החרדי והכללי בסכנות העישון

ומסייעת ברכישת ציוד רפואי לחולי שחפת וריאות מסוגים שונים

ליגה
למלחמה
בשחפת
בישראל

המשקה הטבעי "סודה ללב"

הרביעי: רמת הגלוקוזה בדם ירדה מ-86 ל-78; הכולסטרול הרע (LDL) ירד מ-261 ל-207; השומנים בדם ירדו מ-110 ל-100.

לצד ההתמקדות במספרים, מדווחים גם על הפחתה בעייפות והתגברות הערנות. אשה אחת שהתפלאה על התוצאות הטובות והמקיפות שכללו, רוגע והפחתה בתחושת הרעב, הפכה את המשקה הצמחי למשקה ביתי - גם של הבעל והילדים...

* * *

"סודה ללב" נקרא למשקה הצמחי!

הוא משפיע על מגוון תחומים חיוניים: מגן כללי על הלב; נוגד חמצון חזק; גורם לזרימת דם תקינה לשריר הלב; מעכב התפתחות הזקנה; שומר על חילוף חומרים (מטבוליזם) תקין; מוריד משקל; מזרים אנרגיה.

כמו כן שומר על תאי הגוף וכלי הדם, נוגד את המחלה, לוחם בהצטננות, שפעת, כאבי גרון, משחרר שרירים, ומחזק את המערכת החיסונית.

* * *

המינון הסטנדרטי לשמירה ומניעה הוא רק חצי כוס ליום. לטיפול בבעיות המינון המומלץ ככלל, הוא חצי כוס פעמיים ביום.

אישית התחלתי לצרוך חצי כוס ליום, וברוך השם אני מרגיש טוב.

קראתי גם שהמשקה מאזן את קצב הלב, אך לכך אין בידי בדיקות מוכיחות. אמנם, כך נטען בשני מאמרים שנכתבו בנושא.

לעניות דעתי יש לחשוף את המשקה הטבעי הזה לציבור. הוא יכול בסייעתא דשמיא לסייע לאלפים, ואולי לרבות. אנשים שלא נוטים לזלזל בשמירת גופם ומחפשים מצרך טבעי ואורגני, שלא מביא אתו מתנה בדמות "תופעות לוואי" מזיקות.

נדמה שהמשקה ממלא אתר כל הדרשות הנצרכות. אם היה לי כסף, הייתי משקיע במסע פרסום לתועלת הכלל. שכן נכון לעכשיו מדובר בתפוצה ביתית מוגבלת. ביחס לתרופות מדובר במחיר זול, והוא בהחלט יכול להפוך למשקה בריא כללי.

ניתן להזמין אצל גב' תמר אמיד בטל' 02-6480277 או 054-5252463.

כמו בכל דבר וכמו תמיד: לפני שאתם נוטלים את המשקה ובפרט מי שנוטל תרופות עליכם להתייעץ בקשר למשקה עם רופא, ואין לראות במאמר זה משום ייעוץ במקום רופא.

מה אומר לכם צמד המספרים 170/110?

אם לא נרתעתם עד כה, סימן שאינכם סובלים מלחץ דם גבוה! הפעם נעסוק במשקה צמחי בעל סגולה להפחתת לחץ דם. החומר מושתת על ניסיון אישי של גב' אשר פנתה אלינו לפרסם את הדברים.

אז הסיפור התחיל, או בעצם הסתיים, עם בדיקת לחץ דם של שהניבה את צמד המספרים 170/110. בעקבות זאת הציעה לה מכרה משקה צמחי ביתה. חלפה כחצי שנה והבדיקות היו תקינות: 130/80.

מלבד זאת גם חזר הכוח והמרץ, ירידה במשקל ותחושה כללית טובה.

בעקבות זאת ביקשתי לאתר את המקור, ולשוחח עם ה'שף' אשר רוקח את המשקה. נחשפתי למציאות של אנשים שנעזרים בנושא באופן טבעי, וגם הונחו בפני תוצאות מעבדה - ולא רק שמועות בעלמא.

קוראים נכבדים, התוצאות לפניכם.

* * *

כאמור מדובר באשה אשר מכינה בעצמה את המשקה, מזה ארבע עשרה שנה. הרכיבים נבחרו לאחר מחקר שערכה בעצמה. בעבר סבלה מרמות גבוהות של סוכר, כולסטרול ושומנים בדם. מלבד זאת תקפו אותה כאבים שונים, וחוסר אנרגיה כללי.

כעבור צריכת המשקה במשך מספר חודשים, ואולי יותר, ירדה רמת הגלוקוזה בדם מ-92 ל-80; הכולסטרול הטוב (HDL) עלה מ-45 ל-61; הכולסטרול הרע (LDL) ירד מ-129 ל-124; השומנים בדם ירדו מ-114 ל-90. הכאבים נעלמו כלעומת שבאו, והתפשטה תחושת אנרגיה כללית טובה. מרץ והרגשה נפלאה.

שמועת התוצאות הטובות התפשטו מאדם לחברו, 'חברא חברא אית ליה'. אנשים נוספים ביקשו לבדוק על עצמם את השפעת המשקה, ואף הם דיווחו על תוצאות טובות. שיפור כללי לצד שיפור ספציפי בנוגע לכולסטרול ושומנים בדם.

הנתונים החלו להיערם: השגתי ירידה בשומנים מ-189 ל-153, סיפר השני. הכולסטרול הטוב (HDL) עלה מ-54 ל-64. הכולסטרול הרע (LDL) ירד מ-246 ל-237, וכל זה בתוך שלושה חודשים.

אצלי - סיפר השלישי - ירדה רמת הכולסטרול הרע (LDL) מ-215 ל-178.

המשך - למה לא לעשן !

* * *

אני - לא נרדמתי.

המחזה לו הייתי עד טלטל אותי.

נסעתי מהמחשבה שאדם כה חשוב לכאורה, כה משועבד לסיגריה. הוא מעיר שכנים עבודה, מטלטל את עצמו למרחקים עד שגוחן על הכביש לאסוף סיגריות מלוכלכות ומשומשות [איכס! טפי!]

כבר הייתה לי תשובה לשאלה: למה לא לעשן?

* * *

גדלתי וזכיתי לשוב לכור מחצבתי. לגדל דורות ישרים. בהזדמנות שמעתי את דבריו של מרן רבי יצחק אייזיק שר זצ"ל, ר"י סלבודקה, אודות הסתירה המובהקת שבין עישון ל"גדלות האדם" - איך שהוא צודק!

לימים נחשפתי למאמרו הנפלא בענין של הגה"צ רבי יצחק פנחס גולדווטר שליט"א, מנהל רוחני דישיבת 'אור ישראל' (נדפס בספר 'קדוש ונורא שמו', סוף מאמר ס"ו) שמרחיב מאוד בנושא לתועלת הבחורים היקרים.

גם שם כבר היה סגור.

* * *

ראיתי אותו.

ראיתי אותו. את האדם "הנכבד" כל כך, חוזר מושפל. ניצב מדוכדך ברחוב, ומוחו קודח בשאלה הכפיייתית: מאיפה משיגים סיגריות?

לא תאמין איזה פתרון עלה לו בראש!

הוא החל לצעוד נמרצות בהמשך הרחוב. זיהה תחנת אוטובוס והחל לרחרח סביבה. הוא ידע כמו כלנו, שאנשים שממהרים לעלות לאוטובוס משליכים בסביבה סיגריות כמעט שלמות...

הנכבד הלזה גחן על האספלט - כמו ילד שמצא ברחוב מצבור של גולות נדירות... אסף שלושה-ארבעה בדלים הכי ארוכים והחל למצוץ אותם בלהט.

זה היה מוגוך. טראגי יותר ממצחיק - מצחיק יותר מטראגי. הזה האיש שכה היה נערץ בעינינו!...

הוא עלה אלינו הביתה, ומאחר שכבר זכה ב"מוצץ" שלו שכב לשון ונרדם מיד.

ליקוטים נבלאים פרשת בשלח

"ויקה שש מאות רכב בחור" (יד, ז)

ולמה דוקא שש מאות? ו"ל דהנה כתיב "איכה ירדוף אחד אלף ושנים יניסו רבבה" והנה מספר בני ישראל יוצאי מצרים היה ששים רבוא, לפי זה, היה פרעה צריך כדי לרודפם מאה ועשרים רכבים, והנה במצרים היו בני ישראל פי חמשה ד'חמושים עלו בני ישראל' ופרש"י אחד מחמשה דארבע חלקים מתו בשלשת ימי האפילה. אבל פרעה לא ידע מזה ולכן לקח רכב פי חמישה ועולה לחשבון שש מאות רכב. (הגה"ק רבי חיים הכהן רפפורט)

"ופרעה הקריב..." (יד, י)

ומהו ופרעה הקריב? שהקריב את ישראל לתשובה (שמות רבה כא) חבל! חבל! פרעה הרשע הוא שהיה צריך להיות הגורם לקרב את לבותיהם של ישראל לאביהם שבשמים! (אדמו"ר ר' מאיר יחיאל ממוגלניצה)

"המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר" (יד, יא)

ובמדבר לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן שמא יגרום החטא ויתקיימו לרעה, דור המדבר אמרו לקחתנו למות במדבר וכך נגזר עליהם, במדבר הזה ייתמו ושם ימותו.

"ד' ילחם לכם ואתם תחרישון" (יד, יד)

כאשר הדבר נוגע לכבוד שמים - "ד' - עליכם להילחם" ילחם לכם", אבל "ואתם" כאשר מדובר בענייניכם הפרטיים, "תחרישון". (אמרי שפר)

"ד' ילחם לכם ואתם תחרישון" (יד, יד)

לא היה עליהם לעשות שום מצוה, כמו בשעת יציאת מצרים שהיו צריכים להקריב קרבן פסח כי אם להחריש ולדום. כי במקום שיש מסירות נפש למען השי"ת, שם אין עוד צורך במאומה. הכח הזה והזכות הזאת, גדולים הם מכל המעשים והפעולות. (אבני נזר)

"ויסר את אפן מרכבתיו וינהגהו בכבדת" (יד, כד)

שאל ה"פענח רזא", למה כתוב "ויסר את אפן מרכבתיו", הלא היה צריך לומר "אופני מרכבותיו", שכן לכל מרכבה יותר מאופן אחד? ותריך, שהענין הוא, שאם היה הקב"ה מסיר את כל אופני המרכבות, התוצאה לא היתה קשה כל כך, שכן הן היו מחליקות על המים, אבל כשגלגל אחד בלבד הוסר, קרטעו המרכבות

"ולא נחם וגו' פן ינחם העם" (יג, יז)

ראה כמה צריך האדם להתבונן לעשות גדרים והרחקות שלא יבוא לידי עבירה, שהנה הקב"ה בעצמו עשה הרחקה, פן ינחם העם. (של"ה הק')

"פן ינחם העם בראותם מלחמה וישבו מצרימה" (יג, יז)

צריך להבין איך יעלה על דעתם לשוב למצרים לקושי השעבוד. ויש ליישב על פי מה דאיתא בגמרא (יומא פו:) היכי דמי בעל תשובה, מחוי רבי יהודה באותו מקום וכו'. וזה פירוש הכתוב, ד"בראותם מלחמה", מרמז כנגד מלחמת היצר, ר"ל שכשיראו שעדיין השטן מרקד ביניהם, אז יבינו שעדיין לא חזרו בתשובה שלימה, ותשובה צריכה להיות באותו מקום, כנ"ל, וזהו "ושבו", פירוש שירצו לעשות תשובה "מצרימה" דוקא במצרים. (הרה"ק רבי ישכר דוב מבעלזא זי"ע)

"דבר אל בני ישראל וישבו ויחוו לפני פי החירות" (יד, ב)

התורה הקדושה מרמזת ומורה לנו דרך טובה וישרה בהתנהגות האדם בעת שיושב ולומד את התורה הק' וכן בעת שמתפלל, והדבר הוא: שיתיישב בדעתו ובשכלו קודם שיושב ללמוד או להתפלל לפני מי הוא עומד כמו שכתוב "דע לפני מי אתה עומד" וכן החסידים הראשונים היו שוהים שעה אחת קודם התפילה בכדי להתבונן וכן לכוון את לבם להקב"ה, וזהו מה שמרמז לנו הכתוב: "וישובו ויחוו" דהיינו שהם ישבו בישוב הדעת ויעשו חניה בשביל להתבונן קודם שמוציא "לפני פי החירות" דמוציא פיו מילות של לימוד או תפלה דישוב ויתבונן ואז יתקיים בו הפסוק "שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו". (אוהב ישראל)

"ואמר פרעה לבני ישראל נבוכים הם בארץ סגר עליהם במדבר" (יד, ג)

... טוב... לא אכפת לנו... שפרעה יגיד מה שהוא רוצה... אבל עם ישראל בעצמם??? מה הם יגידו?? מה יקרה אם עם ישראל בעצמם יגידו... רגע... מה קורה פה... אנחנו מסתובבים סביב עצמנו???

התשובה היא: עם ישראל בחיים לא יגידו את זה!!! כי לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה... את עם ישראל כעת לא מעניין שום יעד... הם לא הציבו לעצמם שום יעד שלשם הם רוצים להגיע... כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו!!! אור פניו יתברך זה היעד היחיד... אם הקב"ה חוזר אנחנו חוזרים אחריו.. אין לנו אלא מאור פניו יתברך.. (אז נדברו)

ליקוטים נפלאים פרשת בשלח

"ויסע משה" (טו, כב)

בני ישראל רצו להשאר כדי לאסוף כסף וזהב, וכשבאו למרה לא היה להם מים, כי הקב"ה רצה להראות להם שכסף לא שווה כלום, שהרי היה להם הרבה כסף ומכיון שלא היה מים לא יכלו לחיות, למרות כל הכסף והזהב שלהם.

"ויאמר משה וכו' בשמע ה' את תלנתיכם אשר אתם מלינים עליו..." (טז, ח)

למה שינה משה ואמר שבני ישראל מתלוננים על ה', הרי בפסוק נאמר "וילוננו כל עדת בני ישראל על משה ועל אהרן"? ויש לומר שבכוונה הסב משה את תלונותיהם על ה', כדי להקל על החטא, כי עבירות שבין אדם לחברו קשות מעבירות שבין אדם למקום.
(מגנזנו העתיק בשם ר' איצ'לה מוולוז'ין)

"ויאמרו איש אל אחיו מן הוא" (טז, טו)

המון הרי היה מאכל מלאכי השרת, ועל ידו נזדככו גופיהם עד שנשתנה צורתם ולא הכירו איש את אחיו, וזהו הכוונה "ויאמרו איש אל אחיו מן הוא" היינו מי הוא?
(הרה"ק רבי מנדלי מרימנוב זי"ע)

"מחה אמחה את זכר עמלק" (יז, יד)

למה הלשון "מחה אמחה"? כי כרגיל אחרי המחיקה נשאר איזה רושם, איזה היכר, ואצל עמלק ציוה ה' שגם רושם קל לא ישאר ממנו, שגם זה ימחק.
(מאוצר החסידות)

"וידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה ואהרן וחור תמכו בידיו מזה אחד ומזה אחד" (יז, כ)

וצ"ב אם ידיו של משה היו כבדים לא היה להם רק לתמוך בידיו, ומי ביקש זאת מידם שישמו אבן תחתיו לישב עליה, הלא אין המדובר כאן משיבה כלל. ואפ"ל דהנה ניסו אהרן וחור לתמוך בידיו בשני הצדדים, אך הרי ידעו כי משה הי' גבוה י' אמות, כמובא בגמרא אצל עוג מלך הבשן, ועל כן לא היו יכולים להגיע לידיו מזה ומזה, ועל כן הוכרחו מקודם להביא כסא שישב משה עליו וכשישב משה עצמו עליו, מעצמו הי' נמוך יותר, והי' באפשרות לתמוך בידיו מזה ומזה...
(מעם לוועז)

"ה' ימלוך לעולם ועד" (טז, יח)

אמר רבי יוסי הגלילי: אם אמרו ישראל על הים "ה' מלך לעולם ועד" לא היתה אומה ולשון שולטת עליהם, אלא שאמרו "ה' ימלוך" - דהיינו לעתיד לבא.

וקפצו והפכו את יושביהן על קרביהן וגרמו להם יסורים קשים מאד.

"וינער ד' את המצרים בתוך הים" (יד, כז)

המצרים שקידשו את ד' על ידי שמתו בענשם, באו תיכף על שכרם, וכי מה רוצה יהודי נאמן על סף חייו. שלושה דברים הוא מבקש, שיוציא נשמתו בקרב 'מנין' יהודים, ויטבילוהו לטהרה, ושיחלקו את ממונו לצדקה. והמצרים זכו בשלשתם. יצאה נשמתם בים סוף במעמד שישים רבוא מישראל, כולם הוטבלו בים, וכל כספם וזהבם נפל בידיים כשרות.
הרה"ק מרדכי חיים מסלונים זיע"א וינער ד' את המצרים בתוך הים (יד, כז) מקנא אנכי במצרים. איזה קידוש השם גדול נצמח על ידי טביעתם. גם אני הייתי קופץ לים, אם הייתי יודע שבוה יתגדל ויתקדש שמייה רבא.
(קדושת לוי)

"ובני ישראל הלכו ביבשה בתוך הים" (כט)

"ובני ישראל", בעיני אנשי מעלה הנקראים ישראל, "הלכו ביבשה" גם ההליכה ביבשה בכל יום, הוא נס ממש כמו "בתוך הים", כי אף הטבע נס הוא....
(לקוטי שושנה)

"וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים" (יד, ל)

מלמד שכל אחד מישראל הכיר מיד המצרי שהכה אותו והיה אומר לכלבו אכול אותו מצרי שהכה בי אכול אותו מצרי שלא חמל עלי וזה וירא ישראל שכל אחד מישראל ראה את המצרי ששייך לו.

"אז ישיר משה" (טו, א)

אז כשראה הנס עלה בלבו שישיר שירה, ומי שמבקש רשות לשיר זה סימן ששירתו לא שלימה עם כל הלב, ולכן ה' דחה את שירת המלאכים מכיון שביקשו לשיר כמובא במדרש שאמר להם הקב"ה מעשי ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה, אבל ישראל שירתם הייתה מכל הלב מתוך הודאה ולזה אין מסרבין לעולם.

"זה אלי ואנוהו אלהי אבי וארממנהו..." (טו, ב)

זה אלי בכבודו נגלה עליהם והיו מראים אותו באצבע (רש"י) משרואים נסים ונפלאות כגון קריעת ים - סוף ומראים באצבע: "זה אלי ואנוהו", זוהי מדריגה גבוהה, גדולה ממנה דרגת "אלהי אבי וארממנהו", כשעובדים את אבינו שבשמים, לא מתוך ראיית נסים בלבד אלא מתוך אמונה תמימה בחי עולמים. (אדמו"ר ר' אהרן מבעלז)

סיפורים נפלאים פרשת בשלח

דרכו של הצדיק לדרכו של הרשע בעניני העולם הזה. תחילתה של הדרך בעניני עולם הזה היא מישור, אוכלים, שותים ונהנים הנאה מרובה, ואך סופה היא שוחה עמוקה, כי ההולכים בה יפלו ח"ו בגיהנום לבאר שחת וטיט היון. הרשע אינו משכיל להבין שסופו ליפול לבור עמוק. הוא אינו רואה אלא מה שנמצא לנגד עיניו. לעומתו הצדיק רואה למרחוק, ולכן, הוא בוחר בצום ובתפילה, ובשכר כל זאת באחריתו הוא יורש את כל תענוגי העולם הבא לנצח נצחים. בכל מעשה ומעשה שבא לפני האדם עליו להביט לסופה של הדרך, האם היא אמנם תביא אותו לתכלית הנרצית והאמיתית או שמא חס וחלילה סופה קוצים וברקנים. אין ללכת שולל אחר היופי והנוחות של תחילת הדרך בלבד. באופן זה יצליח האדם ללכת כל ימיו בדרך ד' ולזכות לכל הטוב הצפון לצדיקים.

(דברי יעקב)

"ויצעקו בני ישראל אל ה'" (יד, י)

מסופר על הרה"ק רבי פינחס מקאריץ זיע"א שהתפלל תפילת ערבית כשליח ציבור, כאשר הגיע לברכת "שומר עמו ישראל לעד" הוא הרים את קולו וצעק בקול רם. באותה שעה עברה ליד בית הכנסת אשת הפריץ הגוי, היא שמעה את הצעקה ואמרה: "כמה צעקה זו אמיתית היא יוצאת מן הלב" כשסיפרו את הדברים לרבי אמר: "גם גוי יכול להבחין בדבר אמיתי".

"אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ד' אשר

יעשה לכם היום" (יד, יג)

משל למה הדבר דומה, אמר המגיד מדובנא זצ"ל: לבן עניים שנלקח לחתן בביתו של עשיר מופלג. כשפנה החתן לברר על אודות חותנו לעתיד, ציינו הכל שיש ברשותו אוסף נדיר של אגרטלים וכלי סעודה, קערות וצלחות, סכינים ומזלגות עשויים מזהב, משובצים פנינים ומגולפים מעשה אמנות אוצר יקר, שאין ערך לשווי, והעין לא תשבע לראותו. השידוך קם והיה, והעשיר החליט לערוך את מסיבת הנישואין בביתו, בהשתתפות קומץ מוזמנים, כדי להראות לחתנו את כבוד עשרו ויקר תפארת גדולתו. הוא הורה לערוך את השולחן בכלים היקרים אשר לו, ולהגיש בהם את מעדני הסעודה. אבל כאשר ראה החתן, שהיה כאמור בן עניים ורעב תמיד ללחם, את המעדנים המוגשים לסעודה, לא הבחין האם הצלחת היא מזהב או מבדיל, והאם בקצה המזלג קבוע צדף או משובצת פנינה. הוא גחן לצלחת ואכל. ככלות ימי המשתה, אמר החתן לחותנו: "שמעתי עליך לאמור, כי ברשותך אוסף נדיר של כלי אוכל עשויים מזהב, משובצים ומגולפים מלאכת מחשבת". אמר לו החתן: "שמעתי, הלא הכלים היו למראה עיניך, הרי החזקת את המזלג והכף בידך, ואכלת מתוך הצלחת המגולפת". ענה החתן הנבוך: "מה אומר ומה אדבר, לא הסתכלתי בקנקן, אלא במה שיש בו". והנמשל: הקב"ה אשר מלוא כל הארץ כבודו וכוחו וגבורתו מלא עולם, הוציאנו ממצרים ולקחנו לו לעם. והואיל וידע וצפה את כל הנסיונות שיבואו עלינו, הראנו במצרים ועל הים את רוב

"ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלקים דרך ארץ פלשתים" (יג, יז)

מסופר על עשיר אחד שהיה בור ועם הארץ, אבל היה אוהב תורה ולומדיה. לאדם זה היתה בת צדקת ומוכשרת, והוא רצה להשיאה לבן תורה. כשבא הבחור המיועד לביתם, אמר העשיר לעצמו: לא אתן לו את בתי לאשה, עד ש"אבחן" אותו בתורה תחילה, ואם יצליח במבחן יזכה לקחת את בתי לאשה. אמר העשיר לבחור: "יש לי קושיה עצומה במשניות 'במה מדליקין' שאומרים בכל ערב שבת. שם נאמר: 'אין מדליקין לא בלכש ולא בחוסן וכו', ולא באליה ולא בחלב נחום', וקושייתי היא: איזה חטא עשה נחום, שלא מדליקים בחלב שלו", השיב לו הבחור: "אדוני הנכבד, טעות היא בידך, שאתה גורס 'ולא בחלב נחום'. צריך לומר 'ולא בחלב', ואחר כך לגרוס: 'נחום המדי אומר מדליקין' וכו'". אמר לו העשיר: "רואה אני שאתה מתחמק, כיון שאין לך תירוץ, ולכן אין אתה ראוי להיות חתני..." וכך הפריד, בגלל בורותו, בין הבחור לבתו. לאחר מכן, בא בחור אחר להשתדך עם בתו, וגם אותו בחן ולא עמד במבחן... וכן היה הדבר עם כמה בחורים. לבסוף בא בחור פיקח ונבון, ולאחר ששמע מהבחורים הקודמים על המבחן שעתידי הוא להבחן אצל העשיר, אמר בלבו: אני, בעזרת ה', אצליח לפרק את קושייתו העצומה... כשהעשיר הקשה לו את קושייתו, השיב לו הבחור: "נחום אשם שלא מדליקים בחלב שלו, כיון שכתוב בתורה: 'ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחום', כלומר שנחום לא רצה לצאת ממצרים יחד עם כל ישראל. ולכן קנסו אותו שלא ידליקו מהחלב שלו..." כששמע העשיר "תירוץ גאוני" זה, אמר לו: "אתה ראוי להיות חתני, כיון שהנחת את דעתי ותרצת תירוץ אמיתי, המתקבל על הלב"...

"לנחותם הדרך" (יג, כא)

משל נאה אמר הרה"ק ר' ברוך מקוסוב זצ"ל על דרכי הצדיקים והרשעים בעניני עולם הזה. הנה אדם הולך בקומה זקופה, והבהמה הולכת בקומה כפופה, לכן, אדם יכול לראות למרחק גדול יותר מאשר הבהמה. כאשר האדם רוכב על בהמה ראייתו רחוקה עוד יותר. רוכב על סוס הגיע לשתי דרכים שהן נפרדות בתחילתן ומתאחדות אחר כך. דרך אחת היתה בתחילתה מלאה רפש וטיט, אולם לאחר כמה פסיעות היא חזרה והשתפרה, ואילו הדרך השנייה היתה בתחילתה ישרה ורחבה כדרך המלך, אולם לאחר מכן היא היתה מלאה עד סופה ברפש וטיט. הסוס הרואה לפניו דרך בלתי מתוקנת ובצידיה דרך טובה, פונה מיד לדרך הטובה, ולעומתו הרוכב הרואה למרחוק, יודע כי דרך זו טובה רק בתחילתה, אבל לאחר כמה פסיעות אפשר לשקוע בה ברפש, ולכן, הוא מכריח את הסוס שיפנה לדרך המתחילה ברפש. חושב הסוס, אוי לי שנמסרתי לרוכב סכל ושוטה שאינו רואה את הטיט שבדרך ומכריחני ללכת בדרך זו, בשעה שלפניו מצויה דרך סלולה ונקיה. אולם יש לדעת שרק הסוס מקוצר ראייתו חושב כך, ואילו אדוניו רואה למרחוק, ויודע איזו היא הדרך הטובה באמת. כמו כן אמר הרה"ק הנ"ל, זהו ההבדל בין

סיפורים נפלאים פרשת בשלח

לבצע את העסקה. הוא נתן להם שלושים אלף דולר אמתיים ונתנו לו בתמורה מאה אלף דולר מזוייפים. הוא שמח מאוד והלך לדרונו ועל כתפו התיק הגדוש בדולרים. לפתע, נגשו אליו שני שוטרים ועצרו אותו, הם ביקשו לבדוק בתיקו ומצאו את השטרות המזוייפים. הוא נבהל וברח כל עוד נפשו בו. הם סגרו את התיק ורדפו אחריו. הוא ברח במהירות והפסיד את כספו. וכי היו השוטרים? לא שוטרים אלא גנבים, חברי הקבוצה. ומה השיגו בכך? שטרות אמתיים. השטרות שנתנו לו היו אמתיים. הסיפור הגיע לגדולי המוסר שאמרו על כך: איך ייתכן שאותו אדם לא ניסה להכחיש את דברי השוטרים ואמר: "אלו שטרות אמתיים?" התשובה היא: חוסר אמונה! הנגנב האמין שהשטרות מזוייפים, ולפיכך לא ניסה לטעון כך.

(מפי הרב יגאל בראון - מובא בספר אמונה שלמה)

"וירא ישראל את היד הגדולה אשר עשה ה' במצרים ויראו העם את ד' (יד, לא)

בני ישראל ראו את קשיחות לבו וקשיות ערפו של פרעה, את התפתלותיו, את הפכפכותו ואת המכות שהביא עליו בעקשנותו, ולמדו את הלקח, ויראו את ד'. הם לא אמרו: פרעה הוא מפלצת, שטן בדמות אדם. פרעה הוא רשע, לבו לב אבן. אין מביאים ממנו ראייה, אין למדים ממנו גזירה שווה. אין לנו עמו מאומה. הם לא אמרו כך, כי ידעו, שפרעה אף הוא אדם על חולשותיו ועל הרוע שבו. וכשם שחייב אדם לומר: מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב, כמו כן חייב הוא לפחוד שמא יגיעו מעשיו למעשי פרעה.

על מי שאינו סבור כך, נשא הגאון הצדיק רבי יהודה ליב חסמן זצ"ל את משלו, משל לתלמיד במכללה לרפואה, שצפה בגדולי הרופאים, אשר התכנסו סביב גוייתו של נפטר. הלה חלה במחלה אנושה, וקיבל תרופה נסיונית. התרופה לא הצילה את חייו, יתכן שלא היה בה ממש, יתכן שניתנה במועד מאוחר מדי או במינון קטן מדי, ועתה נקבצו סביב גופתו וערכו בה ניתוח. והנה בשורה. הוברר, שהתרופה החלה לפעול את פעולתה, רישומה ניכר היטב. יש לשנות את המינון, ונשקף סיכוי להדביר את המחלה. שאל הסטודנט: "מי היה הנפטר". אמרו לו: "אסיר מבית הכלא, שהיה שפוט למאסר עולם". קרא הסטודנט: "ומפושע נתעב זה תלמדו לגבי אנשים הגונים וישרים, הלא תבושו להביא ממנו ראייה, ללמוד ממנו גזירה שווה". לעגו לו והסוהו: "דום, אויל, הלא תדע כי כל בני האדם בכל הארצות, ובכל הדורות לבנים ושחורים, צהובים ואדומים שווים הם בתכונת גופם ותולדתם, וניתן ללמוד וחובה ללמוד מן הפרט על הכלל". הוא הדין לעניינינו, יכול כל אדם להיות כמשה, ויכול כל אדם להבדיל להיות כפרעה. כי זה כמו זה בני אדם היו, ושניהם מחייבים את כולם. זה ללמוד הימנו ללכת באורחותיו, וזה לברוח מדרכיו כמפני אש.

(אור יהל, שערי ארמון)

גבורותיו והמוני נסיו. אבל בני ישראל היו כה מבוהלים על הים, שהרי מצרים רדפו אחריהם והם נסו מפניהם, ולא היה להם פנאי להתבונן סביבם, ולא ישוב הדעת כדי להבין ולהשכיל, לראות ולקלוט. אמר משה רבינו לבני ישראל: "אל תיראו, התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום". כלומר, שילטו ברוחכם, המנעו מבהלה ופחד, כי היראה מונעת את ההתבוננות השלוח. התיצבו בלב בוטח, ועל ידי כך תוכלו לראות ולהתרשם מהמון הניסים ולהתפעל מגבורותיו של הקב"ה.

(אהל יעקב, הגדת שערי ארמון)

"וירדפו מצרים ויבאו אחריהם כל סוס פרעה רכבו ופרשיו אל תוך הים" (יד, כג)

בשעתו, כשבקש פרעה לאבד את ישראל, נאמר: "הבה נתחכמה לו" (שמות א, י), ואמרו בגמרא (סוטה יא ע"א) שבקש להתחכם למושיעים של ישראל, לקדוש ברוך הוא. ידע שמשפטיו מיידה כנגד מידה (סוטה ח ע"ב), ולפיכך גזר להטביע תינוקות ישראל ביאור, משום שכבר נשבע הקדוש ברוך הוא שאינו מביא מבול לעולם (בראשית ט, יא) - ולא הבין שהקדוש ברוך הוא לא צריך להביא עליו מבול להטביעו, אלא הוא יכנס לים סוף מרצונו, ידהר לקראת אובדנו!

דוגמת מה שמספרים, שגביר אחד תמה באזני ה"חפץ חיים" זצ"ל: "אומרים שהקדוש ברוך הוא יכול לרושש ולהעשיר ברגע אחד. אצלי, איני רואה כיצד: יש לי אחוזות ונחלות, יש לי בתי חרושת ומניות, יש לי השקעות בחוץ לארץ ופקדונות בבנקים. בשלבים, שלא נפתח פה חלילה, יתכן. אבל ברגע אחד, כיצד?" חייך ה"חפץ חיים": "טוען אתה שבלתי אפשרי ליטול ממך כל הונך ברגע אחד, נחא. אבל אפשר ליטול אותך מהונך ברגע אחד" - והגביר החויר. זה, לא עלה בדעתו... פרעה טען שהקדוש ברוך הוא נשבע שלא יביא עוד מבול מים לעולם, ולכן מחוסן הוא מפני עונש במדיה כנגד מידה על הטבעת ילדי ישראל ביאור. נחא, אבל אותך יכול להביא לתוך המים - על כך לא חשב...

"ויאמינו בה' ובמשה עבדו" (יד, לא)

"והבוטח בה' חסד יסובבנו" (תהילים לב, י) את הסיפור הבא סיפר הסבא מנובהרדוק: בוורשא הייתה קבוצת רמאים ונוכלים שפעלה באופנים שונים לרמות אנשים ולקחת מהם כסף במרמה. הם נגשו לאדם תמים וכך הציעו לו: "יש לנו עסקה מפתה ורווחית עבורך. יש לנו מכונה המייצרת שטרות מזוייפים בצורה מדויקת. אתה תקבל מאתנו מאה אלף דולר מזוייפים ותן לנו בתמורה שלושים אלף דולר אמתיים. תוכל אפילו לבדוק בבנק כמה גבוהה רמת הדיוק". על אתר הסכים האיש, בדק את דבריהם, והפקיד בבנק את השטרות מידית ללא היסוס. לאחר בדיקה זאת, שמח האיש בעסקה. ליתר ביטחון, ביקש לבדוק גם אצל חלפן את רמת הדיוק. הכל היה תקין להפליא והוא הסכים

גיליון מס' 215 | פרשת בשלח
תשע"ז שנה ד'

גליון זה יר"ל לרפואת רבן של ישראל
מרבן רבי אהרן יהודה ליב
בן גיטל פייגא שליט"א

דברי שי"ח

ממרן שר התורה הגר"ח קניבסקי שליט"א

דבר העורך

סיפר לנו אברך מופלג שביום בהיר אחד קיבל הזמנה להגיע למשרד עורכי דין בתל אביב. כאשר הגיע לשם התברר לו, שהמדובר בירושה שהועברה אליו על ידי קשישה שנפטרה לא מזמן. "נהה הצ'ק לפניך. רק תחתום לי שקיבלת אותו ואתה יכול ללכת לביתך". אמר עורך הדין שטיפל בצוואה.

"ברגע הראשון מאד שמחתי על הבשורה וכמעט שעמדתי לברך את הברכה הראויה למעמד שכזה", מספר לנו האברך. "אך ברגע שלאחר מכן עלו במוחי אי אלו ספקות באשר לכשרותה של הצוואה והאם היא נעשתה לפי כל כללי ההלכה המקובלת מדור דור".

האברך הודיע לעורך דין, אני מאד שמח על הכסף שנפל בחלקי, אך קודם אני צריך לגשת אל רבי ולשאלו, האם הכסף באמת שייך אלי.

עורך הדין עמד משתומם ונפעם למול המחזה הנגלה לנגד עיניו. "מעודי לא קרה כדבר הזה, שאציג לפני בן-אדם צ'ק בסכום כסף כה גדול, אודיע לו שהכסף הועבר אליו, והוא יסרב ליטלו בשיוויון נפש" אמר.

כאשר האברך בא אל רבו ושטח לפניו את הענין. הורה לו רבו לברר האם עשו קניין בצוואה, וכשחזר לתל אביב השיב עורך הדין בשלילה. במקרה כזה, אמר הרב, הדין הוא שהירושה אינה עוברת אליו, אלא חוזרת ליורשים.

"האם מותר לי לפתוח גמ"ח בסכום הכסף הזה?" שאל האברך את רבו. "האם מותר לך לפתוח גמ"ח בכסף שאינו שלך?" החזירו רבו.

ולא עוד אלא לא די שאסור לך לקחת את הכסף אלא אתה מקבל מעתה דין של שומר אבידה, ומחובתך לפתוח 'חשבון דולרי' כדי לשמור על ערך הכסף, עד שתתברר זהותם של הקרובים.

האברך שהיה מושרש אצלו האמונה והבטחון בחי עולמים, וידע שהכל מהקב"ה, לא פקפק כלל, אלא מיד עשה כדבר רבו, כי אם הכסף אינו שלי, אסור לי לגעת בו, למרות שהיה נצרך לכך מאד, לנישואי ילדיו. למעשה היינו יכולים לעצור את הסיפור כאן, וכי איזה סיפור טוב יותר, מאשר אברך שיודע שהכל מהקב"ה ובחפץ לב מוותר על סכומים גדולים רק כי כך צוה הקב"ה. אולם באמת יש המשך לסיפור, ואנו מספרים זאת רק כדי לידע, שהקב"ה גם משלם גמול, בעולם הזה לכל ההולכים עמו בתמימות.

וכן סיים האברך את הסיפור לאחר המעשה הוא שלא לקחתי את כספי הצוואה, הגיעה אלי ירושה אחרת ושם נעשה כבר הכל כדת וכדין, אבל גם שם עדיין לא היה הכל חלק, כי היה יכול להגרם קפיצא לאחד היורשים, ורבי הורה לי שרק אם היורש יאמר שהוא מוותר על הסכום, יהיה מותר לי לקחת את הכסף.

"בדרך הטבע לא היתה כל סיבה שבעולם שהוא יוותר על מה שמגיע לו, אבל בהגיעי אליו כהוראת הרב נדהמתי לשמוע שהוא מוחל על הכל בלב שלם ואין לו כל תביעה". מסיים האברך.

מברכת שבת סבתא
בית דין תל אביב

פשט על הפרשה

יל"ע לאיזה צורך הי' צריך לבקוע את הים על המצרים בלי לבקוע את הים [ואע"ג שעיקר הנסים היו בשביל ישראל לחזק את האמונה כמש"כ ולמען תספר וגו' מ"מ פשט' דקרא כתיב כאן וידעו מצרים כי אני ה' ואין מקרא יוצא מידי פשוטו ולגבי המצרים מאי נ"מ איך היו נטבעים]. ויל"ע דהקב"ה רצה להראותם דכשרוצה להעניש אדם אין צורך לילך אליו אלא הוא בעצמו רץ למקום העונש כמ"ש ויבואו אחריהם כל סוס פרעה וגו' ומצרים נסים לקראתו, וכעין זה יל"ע עמש"כ רש"י בסוף הפרשה גבי עמלק שהיו העמלקים מחשבין את השעות באיצטרולוגיאה באיזו שעה הם נוצחין והעמיד להם משה חמה וערבב את השעות ויל"ע למה הוצרך להעמיד חמה בשביל זה כלום אין הקב"ה יכול לעשות שלא יועילו בכשפיהם בלי להעמיד את החמה ויל"ע שהקב"ה רצה להראות להם שאין יודעים כלום כי כל המזלות תלוי ברצונו וכשהוא רוצה משתנה המזל ואין יודעים כלל כמ"ש (קהלת ג') לברם האלקים ולראות שהם בהמה המה להם ע"ש במפרשים. עיל" שהי' כן כדי שהמצרים יכנסו לתוך המים שאם הי' נבקע פתאום היו רואים שזה נס והיו בורחים מיד אבל עתה חשבו שזה ע"פ טבע עש"י הרוח נבקע המים ויוכלו לעבור.

(טעמא דקרא)

עלי שי"ח חידושי תורה

באחד הימים האחרונים, נכנס אל רבינו בחור ישיבה יקר מבני חו"ס, והביא לרבינו 'מתנה'. המתנה היא ספר 'חידושי תורה' מכורך נאה, בכריכה יקרה וחשובה, עם דפים ריקים שמיועדים לכתוב בהם חידושים.

רבינו שאל אותנו למה הוא הביא את זה, והלה משיב: אני יודע שהרב מחדש הרבה חידושים, והבאתי ספר לכתוב אותם... אני רוצה שיהיה לי את הזכות לתת את הנייר לכל הפחות... רבינו השיב לו: יישר כוח, אבל אני לא מבטיח שאכתוב בזה. לא בטוח שיהיו לי חידושים נוספים...

ובירך את הבחור והלה יצא. אחד הגבאים, ביקש לשים את הספר בצד, מעל הספרים שבארון. רבינו הבחין בזה ומיד העיר לו: הלא הדפים שבפנים הם ריקים, ואין בהם קדושה, ואם כן אין לשים אותם על ספרי קודש, עד שיכתבו דברי תורה בזה!

לימוד אותיות א' ב' עם הילדים

בימים האחרונים הופיע ספרו החדש של ידידנו בעל מחבר הספרים 'שיח התורה', חלק ג (!!)

המוקדש כולו כקודמיו, לשאלות ותשובות בהלכה, אגדה, ש"ס ופוסקים מלא מזן אל זן בחריפות ובקיאיות. אין צורך להציג בפני תלמידי רבינו שליט"א את הספר, כי הוא ידוע. הספר מלא ב-'שואל כענין' של המחבר שליט"א, ובצידה של כל שאלה, תשובה ממון שליט"א. מעניין לציין כי בנו של רבינו, הגאון רבי יצחק שאל כותב בדברי הסכמה וברכה לספר כי שמע מאביו מרבן שליט"א כמה פעמים "שהנ"ל שואל וכותב כמו ת"ח גדול ושהוא נהנה טובא מקושיותיו". משפט שלא רואים אותו בהרבה ספרים.

ולקוצר המקום נביא כאן שני ענינים הנדונים בספר הנ"ל, אודות מצות תלמוד תורה בלימוד אותיות א' ב' עם הילדים, כי יש מצדדים שאמנם זה אותיות הקודש אך זה לא תלמוד תורה ממש, ומאידך אחרים סבורים כי זה כמו תלמוד תורה לכל דבר, אלא שאדם גדול שיכול ללמוד דברים אחרים בשבילו זה ביטול תורה אבל אצל קטנים שזה לימודם הוא מצוה גמורה של לימוד התורה, והכרעת רבינו שליט"א בזה: יש בזה מצות תלמוד תורה.

נדון נוסף, הנוגע מאוד לאלו שגרים בסביבה של גוים. מי שרוצה לעבור כביש בשבת שיש שם עכו"ם שנוסעים במכונית, האם מותר לו לירד מעט לכביש ובה יבין הנהג הגוי שרוצה לעבור, ויעצור מהנסיעה, אי הוי כאמירה לעכו"ם ואסור או שכיון שאינו אומר לו במפורש לעצור אלא הוא מרמז שהוא רוצה לעבור את הכביש ושהגוי לא יפריע לו, ומה שהוא עוצר את נסיעתו זה כבר ענינו שלו, והכרעת רבינו בזה ש"אין ראוי".

הנהגות רבינו מרן שליט"א - ברכות הנהנין / ט"ו בשבט

- א. כשמקדש על הכוס בשבת, אפילו שטועם רק מעט מהיין (והשאר שותה אחר מפני הבריאות) לא מברך שוב על היין אם שותה באמצע הסעודה.
בדיני היין שלפני הסעודה עד כמה פוטר יין שבתוך הסעודה עי' ס' קע"ד סעי' ד' ומ"ב סק"ו ז' ח' ט' י' ב"ב י"ד ט"ו ובסעי' ו'.
- ב. מרן מחמיר שלא לשתות מים בסעודה אם לא שפוטר בברכת שהכל על סוכר וכדו'.
עי' שר"ע ס' קע"ד ס"ז. וכן כששתה מיץ מפירות שהוסיפו לו הרבה מים לכוס (מטעמי בריאות) פוטר בברכת שהכל על סוכר וכדו'.
- ג. כמה פעמים נהג בסעודה בשבת (כשקידש על יין) לברך אח"כ על המיץ ענבים הטוב והמטיב, והי' אומר לאחר שנמצא איתו שישתה גם.
עי' בס"י קע"ה סעי' א' ב' ג' ובמ"ב דיני הטוב והמטיב ושם בסעי' ד' הדין שצריך אחר עמו, ובשונה הלכות כתב בתמצית כל דיני הטוב והמטיב. והטעם שמברך על מיץ ענבים אמר מרן כי גם זה מביא שמחה, וראה קובץ תשובות ד"א ס"י נ"ז מה שדן בזה עם חמיו מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל לענין רביעיית יין בחו"מ אם אפשר במיץ ענבים.
- ד. סח לי מרן שפעם אחר בשבת הונח לפניו (כדי השלים מאה ברכות): הגפן, העץ, האדמה, ולברכת שהכל היה 'שקדיה' (שקדים טחונים שאן ניכר כלל הפרי) ובירך כסדר, אלא שכשהגיע לשקדיה הסתפק כי זה ספק העץ ומספק מברכים שהכל, והוא בירך כאן העץ, ואם ישתה מים כדי לברך שהכל זה אי אפשר ד"א שיען פוטר כל מיני משקים ואפילו פחות מרביעיית, וסוכר גם כן לא יפטר שהרי ברכתו שהכל רק מספק, וכאן הרי כבר בירך על שניהם, ולכן, בירך שהכל על מלח ופטר השקדיה.
הא דין פוטר כל מיני משקים והספק בפחות מרביעיית עי' ס' קע"ד מ"ב סק"ג וביה"ל ד"ה יין, ומה שאמר שסוכר ברכתו שהכל רק מספק כו' עי' בס"י ר"ב סט"ו לגבי סוכר שעושים מקנים או מסלק, ועי' במש"ב ס"י ר"ב סט"ו ובה"ל ד"ה על וברמב"ם פ"ח מברכות ה"ה ובדרך אמונה פ"ב מתרומות ה"א בבה"ל ד"ה אדם. ובענין שהכל על מלח עי' במ"ב ס' ר"ד סק"ה דהטעם הואיל ויש לו מזה ע"פ הנאה קצת כשנותן לפיו.
- ה. כששותה משקה חם בכמה פעמים ואינו שותה רביעיית בבת אחת, אינו מברך בורא נפשות לאחריה.
עי' שר"ע ס"י ר"י ס"ט, ומרן הוסיף לי ששמע שלי"א שאביו בירך, ולכאורה אינם צודקים וכי אביו אמר לו בפירוש שלא לברך מספק.

ענייני ברכות

שו"ת מהרב יהודה אריה הלוי דינר שליט"א ששאל את רבי חיים קנייבסקי שליט"א

ש. מי שיש לו בשר ושניצל (ברכת שניהם "שהכל"), והשניצל מטוגן בשמן זית, האם יש לו מעלה של ז' מינים, שיברך עליו קודם (דברברכותיהם שוות, ז' מינים קודם)?
ת. מסתבר שאע"פ שהוא טפל, סו"ס הברכה הולכת גם עליו, ויברך עליו קודם.
ש. מי שיש לו ב' פרוסות לחם, ועל אחד מהן יש ממרח, האם זה נחשב לחביב שיברך עליו קודם?
ת. אע"פ שהממרח טפל, בכל זאת מסתבר שיברך עליו קודם.
ש. אכל מיני מזונות, וגם כמה גרגרי רימון יש עליהם דין בריה (כמבואר בשו"ע ס' ר"י), האם יכול להוסיף בברכה מעין שלוש גם "על העץ ועל פרי העץ"?
ת. יודע מהסטייפלר שאם שתה יין כשיעור כזית, ואפילו כשיעור כזית, קטן, יכול להוסיף בתוך ברכת מעין שלוש אם בין כך מברך כגון על מזונות, מכיון שהיין הוא ספק ברכה (עי' "ארחות רבינו" ח"א עמ' פ"ט), וכמו כן בבריה יכול להוסיף בתוך ברכת "על המחיה" (אולם אם אכל מזונות שתה יין פחות מכשיעור, לא יכלול הגפן בברכתו, הגרש"ז אויערבך זצ"ל, מובא בשו"ע פרק כ"ד ס"ק ע"א, ועי' בספר "וזאת הברכה" עמ' 48).

ש. אם אכל כמה גרגרי רימון שהוא בריה וספק אם חייב ברכה אחרונה, האם יכול להמשיך לאכול עוד כמה גרגרים מכיון שבין כך כבר הכניס עצמו לספק?
ת. מסתבר שמתור לאכול עוד בריה.
ש. אם אכל בריה בשיעור הקטן של כזית, האם יכול לברך עליו ברכה אחרונה?
ת. מסתבר שכן, שיש לו ב' צדדים, ספק בריה ועוד שמה יש כאן שיעור (ומסתבר דכוונת רבינו רק כשיש עוד ספק שמצטרף לשיעור הקטן של כזית היכול לברך ואין מזה ראייה לשאר ס"ט).
ש. יש לו רימון שלם וחצי רימון, האם יש לברך ברכה ראשונה על השלם דברכותיהן שוות שלם קודם, או שמה כיון שגם החצי שהוא מלא גרעינים, וכל גרעין הוא בריה, א"כ גם הוא נחשב לשלם?
ת. מסתבר שיברך על השלם כיון דסו"ס "שלם" הוא מעלה יותר מבריה.
ש. יש לו חלב וקולה (ברכותיהן שוות, ז' מינים קודם), האם יש לשתות חלב קודם שגם בו נשתבחה ארץ ישראל דכתיב: "ארץ זבת חלב ודבש" (כמו שז' מינים קודם)?
ת. לא מוזכר שיש בזה מעלה, וכוננת הפסוק "חלב" אין זה חלב ממש רק הכוונה שפירות